

En Maganda a Bareta Tungkul kánni Jesu-Cristo a Insulat ni Lucas

Paliwanag tungkul ten Libro

En Maganda a Bareta ayun kánni Lucas ay mángpakapospos a ti Jesus en impangaku a Taga-pagligtas ti Israel sakay ten atanan a tolay. Insulat ni Lucas a ti Jesus en pinili nen Ispiritu nen Panginnoon tánni ipangaral ten mágkahirap en Maganda a Bareta (4:18-19.) Kaya ketan ti iyád a libru a nepahayag en dikál a malasakit nen Diyos para dikodi. Ti iyád a paraan, lalu a inátdenan ti halaga nen nángsulat en halaga nen Maganda a Bareta para ten mágkahirap sakay inapi.

Nelinaw bi ti iyád a libru en kasayaan lalu dán ten purumeru hidi a kapitulu a nángsaysay tungkul ten kákkeenak ni Jesus, sakay ten katapusan hidi a kapitulu a nángsaysay bi tungkul ten káangay ni Jesus dilanget. En nángsulat ti iyád a libru ay siya labi en nángsulat ten libru a *Gamet* a nángpakapospos bi ten páglagu sakay págpakalat ten pánnampalataya a Cristiano káttapos nen káangay ni Jesus dilanget.

Háddi la a ketan en págsaysay hidi a kona ten págpuri nen anghel hidi sakay págdalaw nen pas-tol hidi dikona a inyenak ti Jesus, en kákkesaysay tungkul ten anak a ti Jesus ten disalad nen Templo, en talinhaga tungkul ten makákkagbiyán Samari-tano, sakay en nawan a anak. Inátdenan bi ti dikál a págpahalaga ti iyád a libru en halaga nen págdasal,

en kapangyariyan nen Banal a Ispiritu, en ginampanan nen kabábbiyan ten tarabahu ni Jesus, sakay en págpatawad nen Diyos ten makasalanan hidi.

Malinaw a ketan ti iyád a libru en iba a págpahalaga nen nángsulat para ten mágkahirap sakay inapi. Ketan háddi a ti Jesus ay nánglaan ti iba a pákpággagum sakay págmahal para dikodi.

Lasán nen Libru

Sapul 1:1-4

En kákkeenak ni Juan a Mágbinyag sakay ni Jesus
1:5-2:52

En págserbi ni Juan a Mágbinyag 3:1-20

En págbinyag ni Juan sakay ten págtoksu kánni
Jesus 3:21-4:13

En págserbi ni Jesus ti Galilea 4:14-9:50

En ginamet ni Jesus ti Galilea hanggan ti
Jerusalem 9:51-19:27

En dimudyan hidi a aldew ten biyag ni Jesus
19:28-23:56

En ruway a kákkabiyag, en káppeta, sakay en
káangay ni Jesus dilanget 24:1-53

Pággalay

¹ Kagalang-galang a Teofilo, makpal dán a tolay i nagsikapid a mángsulat tungkul ten bagay hidi a nangyari a netan mi.

² En insulat di ay tungkul ten netoldu dikomi nen naketa hidi sapul pa ten sapul na, sakay nangaral ten Maganda a Baretá.

³ Kaya inadal ku bi ti hustu en atanan a bagay tungkul ti nangyariyid a hidi iyád, sinapul ku ten

sapul na, sakay káttapos ay naisipan ku a isulat ti maayus en atanan a pangyayari para dikomu

⁴ tánni matukuyan mu talagaid a katutuhanan tungkul ten netoldu hidi dikomu.

Impakapospos en Kákkeenak ni Juan a Mágbinyag

⁵ Dikona a ti Herodes en hari ti Judea ay tehud a essa a padi a Zacarias en ngaran na. Kaguman siya ten grupu ni Abias. En kabinga na ay ti Elisabet a gubwat ten lahi ni Aaron.

⁶ Ten atubengán nen Diyos ay parehu a makasaya en magkabinga. Sássunudán di en atanan a kautusan sakay bilin nen Panginoon.

⁷ Awan hidi ti anak gapu baug ti Elisabet, sakay mágkatanda dán hidi a duwwa.

⁸ Nadid, dikona a en grupu dán de Zacarias en lummewas a nanungkulan ten Templo ay siya en nagerbi a padi ten atubengán nen Diyos.

⁹ Dikona nagbunutan hidi a ayun ten kagaliyan nen padi hidi ay en ngaran ni Zacarias en napili a somdáp ten kadisaladan nen Templo nen Panginoon para magalay ti insenso.

¹⁰ Ti odasid a iyud ay napsan bi en tolay hidi a magdasal ten luwas nen Templo.

¹¹ Nadid ay tehud a pummeta kánni Zacarias a essa anghel nen Panginoon. Nágtaknág ten kawananan nen altar a págtutudan ti insenso.

¹² Naráknid siya sakay neántingan ten pákmeta na ten anghel.

¹³ Peru kinagi nen anghel dikona, “Dyan ka manteng Zacarias! Sinanig nen Diyos en dasal mu. Magenak en kabinga mu a ti Elisabet ti essa a lállaki sakay Juan ingaran muwid dikona.

¹⁴ Magin masaya ka sakay makpal bi masayaid ten kákkeenak na.

¹⁵ Gapu magin mataas siya ten atubengán nen Panginoon. Awan siya dapat a uminom ti alak oni maski ányaman a makalasing. Buktet palla siya ay ked dán dikona en Banal a Ispiritu.

¹⁶ Makpal ten Israelita hidi en maakit na a sumoli ten Panginoon di a Diyos.

¹⁷ Dumipalongu siya ten Panginoon. Ked dikona en Ispiritu sakay kapangyariyan a kona kánni Elias a propeta. Pagkasunduwán na en máttama hidi. Pasoliyán na ten tama a dilan en masuwayin hidi, tánni mehanda na en tolay hidi para ten Panginoon.

¹⁸ Kinagi ni Zacarias ten anghel, “Konyaák a makasigudu a mangyari iyád? Lakayák dán sakay bikás dán bi en kabinga ku.

¹⁹ Tummábbig en anghel, “Sikán ay ti Gabriel a magserbi ten atubengán nen Diyos. Inutusanák na tánni ikagi ku dikomu iyád a maganda a bareta.

²⁰ Peru gapu awan ka maniwala ten kinagi ku a mangyari iyád ten netakda a panahun, ay mabulol ka hanggan dumemát en takda a odas a mangyari en kinagi ku dán dikomu.”

²¹ Nadid en tolay hidi ay maguray kánni Zacarias ten luwas. Magtaka dán hidi ni bakin a malay siya a lumuwas.

²² Ten kálluwas na ay awan dán siya makapagupos nan magsinyas dálla. Kaya naisip nen tolay hidi a bakay naketa siya ti pangitain ten disalad nen Templo. Ti Zacarias ay nagtulos-tulos a bulol.

²³ Dikona natapos dán en págserbi ni Zacarias ay ummuli dán siya.

24 Awan nagnalay ay naglihi dán ngani ti Elisabet. Sakay limma a bulan siya a awan lummuwas ten bilay di.

25 Kinagi ni Elisabet, “Nadid ay kinagbiyanák nen Panginoon. Ginamet na iyád tánni maibut en dahilan nen kahihyan ku!”

Impakapospos en Kákkeenak ni Jesus

26 Ten kaánnám a bulan nen págbuktet ni Elisabet ay inutusan nen Diyos ti anghel Gabriel a umangay ti Nazaret, Galilea, tánni kaurunán na en

27 essa a dalaga a Maria en ngaran na. Nakatakda dán siya a ikasal kánni Jose a gubwat ten lahi ni hari a David.

28 Ummangay en anghel kánni Maria, sakay binati na, “Magsaya ka dán! Kasayaan ka a tarud nen Diyos sakay ked dikomu en Panginoon.”

29 Nabalisa a tarud ti Maria sakay ináisip na ti hustu ni ánya i kahuluganid ni uposid a iyud.

30 Kinagi nen anghel dikona, “Dyan ka manteng Maria, gapu kasayaan ka nen Diyos.

31 Kagiyan kuwidi dikomu ay maglihi ka sakay magenak ka ti essa a lálaki a ngaranan mu a Jesus.

32 Magin mataas siya, sakay ngaranan di siya a Anak nen Kataasan a Diyos. Gamitán siya nen Panginoon a Diyos a hari a kona ten ninunu na a ti David.

33 Maghari siya ten lahi ni Jacob a awan ti katapusan. En pághari na ay pang-awan ti katapusan.”

34 Kinagi ni Maria ten anghel, “Konya iyád a mangyari birhenák palla bi?”

³⁵ Kinagi nen anghel dikona, “Umangay dikomu en Banal a Ispiritu sakay lenduman ka nen kapangyariyan nen Kataasan a Diyos. Kaya en iye-nak mu ay banal sakay dulawán a Anak nen Diyos.

³⁶ Kona ten nangyari ten kamag-anak mu a ti Elisabet, awan beman tukoy nen atanan a tolay a baug siya? Peru nadid ay naglihi siya maski bikás dán. Kaánnám na dán nadid a bulan a mabuktet,

³⁷ gapu awan ti ányaman a bagay a awan magamet nen Diyos.”

³⁸ Tummábbig ti Maria, “Alipinák nen Panginoon. Mangyari nakuwan dikoku en kinagi mu.” Káttapos ay linakadan dán siya nen anghel.

Bummisita ti Maria kánni Elisabet

³⁹ Nadid, awan nagnalay ay nagapura ti Maria a ummangay ten mabuki-bukid a banuwan ti Judea.

⁴⁰ Káddemát na ten bilay de Zacarias ay binati na ti Elisabet.

⁴¹ Pákkasanig ni Elisabet kánni Maria ay nagarikad en anak ten disalad nen tiyan na. Naputat ti Banal a Ispiritu ti Elisabet.

⁴² Sakay nepákray siya ten saya na a kinagi na, “Pinagpala ka ten atanan a bábbi sakay pinagpala bi i buktet muwen!

⁴³ Deyaák beman para bisitaán nen ina nen Panginoon ku?

⁴⁴ Ten pákkasanig ku ten bati mu ay nagarikad ten saya na i anakidi ti tiyan kuwiday.

⁴⁵ Pinagpala ka ta summampalataya ka a mangyari en kinagi nen Panginoon dikomu.”

En Kansiyon ni Maria a Págpuri

- 46 Sakay kinagi ni Maria,
“Magpuri i pusu kuwiday ten Panginoon,
47 sakay en ispiritu ku ay masaya ten Diyos a
Tagapagligtas ku.
48 Gapu awanáak na pinabayan maski
mababaák la a alipin na!
Sapul nadid ay kagiyán nen atanan a tolay a sikán
ay pinagpala.
49 Gapu dikál a bagay en ginamet dikoku nen
Makapangyariyan a Diyos.
Siya ay Banal!
50 En habag na ay para ten atanan a tolay,
sakay ten atanan a lahi a tehud a ánteng
dikona.
51 Impeta na en begsák nen barasu na,
sakay linitu na en hambug hidi ti pággisipan.
52 Inibutan na ten trono di en tehud hidi a kapang-
yariyan.
Sakay intaas na en ked hidi ten mababa a
kalagayan.
53 Pinutat na ti mágkaganda a bagay en magaláp
hidi.
Sakay pinalakad na a awan ti tawid a ányaman
en mágkayaman hidi.
54 Tinulungan na en tagapagserbi na a Israel,
awan na hidi linimon a kahabagan.
55 Tinupad na en pangaku na ten ninunu tam hidi,
kánni Abraham sakay en lahi na hidi a awan
ti katapusan!”
56 Nágyan ti Maria kánde Elisabet ti tállu a bulan
bagu siya a ummuli.

En Kákeenak ni Juan a Mágbinyag

⁵⁷ Nadid, dikona dummemát en odas a magenak dán ti Elisabet ay lállaki en anak na.

⁵⁸ Masaya a tarud en kadatigan na hidi sakay en partidu na hidi dikona a mabareta di a pinagpala siya nen Panginoon.

⁵⁹ Ten kawalu a aldew ay ummangay hidi ten bilay de Elisabet gapu turiyán di dán en anak. Ngaran di nakuwan a Zacarias en anak a kona ten ama na,

⁶⁰ peru kinagi ni Elisabet, “Bakán! Juan ngaran naid.”

⁶¹ Kinagi di, “Peru awan kam ti kapartidu a tehud a ngaran a kona haán.”

⁶² Kaya sininyasan di en ama na tánni itanung di ni ánya gustu naid a pangngaran ten anak na.

⁶³ Nággid ti Zacarias ti pagsulatan sakay insulat na a, “Juan i ngaran naid.” Nagtaka hidi a atanan.

⁶⁴ Ti odasid biyid a iyud ay nakapagupos dán ti Zacarias, sakay tulos siya a nagpuri ten Diyos.

⁶⁵ Neántingan en kadatigan di hidi, sakay nekalat en bareta ten buu a mabuki-bukid a lugar ti Judea.

⁶⁶ Atanan nen nakabareta hidi ay mággaisipán ten pangyayari. Kinagi di, “Ánya wád pangyariyanid ni anakid a iyád? Gapu maliwanag a ked dikona en kapangyariyan nen Panginoon.

En Hula ni Zacarias

⁶⁷ Naputat ti Banal a Ispiritu ti Zacarias a ama ni Juan, sakay nagpahayag ti mensahi a gubwat ten Diyos.

⁶⁸ Kinagi na, “Puriyán tam en Panginoon a Diyos ni Israel!
Tinulungan na sakay pinalaya en tolay na hidi.

- 69 Nángpaangay siya dikotam ti essa a makapang-yariyan a Tagapagligtas,
a gubwat ten lahi ni David a tagapagserbi na.
- 70 Tenhud pa a panahun ay impangaku na dán ten pamamag-itan nen propeta na hidi a banal,
71 a iligtas na kitam ten atanan a kadima tam, sakay ten atanan a maiyamut dikotam.
- 72 Nagpangaku bi a kagbiyan na en ninunu tam hidi,
sakay awan na kalimunan en banal na a kasunduwan.
- 73 Impangaku na ten ninunu tam a ti Abraham,
74 a iligtas na kitam ten atanan a kadima tam, tánni makapagserbi kitam dikona a awan ti ánteng,
- 75 sakay magin banal sakay matuwid ten pangileng na mentras a biyag kitam.”
- 76 Intulos pa ni Zacarias a kinagi, “Siko a anak ku ay ngaranan di ka a propeta nen Kataasan a Diyos.
- Gapu mágdipalongu ka ten Panginoon a mánghanda ten paglakadan na.
- 77 Tánni ipakapospos mu ten tolay na hidi en kaligtasan di,
sakay en kapatawadan nen kasalanan di.
- 78 En Diyos ay talaga a makákkagbiyán sakay mapagmahal.
- Págdadedemlagán na dán en aldew nen kaligtasan.
79 Siya i mangdemlagid ten tolay hidi a ked ten kadiklámman sakay en adeni dán ti kamatayan.
Igiyya na kitam ten dilan a patamu ten kapayapaan.”

⁸⁰ Dummikál en anak sakay bummegsák en ispiritu na. Nágyan siya ten kaparangan hanggan ten dikona angay dán siya pummeta ten banuwan ni Israel.

2

En Kákkeanak ni Jesus (Mt. 1:18-25)

¹ Ti panahunid a iyud, ay inyutus ni Emperador Augusto a kailangan a magparihistru en atanan a tolay a nasakupan nen kahariyan ni Roma.

² Iyád en purumeru a págparihistru nen tolay hidi dikona a gobernador ti Cirenio ti Siria.

³ Kaya en atanan a tolay ay ummuli ten sadili di a banuwan tánni magparihistru.

⁴ Kaya ti Jose a mágyan ten banuwan a Nazaret, a essa a siyudad ti Galilea ay ummangay ti Judea, ti Bethlehem ten banuwan a neenakan ni hari a David, gapu siya ay gubwat ten lahi ni David.

⁵ Kaguman ni Jose ti Maria a magin kabinga na. Angay bi hidi magparihistru. Ti Maria ay taráeenakan dán,

⁶ kaya mentras a ked hidi ti Bethlehem ay nagabutan siya nen pággenak na.

⁷ Inyenak ni Maria en panganay na a anak a lállaki. Binalutan na iyud ti lampen sakay im-pakatdug na ten págpakanan ti hayup. Gapu awan dán hidi ti maari a tulusan ta awan dán ti bakanti ten págkaseruwan.

En Mággalaga hidi ti Tupa sakay en Anghel hidi

⁸ Ti lugarid a iyud ay tehud a katolayan a mag-bantay ten alaga di hidi a tupa ten kaparangan ti gibiyid a iyud.

⁹ Bigla a pummeta dikodi en essa a anghel nen Panginoon, sakay en kaluwalhatian nen Panginoon ay dinumemlag ten palebut di kaya minanteng hidi.

¹⁰ Peru kinagi nen anghel dikodi, “Dyan kam manteng, tehudák a tawid a maganda bareta para dikomoy. Mangatád iyád ti dikál a kasayaan ten atanan a tolay.

¹¹ Neenak nadid a aldew ten banuwan ni David en Tagapagligtas moy, en Cristo a Panginoon.

¹² Saiddi tanda naid, tehud kam a ketan a anak a nabalutan ti lampen sakay kumákkatdug ten págpakanan ti hayup.”

¹³ Nadid, bigla a linumitaw ten páppágyanan nen anghel en makpal pa a anghel a gubwat dilanget, mágkansiyan hidi ti papuri ten Diyos.

¹⁴ Kinagi di, “Puriyán en Diyos a ked dilanget, sakay kapayapaan ti lutaiday para ten tolay hidi a kasayaan na.”

¹⁵ Dikona a nagsoli dán en anghel hidi dilanget ay namágguron en mággalaga hidi ti tupa, kinagi di, “Kadtamon ti Bethlehem, angay tam ilingán iyád a pangyayari a ingkagi dikotam nen Panginoon.”

¹⁶ Pagdaka hidi a ummangay ti Bethlehem. Káddemát di haud ay netan di de Maria ay ti Jose, sakay en anak a kumákkatdug ten págpakanan ti hayup.

¹⁷ Inyistorya nen mággalaga hidi ti tupa en tungkul ten anak a imbareta nen anghel dikodi.

¹⁸ Nagtaka en atanan a nakasanig ten kinagi nen mággalaga hidi ti tupa.

19 Peru pinakatandaan ni Maria en atanan a nasanig na, sakay nággisip-isip ten atanan a nangyari.

20 Nagsoli dán en mággalaga hidi ti tupa ten kaparangan a mágpapuriyán ten Diyos sakay magpahayag ten kadakilaan na, gapu ten atanan a nasanig di sakay netan di a imbareta nen anghel dikodi.

21 Nadid káddemát nen kawalu a aldew ay tinuri en anak, sakay Jesus en nangngaran di dikona. Iyád en ngaran a kinagi nen anghel bagu siya a inlihi.

Inyangay Di ti Jesus ten Templo

22 Ten dikona dummemát dán en aldew a pangtupad de Jose ay ti Maria ten Kautusan ni Moises a páglinis, ay ummangay hidi ti Jerusalem. Tawid di en anak tánni iyalay di ten Panginoon,

23 gapu kona háddi en nakasulat ten Kautusan nen Diyos, “En atanan a panganay a lálaki ay ilaan ten Panginoon.”

24 Nagalay bi hidi ayun ten kinagi nen kautusan nen Panginoon, maari a magkabinga a batu-batu oni duwwa a ogbun ni kalapati.

25 Nadid, ti panahunid a iyud ay tehud a lálaki a mágyan ti Jerusalem a Simeon en ngaran na. Matuwid siya a tolay, tehud siya a ánteng ten Diyos sakay mággaurayán siya ten pángligtas nen Diyos ten lahi ni Israel. Ked dikona en Banal a Ispiritu.

26 Impakapospos nen Banal a Ispiritu dikona a awan siya matay hanggan awan na ketan en Cristo a impangaku nen Panginoon.

27 Gapu inggiyya siya nen Banal a Ispiritu kaya sinomdáp siya ten Templo. Dummemát bi ten Templo de Jose ay ti Maria a tawid di en anak a ti Jesus tánni tupadán di en Kautusan.

28 Kinarga ni Simeon en anak sakay nagpuri ten Diyos a kinagi na,

29 “Nadid Panginoon, natupad dán en impangaku mu dikoku,

maariyák mu dán a alapán a mapayapa.

30 Gapu netan ku dán a mismu en págligtas mu,

31 a inhanda mu para ketan nen atanan a tolay.

32 Essa a demlag a mángpahayag ten kaluuban mu ten Hentil hidi,

sakay siya bi en mangatád ti kapuriyan ten banuwan mu a Israel.”

33 Nagtaka en dáddikál hidi nen anak gapu ten kinagi ni Simeon tungkul dikona.

34 Pinagpala hidi ni Simeon sakay kinagi na kánni Maria a ina nen anak, “I anakid a iyád ay nelaan para ten kákkepahamak oni kákkaligtas nen makpal ti Israel. Siya en tanda a gubwat ten Diyos, peru makpal mangkontraid dikona.

35 Gapu dikona ay matukuyan en ked ten isip nen makpal a tolay. Sakay siko Maria ay dumanas ka ti subra a kalungkutan a kumán a balisung a nesaksak ti pusu muwen.

36 Ked bi ten Templo en essa propeta a bábbi, Ana en ngaran na. Anak siya ni Fanuel a gubwat ten lahi ni Aser. Bikás dán siya a tarud. Pittu la hidi a taon a nagagum ay ten kabinga na,

37 sakay nabilu dán siya. Nadid ay walu a pulu ay ti áppat dán a taon siya a bilu. Pirmi siya a ked ten Templo, sakay aldew ay ti gibi ay sumamba ten

Diyos ten pamamag-itan nen págkulásyon sakay págdasal.

³⁸ Ti odas biyid a iyud ay ummadeni bi siya kánde Jose ay ti Maria sakay nagpasalamat ten Diyos. Nagupos bi siya ti tungkul ten anak ten atanan nen maguray ten págpalaya nen Diyos ti Jerusalem.

Nagsoli hidi ti Nazaret

³⁹ Dikona natupad dán de Jose ay ti Maria en atanan a bagay a agidán nen Kautusan nen Panginoon ay nagsoli dán hidi ti Nazaret, Galilea.

⁴⁰ En anak ay dummikál a malusug, matalinu, sakay makasaya ten Diyos.

Ti Jesus sakay en Maistu hidi ten Templo

⁴¹ Kada a taon ten Piyesta nen Aldew nen Págtalib nen Judio hidi, ay angay en dáddikál hidi ni Jesus ti Jerusalem.

⁴² Sakay dikona sapulu ay ti duwwa dán a taon ti Jesus ay ummangay dámman hidi ti Jerusalem a kona ten dati di a kaugaliyan.

⁴³ Káttapos nen piyesta ay nagrektat dán hidi a ummuli. Nawarak ti Jesus ti Jerusalem a awan natukuyan nen dáddikál na hidi.

⁴⁴ Gapu en akala di ay ked la siya a kaunonud di kaya tulos-tulos la en lakad di ten saldew. Dikona a napospusan di a awan siya kaguman ay nagaryok dán hidi ten kapartidu di hidi ay ten mágkatenggi di hidi a tolay.

⁴⁵ Peru awan di siya netan, kaya nagsoli hidi ti Jerusalem a magaryok.

⁴⁶ Tállu a aldew hidi a nagaryok bagu di a netan ti Jesus ten Templo. Mákpággetnud ten tagapagtoldu hidi nen Kautusan. Mágsanig siya dikodi sakay magtanung.

⁴⁷ Atanan nen makasanig hidi dikona ay magtaka ten karunungan na.

⁴⁸ Dikona netan siya nen dáddikál na hidi ay nagtaka bi hidi. Kinagi nen ina na, “Anak ku, bakin ginamet mu iyád dikomi? Tunay kami ti balisa ay ti ama mu a mággaaryokán dikomu.”

⁴⁹ Kinagi ni Jesus, “Bakin a aryokánák moy? Awan moy beman tukoy a dapatid ay kedák ten bilay nen ama ku?”

⁵⁰ Peru awan di naintendiyan en tatarudan a kahulugan nen kinagi na.

⁵¹ Sakay ná-oli dán siya ten dáddikál na hidi ti Nazaret. Masunurin siya a anak ten dáddikál na hidi. Nadid, pinakatandaan nen ina na en atanan a bagay a nangyari.

⁵² Mágdika-dikál ti Jesus, sakay lummawak en karunungan na. Lalu siya a nagin makasaya ten Diyos pati ten tolay hidi.

3

*En Pángngaral ni Juan a Mágbinyag
(Mt. 3:1-12; Mc. 1:1-8; Jn. 1:19-28)*

¹ Ti panahunid a iyud, ay sapulu dán ay ti limma a taon en pághari ni Emperador Tiberio. Ti Poncio Pilato ay gobernador ti Judea. Ti Herodes ay pinunu ti Galilea, sakay en kapatkaka na a ti Felipe ay pinunu ten lugar a Iturea sakay Traconite. Ti Lisantias ay pinunu ti Abilinia.

² Dikona de Anas ay ti Caifas en kapunuwan nen padi hidi, ti Juan a anak ni Zacarias ay mágyan ten kaparangan. Sakay impahayag nen Diyos kánni Juan en upos na.

³ Kaya linebut na en magdibe-dibelyu a lugar ti Jordan. Impangaral na a dapat hidi a magsisi ten kasalanan di, sakay magpabinyag tánni patawadán hidi nen Diyos.

⁴ Kaya natupad en nakasulat ten libru ni propeta Isaias a,

“Iddi en impahayag nen essa a tolay a magpákraw ten kaparangan:

‘Thanda moy en paglakadan nen Panginoon.

Maggamet kam ti masunong a dilan a paglakadan na!

⁵ Matambakan en lábbak-lábbak,
sakay mapatag en buki-bukid.

Mapasunong en dilan a kiwál-kiwál,

sakay mapatag en dilan a mabagtu-bagtu.

⁶ Sakay ketan nen atanan a tolay en págligtas a gamitán nen Diyos!’ ”

⁷ Makpal en tolay a ummadeni kánni Juan para magpabinyag. Peru kinagi na dikodi, “Sikam a lahi hidi ni biklat! Deya i nagkagiyid dikomoy maginanan moy en parusa a dumemát?

⁸ Ipeta moy ten pamamag-itan nen gamet a nagsisi kamon, sakay dyan moy ikatuwiran a anak kam ni Abraham. Kagiyan ku dikomoy, a makalalang en Diyos ti tatarudan a anak ni Abraham ti batuwiday hidi.

⁹ Nadid palla ay nakahanda dán en wasay para ten gamot hidi nen kayu; en balang kayu a awan

magbunga ti maganda ay pukanán sakay ibut ten apoy.”

¹⁰ Tinanung siya nen tolay hidi, “Ni konahud ay ánya i dapat miyid a gamitán?”

¹¹ Tummábbig ti Juan, “Ni tehud kam a duwwa a badu ay iyatád moy en essa ten awan. Kona bi hud gamitánnid nen tehud a pagkain.

¹² Nadid, dummemát bi en mágsinger hidi ti buwes tánni magpabinyag, sakay nagtanung hidi dikona, “Maistu, ánya i dapat miyid a gamitán?”

¹³ Kinagi na dikodi, “Dyan kam magsinger ti subra ten dapat moy a singirán.”

¹⁴ Tinanung bi siya nen sundalu hidi, “Ay sikami, ánya bi i dapat miyid a gamitán?” Kinagi ni Juan dikodi, “Dyan kam mággid ten deyaman ten pamamag-itan nen págpilit oni págbintang ten awan ti katuwiran. Tama moy dán en suweldu moy.”

¹⁵ Magáoray tenhud en katolayan ten káddemát nen Cristo, kaya inisip di a ti Juan dán en áorayán di.

¹⁶ Kaya kinagi ni Juan dikodi, “Binyagan takam ten pamamag-itan nen dinom, peru en dumemát a kasunud ku ay siya i mangbinyagid dikomoy ten pamamag-itan nen Banal a Ispiritu sakay nen apoy. Mas makapangyariyan siya nan sikán, awaná k ngani karapatdapat maski mangokbis man dálla ten igut nen sandalyas na.

¹⁷ Tawid na dán en bilau tánni tapan na en inággik. Puronán na en paray sakay isaddi na ten bilay na. Peru en lupás ay tutudán na ten apoy a awan maada-adáp a awan ti katapusan.”

¹⁸ Makpal pa a bagay en impangaral ni Juan ten katolayan ten pángpahayag na ten Maganda a Baretá.

¹⁹ Maski ti Herodes a pinunu ti Galilea ay nagkagiyan bi ni Juan gapu inagum na en kayong na a ti Herodias sakay magin ten agum pa hidi a mággadukás a gággamitán na.

²⁰ Kaya impepiresu ni Herodes ti Juan, sakay lala pa a nadagdagan en kasalanan ni Herodes.

Bininyagan ti Jesus

(Mt. 3:13-17; Mc. 1:9-11)

²¹ Nadid dikona a nabinyagan dán ni Juan en katolayan, ay bininyagan na bi ti Jesus. Mentras a magdasal ti Jesus ay nabukasan dilanget

²² sakay dummibábbi dikona en Banal a Ispiritu a kumán a kalapati. Tehud a boses a gubwat dilanget a kinagi na, “Siko en mahal ku a Anak, kasayaan taka a tarud.”

En Ninunu hidi a Ginubwatan ni Jesus

(Mt. 1:1-17)

²³ Dikona tállu a pulu dán a taon en idad ni Jesus ay sinapulan na dán a mangaral. Ten pangisip nen toláy hidi ay anak siya ni Jose a anak ni Eli,

²⁴ a anak ni Matat. Ti Matat ay anak ni Levi a anak ni Melqui, sakay ti Melqui ay anak ni Janai a anak ni Jose.

²⁵ Ti Jose ay anak ni Matatias a anak ni Amos. Ti Amos a anak ni Nahum ay anak ni Esli. Ti Esli a anak ni Nage,

²⁶ ay anak ni Maat a anak ni Matatias. Ti Matatias a anak ni Semei ay anak ni Jose. Ti Jose a anak ni Juda

²⁷ ay anak ni Joana. Ti Joana ay anak ni Resa a anak ni Zorobabel a anak ni Salatiel a anak ni Neri.

²⁸ Ti Neri ay anak ni Melqui a anak ni Adi. Ti Adi ay anak ni Cosam a anak ni Elmodam a anak ni Er.

²⁹ Ti Er ay anak ni Josue a anak ni Elieser a anak ni Jorim a anak ni Matat. Ti Matat ay anak ni Levi

³⁰ a anak ni Simeon a anak ni Juda. Ti Juda ay anak ni Jose. Ti Jose ay anak ni Jonan a anak ni Eliaquim,

³¹ a anak ni Melea. Ti Melea ay anak ni Mainan a anak ni Matata a anak ni Natan a anak ni David.

³² Ti David ay anak ni Jesse, a anak ni Obed, sakay ti Obed ay anak ni Booz. Ti Booz ay anak ni Salmon a anak ni Naason

³³ a anak ni Aminadab a anak ni Admin. Ti Admin ay anak ni Arni a anak ni Esrom, a anak ni Fares. Ti Fares ay anak ni Juda

³⁴ a anak ni Jacob. Ti Jacob ay anak ni Isaac a anak ni Abraham. Ti Abraham ay anak ni Tare a anak ni Nacor.

³⁵ Ti Nacor ay anak ni Serug a anak ni Ragau, a anak ni Peleg, sakay ti Peleg ay anak ni Heber a anak ni Sala.

³⁶ Ti Sala ay anak ni Cainan a anak ni Arfaxad a anak ni Sem. Ti Sem ay anak ni Noe a anak ni Lamec

³⁷ a anak ni Matusalem a anak ni Enoc. Ti Enoc ay anak ni Jared a anak ni Mahalaleel a anak ni Cainan.

³⁸ Ti Cainan ay anak ni Enos a anak ni Set. Sakay ti Set ay anak ni Adan a anak nen Diyos.

*Pinurbaan nen Diyablo ti Jesus
(Mt. 4:1-11; Mc. 1:12-13)*

¹ Nadid summoli ti Jesus a gubwat ti Jordan a putat a tarud ti Banal a Ispiritu. Inggiyya siya nen Ispiritu ten kaparangan,

² ten alay nen áppat a pulu a alded, tinoksu siya haud nen diyablo. Awan siya ti kinan a ányaman ti alayid a iyud kaya nagaláp siya.

³ Kinagi nen diyablo dikona, “Ni siko en Anak nen Diyos, ay iyutus mu a magin tinapay i batuwen.”

⁴ Peru kinagi ni Jesus dikona, “Kinagi nen Kasulatan, ‘Bakán la a ten makan a mabiyag i tolayid.’ ”

⁵ Káttapos ay inyangay siya nen diyablo ten malangkaw a lugar, sakay impeta na ti saglit en atanan a kahariyan ti munduwiday.

⁶ Kinagi nen diyablo, “Iyatád ku dikomu en atanan a kapangyariyan sakay karangalan ni kahariyanid a hidi iyán. Neatád iyád dikoku, sakay maari ku a iyatád maski kándeya, basta gustu ku.

⁷ Kaya ni sambaánnák mu ay magin kao mu hidi iyán a atanan.”

⁸ Peru tummábbig ti Jesus, “Kinagi nen Kasulatan a,

‘En Panginoon mu a Diyos i dapat muwid a sambaán,
sakay siya la i dapat muwid a pagserbiyan.’ ”

⁹ Káttapos ay inyangay dámman siya nen diyablo ten toktok nen Templo ti Jerusalem, sakay kinagi na dikona, “Ni siko ngani en Anak nen Diyos ay tumápduk ka,

¹⁰ gapu nakasulat a,

‘Pabantay ka nen Diyos ten anghel na hidi,
utusan na hidi tánni bantayan di ka,’

11 sakay nakasulat bi a,

‘Ten pamamag-itan nen lima di ay alalayan di ka,
tánni maski i básset muwen ay awan
mesángdul ti batu.’ ”

12 Peru tummábbig ti Jesus dikona, “Kinagi nen
Kasulatan a, ‘Dyan mu purbaan en Panginoon mu
a Diyos!’ ”

13 Káttapos nen diyablo a nangtoksu kánni Jesus
ten atanan a paraan, ay linakadan na dán ti Jesus
sakay naguray ti iba a pagkakataun.

*En Sapul nen Tarabahu ni Jesus ti Galilea
(Mt. 4:12-17; Mc. 1:14-15)*

14 Nadid nagsoli ti Jesus ti Galilea a ked dikona
en kapangyariyan nen Ispiritu. Nabareta ten
banu-banuwan haud en tungkul dikona.

15 Nagtoldu siya ten tolay hidi ten sinagoga di
hidi, sakay pinuri siya nen atanan a tolay.

*Awan Di Tinanggap ti Jesus ti Nazaret
(Mt. 13:53-58; Mc. 6:1-6)*

16 Nadid, ummangay ti Jesus ti Nazaret, iyud
en dummikállan na a banuwan. Kona ten dati
na a gággamitán ay summáddáp siya ten sinagoga
ten Aldew nen Káimang. Tummaknág siya tánni
magbasa,

17 sakay inyatád di dikona en libru a insulat ni
propeta Isaias. Binuklat na iyud sakay kona háddi
en nakasulat,

18 “Ked dikoku en Banal a Ispiritu,
gapu piniliyák na a mángpakapospos ten Maga-
nda a Bareta ten pubri hidi.

Inutusanák na tánni ipakapospos ten piresu hidi a lumaya hidi,
sakay kona bi ten burák hidi a maketa hidi.

Inutusanák tánni palayaán dán en apiyadu hidi,
¹⁹ sakay tánni ipakapospos a pademát dán en panahun
nen págligtas nen Panginoon.”

²⁰ Káttapos ay linukot na en kasulatan, sakay nággetnud dikona mesoli na ten mágserbi ten sinagoga. Sakay ináeleng siya nen atanan a ked haud.

²¹ Sakay kinagi na dikodi, “Natupad nadid en nasanig moy a binasa ku ten kasulatan.”

²² Pinuri siya nen atanan a ked haud sakay nagtaka hidi gapu mahusay en pággupos na. Kinagi di, “Awan beman siya en anak ni Jose?”

²³ Kaya kinagi ni Jesus dikodi, “Siguradu a kagiyán moy dikoku i kakagiyanid a iddi, ‘Ta Doktor ka ay gamután mu i sadili muwen.’ Maari a kagiyán moy bi a, ‘Bakin a awan mu gamitán ti sadili muwidi a banuwan en nabareta mi a ginamet mu ti Capernaum?’

²⁴ Kagiyán ku dikomoy a awan ti propeta a tenggiyán ten sadili na a banuwan.

²⁵ Peru kagiyán ku dikomoy a ten panahun ni propeta Elias ay makpal a bilu a bábbi ti Israel, dikona a awan naguden ti tállu ay ti kalahati a taon sakay nagkahud ti aláp ten buu a lugar.

²⁶ Peru awan inutusan ti Elias a umangay ten maski ni deyaman dikodi, nan ummangay siya ten bilu a bábbi ti Sarepta, ten lugar a Sidon.

²⁷ Kona labi ten kapanahunan ni Eliseo ay tunay ti kakpal en kinetong ti Israel, peru awan siya ti

pinagpiyya sakay lininis maski essa man dikodi, nan ti Naaman la a taga-Siria.”

²⁸ Naiyamut en atanan a tolay ten sinagoga dikona masanig di iyud.

²⁹ Tummaknág hidi a atanan sakay binerber di siya a paluwas, inyangay di ten gilid nen bukid a páppágyanan nen banuwan tánni itápdud di siya ten pengpeng.

³⁰ Peru nagkon siya ten ditángnga di sakay linu-makad.

*En Lállaki a Sináddáp nen Madukás a Ispiritu
(Mc. 1:21-28)*

³¹ Kállakad na haud ay ummangay ti Jesus ti Capernaum ti Galilea, sakay nagtoldu ten tolay hidi ten Aldew nen Káimang.

³² Nagtaka en mágsanig hidi ten págtoldu na gapu tehud a kapangyariyan en pággupos na.

³³ Tehud a essa a lállaki a hinayup a ked ten sinagoga. Pummákray siya ti mabegsák,

³⁴ kinagi na, “Jesus a taga-Nazaret, ánya i pakialam muwid dikomi? Ummangay ka beman háddi tánni bunuwán mu kami? Matenggi taka, siko en Banal a gubwat ten Diyos.”

³⁵ Peru sinaway siya ni Jesus, kinagi na, “Tumahimik ka, umibut ka dán ti tolayen!” Sakay nelugmuk en lállaki ten atubengán nen katolayan, káttapos ay lummakad en dimonyo a awan na pinasaketan.

³⁶ Nagtaka hidi a atanan, kaya namagtanungan hidi a kinagi di, “Ánya wád iyád a kakalasi a pággupos? Makapangyariyan! Mautusan na a

lumakad en mágkadukás a ispiritu sakay sumunud hidi dikona!”

³⁷ Sakay kummalat en bareta tungkul kánni Jesus ti iyud a lugar.

Pinagpiyya ni Jesus en Makpal a Tolay

(Mt. 8:14-17; Mc. 1:29-34)

³⁸ Lummakad ti Jesus ten sinagoga sakay tulos siya a ummangay ten bilay ni Simon. Netaun bi a mahigpit en ladu nen bábbi a katugngan ni Simon, kaya impákpágguron di kánni Jesus a pagpiyyaán siya.

³⁹ Tummaknág ti Jesus ten adeni nen kákkatdugan nen bábbi, sakay inyutus na a maibut en ladu, sakay naibut ngani. Pagdaka a ummikát en bábbi sakay nagserbi dikodi.

⁴⁰ Dikona a summarám dán en aldew ay inyangay nen tol原因 hidi en atanan a tehud a saket kánni Jesus, ányaman en saket di. Intupu na en lima na ten balang essa, sakay nagpiyya hidi a atanan.

⁴¹ Pinalayas na bi en dimonyo hidi ten tol原因 hidi a sináddáppan di. Nagpákrawan hidi a lummuwas, kinagi di, “Siko en Anak nen Diyos!” Peru sinaway hidi ni Jesus sakay awan na hidi pinayagan a magupos, gapu tukoy di a siya en Cristo.

Nangaral ti Jesus ti Judea

(Mc. 1:35-39)

⁴² Dikona kaldiwan dán ay lummakad ti Jesus, sakay ummangay ten tahimik a lugar. Inaryok siya nen katolayan sakay dikona ketan di ay nákkekagbi hidi a dyan pala siya lumakad.

⁴³ Peru kinagi ni Jesus, “Kailangan a ipangaral ku bi ten agum a banuwan en Maganda a Bareta

tungkul ten pághari nen Diyos, gapu saiýád en dahílan kayaák a pinaangay háddi.”

⁴⁴ Sakay nagtulós siya a nangaral ten sinagoga hidi ti buu a Judea.

5

Dinulaw ni Jesus en Purumeru Na hidi a Disepulus

(Mt. 4:18-22; Mc. 1:16-20)

¹ Essa a aldew ay mágtaknág ti Jesus ten gilid nen Minalnu ti Genesaret. Kinalibungbungan siya nen tunay a kakpal a tolay gapu gustu di a mágsanig ten upos nen Diyos.

² Tehud siya a netan a duwwa a abeng a pumáppundu, nakaawas dán en mángngikan hidi sakay maglinis dán hidi ten panti di.

³ Summakay ti Jesus ten essa a abeng a kao ni Simon, sakay kinagiyan na ti Simon a ituglad na ti sabadit en abeng a paditaw. Nággetnud siya ten abeng sakay nagtoldu ten katolayan.

⁴ Káttapos na a nagtoldu ay kinagi na kánni Simon, “Angay kam ditaw sakay isáklad moy i panti moyen.”

⁵ Tummábbig ti Simon, “Maistu, sagibi kami dán a nagpuyat peru awan kami ti nanalap! Peru gapu ta kinagi mu ay isáklad ku a ruway i pantiyiday hidi.”

⁶ Kona ngani haud en ginamet di. Tunay ti kakpal en nalap di a ikan, kaya ngari-ngari dán a mapisad en panti di hidi.

⁷ Pinayapay di en kaguman di hidi a ked ten iba a abeng tánni patulung hidi. Ummadeni ngani

hidi, sakay naputat di en duwwa a abeng a ngari-ngari dán a omlád.

⁸ Ten pákketa ni Simon Pedro ten nangyari ay lummuhud siya ten atubengán ni Jesus sakay kinagi na, “Adeyuwanák mu Panginoon, gapu es-saák a makasalanan.”

⁹ Tunay en págtaka na, kona bi ten kaguman na hidi gapu ten kakpal nen nalap di.

¹⁰ Kona bi hud ten kasosyu hidi ni Simon a de Santiago ay ti Juan a anak ni Zebedeo. Kinagi ni Jesus kánni Simon, “Dyan ka dán manteng, sapul nadid ay tolay dán i dikáppán muwid, bakán dán a ikan.”

¹¹ Nadid, dikona nedek di dán en abeng di hidi, ay linakadan di en atanan sakay ummunud hidi kánni Jesus.

Pinagpiyya ni Jesus en Essa a Kinetong

(Mt. 8:1-4; Mc. 1:40-45)

¹² Nadid dikona a ked ti Jesus ten essa a banuwan, ay netan siya nen essa a lállaki a kine-tong. Lummuhud siya sakay nákkekagbi a kinagi na, “Panginoon, ni gustuwán mu ay mapag-piyyaák mu.”

¹³ Tinawidan siya ni Jesus sakay kinagi na, “Gustu ku; magpiyya ka dán!” Pagdaka a nawan en ketong na.

¹⁴ Kinagi ni Jesus dikona, “Dyan mu iyád kagik-agiyán maski kándeya. Nan angay ka paileng ten padi. Káttapos ay magalay ka ayun ten inyutus ni Moises. Saiyád mangpatunayid ten tolay hidi a nagpiyya ka dán.”

15 Peru lalu a nekalat en bareta tungkul kánni Jesus, kaya nagdemáttan en tunay ti kakpal a tolay tánni mágsanig dikona sakay mapagpiyya en saket di.

16 Peru ti Jesus ay mággangay ten tahimik hidi a lugar tánni manalangin.

*Pinagpiyya ni Jesus en Essa a Lupug
(Mt. 9:1-8; Mc. 2:1-12)*

17 Essa a aldew mentras a magtoldu ti Jesus, en Pariseo hidi sakay en tagapagtoldu hidi nen Kautusan ay mággetnud ten adeni na. Gubwat hidi ten iba-iba a banuwan ti Galilea, ti Judea, sakay ti Jerusalem. Ked kánni Jesus en kapangyariyan a magpapiyya ten tehud hidi a saket.

18 Sakay dummemat en sangan a tolay a usung di en lupug ten págkatdugan na. Ipilit di a isaddáp ten bilay en tehud a saket tánni meangay di ten atubengán ni Jesus.

19 Peru awan hidi ti masáddáppan gapu ten kakpal nen tolay. Kaya summangkay hidi ten atáp sakay lináttab di, sakay intoton di en págkatdugan nen lupug ten atubengán ni Jesus.

20 Dikona a ketan ni Jesus en pánnampalataya di, ay kinagi na ten lupug, “Amigu ku, napatawad ka dán ten kasalanan mu hidi.”

21 Namágguron en tagapagtoldu hidi nen Kautusan sakay en Pariseo hidi ten pákkasanig di haud, kinagi di, “Deya iyán a tolay a magupos ti awan ti galang ten Diyos? Awan beman en Diyos la i maariyid a magpatawad ti kasalanan?”

22 Peru gapu tukoy ni Jesus en ked ten isip di kaya kinagi na dikodi, “Bakin magisip kam ti kona haán?”

23 Ánya mas alistuwid a kagiyán ku ti lupugiday, ‘Pinatawad dán en kasalanan mu hidi,’ oni kagiyán ku a, “Tumaknág ka sakay maglakad ka?”

24 Peru tánni matukuyan moy a en Anak nen Tolay ay tehud a kapangyariyan ti lutaiday a magpatawad ti kasalanan,” kinagi na ten lupug, “Tumaknág ka, tawidán mu i págkatdugan muwen sakay umuli ka dán!”

25 Pagdaka a tummaknág en lállaki, sakay ten atubengán nen atanan ay inágkat na en págkatdugan na sakay ummuli a nágpapuriyán ten Diyos.

26 Nagtaka en atanan a ked haud sakay nagpuri hidi ten Diyos. Kinagi di, “Makataka-taka en bagay hidi a netan tam nadid!”

Dinulaw ni Jesus ti Levi

(Mt. 9:9-13; Mc. 2:13-17)

27 Nadid, káttapos ni pangyayariyid a iyud ay lummuwas ti Jesus sakay netan na ti Levi a mágsinger ti buwes. Mággetnud siya ten págsingeran na ti buwes, sakay kinagi ni Jesus dikona, “Umunud ka dikoku.”

28 Tummaknág ti Levi sakay tulos na a linakadan en atanan, ummunud sakay nagserberi kánni Jesus.

29 Naghanda ti Levi ti dikál a handaan para kánni Jesus ten bilay na. Nakatubeng na haud a kuman en agum hidi a mágsinger ti buwes sakay en agum pa hidi a tolai.

30 Nággnasasan en Pariseo hidi sakay en kaguman di hidi a tagapagtoldu nen Kautusan. Kinagi di ten disepulus hidi ni Jesus, “Bakin mákpággatubeng kam a kuman sakay uminom ti mágsingeren hidi ti buwes, sakay ti makasalanen hidi?”

31 Tinábbig hidi ni Jesus, “Awan kailangan nen awan ti saket en mággamot nan en tehud la a saket.

32 Awanák háddi ummangay tánni tulungan en matuwid nan ummangayák háddi tánni tulungan en makasalanen hidi tánni magsisi hidi.”

En Tanung Tungkul ten Págkulásyon

(Mt. 9:14-17; Mc. 2:18-22)

33 Nadid, tehud a sangan a tolai a nagkagi kánni Jesus ti kona háddi: “En disepulus hidi ni Juan ay pirmi a magkulásyon sakay manalangin, kona bi hud en disepulus hidi nen Pariseo hidi. Bakin i disepulus muwen hidi ay tulos la a mágkakanán sakay mággainumán?”

34 Tummábbig ti Jesus, “Pagkulásyonán moy be-man en bisita hidi ten kasalan a kaguman di palla en lállaki a kinasal?

35 Dumemát en aldew a alapán dán en kinasal, sakay saiyud dán en págkulásyon di.”

36 Kinagi bi ni Jesus dikodi en essa a talinhaga: “Awan maari a mangtabas ten bigu a damit para iyáppol ten dati dán a damit. Mara ni konahud i mangyariyid ay masida en bigu a damit sakay awan nebabagay en bigu a inyáppol ten dati dán a damit.

37 Awan bi ti magasák ti bigu a alak ten dati dán a pággasákan a koblet ni hayup. Ni kona háud i mangyariyid ay páddekán nen bigu a alak en dati

a pággasákan, mágkebut en alak sakay masida en pággasákan.

³⁸ Ni bigu a alak en iyasák ay dapat a bigu bi en pagasákan a koblet ni hayup.

³⁹ Awan bi ti masor a manginom ten bigu a alak ni nakainom dán ten dati a alak. Kagiyan na a, ‘Masarap en dati a alak.’ ”

6

En Tanung Tungkul ten Aldew nen Káimang (Mt. 12:1-8; Mc. 2:23-28)

¹ Essa a Aldew nen Káimang, ay nagtalib de Jesus ten kaparayan. Nangkádtor en disepulus na hidi ten ohay nen paray sakay nákgássalan di.

² Peru kinagi nen sangan a Pariseo, “Bakin maggamet kam ti labag ten Kautusan ten Aldew nen Káimang?”

³ Tummábbig ti Jesus, “Awan moy beman nabasa en ginamet ni David dikona nagaláp siya sakay en kaguman na hidi?”

⁴ Awan beman, summáddáp siya ten bilay nen Diyos, sakay kinuman ten tinapay a nealay a padi la i tehudid a karapatan a mangkan? Inátdenan na pa en kakagumanan na hidi.”

⁵ Kinagi pa ni Jesus dikodi, “En Anak nen Tolay en Panginon nen Aldew nen Káimang.”

En Tolay a Awan Makaarikad en Essa na a Lima (Mt. 12:9-14; Mc. 3:1-6)

⁶ Aldew bi tenhud nen Káimang dikona a summáddáp ti Jesus ten sinagoga sakay nagtoldu. Tehud a essa haud a lállaki a awan makaarikad en kawananan na a lima.

⁷ Nadid, binantayan nen tagapagtoldu hidi nen Kautusan sakay nen Pariseo hidi ti Jesus ni magpapiyya siya ten Aldew nen Káimang, tánni tehud hidi a mebintang dikona a linabag na en Kautusan ni Moises.

⁸ Peru tukoy ni Jesus en ked ten isip di kaya kinagi na ten lállaki a awan makaarikad en essa na a lima, “Karon hád, angay ka ti atubengánnidi.” Ummadeni ngani en lállaki sakay tummaknág ten atubengán.

⁹ Sakay kinagi ni Jesus ten tagapagtoldu hidi nen Kautusan sakay ten Pariseo hidi, “Tanungán takam nadid. Háya tamaid ten Kautusan, en maggamet ti maganda oni maggamet ti madukás ten Aldew nen Káimang? En mángligtas ti biyag oni mamunu?”

¹⁰ Inileng ni Jesus en balang essa ten palebut na sakay kinagi na ten lállaki a, “Iyolnat mu i lima muwen!” Ten páng-olnat na ten lima na ay pagdaka iyud a nagpiyya.

¹¹ Tunay ti iyamut en tagapagtoldu hidi nen Kautusan sakay en Pariseo hidi, namággurunan di ni ánya i dapat diyid a gamitán kánni Jesus.

*Nangpili ti Jesus ti Sapulu ay ti Duwwa a Apostol
Na*
(Mt. 10:1-4; Mc. 3:13-19)

¹² Ti panahunid a iyud ay summangkay ti Jesus ten essa a bukid sakay sagibi siya haud a nagdasal ten Diyos.

¹³ Ten kailawan, ay dinulaw na en disepulus na hidi, sakay nangpili siya dikodi ti sapulu ay ti duwwa, sakay nginaranan na hidi a apostol.

14 Hidi ay de Simon en nginaranan ni Jesus a Pedro, sakay ti Andres a wadi ni Pedro; de Santiago, Juan, Felipe, Bartolome,

15 Mateo, Tomas, sakay Santiago a anak ni Alfeo, ti Simon a makabanuwan,

16 ti Judas a anak ni Santiago, sakay ti Judas Iscariote a nangtokyon dikona.

Nagtoldu ti Jesus sakay Nagpapiyya

(Mt. 4:23-25)

17 Káugsad ni Jesus a kaguman en apostol na hidi, ay dinemáttan di ten patag a lugar en kakpalan ten disepulus na hidi, kaguman en tunay ti kakpal a tolay a gubwat ti Judea, Jerusalem, sakay ten banu-banuwan ten gilid nen diget ti Tiro sakay Sidon.

18 Ummangay hidi haud tánni mágsanig, sakay mapagpiyya ten saket di hidi. Pinagpiyya ngani hidi ni Jesus maski en páppahirapan nen mágkadukás a ispiritu.

19 Pinilit nen atanan a tehud a saket a umadeni dikona tánni matawidan di la siya, gapu tehud siya a kapangyariyan a magpapiyya ten atanan a saket.

En Pinagpala hidi sakay en Kakakagbi hidi

(Mt. 5:1-12)

20 Ummileng ti Jesus ten disepulus na hidi, sakay kinagi na,

“Pinagpala kam a pubri hidi,
gapu maghari dikomoy en Diyos!

21 “Pinagpala kam a magaláp hidi nadid,
gapu bássugán kam nen Diyos!

Pinagpala kam a malungkut hidi nadid,

gapu pasayaán na kam!

²² Pinagpala kam ni gapu ten kássunud moy ten Anak nen Tolay ay kaiyamutan di kam, awan di kam kailangan sakay insultuwán di kam sakay kagiyán di kam a madukás.

²³ Ni mangyari iyád dikomoy ay dapat kam a magsaya, lumuksu kam ti saya moy gapu dikál en piremyu moy dilanget. Kona labi hud en ginággamet nen ninunu di hidi ten propeta hidi.

²⁴ “Peru sikam a mágkayaman hidi nadid ay kakakagbi kam,

gapu nagtamasa kamon ti ginhawa.

²⁵ “Sikam a bássug hidi nadid ay kakakagbi kam, gapu alappán kam!

“Sikam a mágtatawaán hidi nadid ay kakakagbi kam,

gapu magin malungkut kam sakay mágsasangitán.

²⁶ “Kakakagbi kam ni puriyán kam nen atanan a tolay, gapu kona labi hud ginametid nen ninunu di hidi ten awan hidi tatarudan a propeta.”

Mahalán Moy en Kadima Moy

(Mt. 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Peru kagiyán kuwid dikomoy a mágsanig hidi dikoku: Mahalán moy en kadima moy hidi, sakay maggamet kam ti maganda ten maiyamut hidi dikomoy.

²⁸ Pagpalaán moy en mangsumpa hidi dikomoy, sakay ipagdasal moy en mangapi hidi dikomoy.

²⁹ Mara ni dapangán di ka ten dilipot mu a rupa ay padapang mu pa en dilipot. Mara ni alapán di en alikábkáb mu ay iyatád mu pati en badu mu.

³⁰ Átdenan mu en balang mággid dikomu, sakay ni alapán di en ari-ariyan mu ay dyan mu dán pesoli.

³¹ Ni ánya en gustu mu a gamitán nen agum a tolay dikomu ay sai Yud bi gamitán muwid dikodi.

³² Ni en magmahal la dikomoy mahalán moyid, ánya padi urayán moyid a piremyu? Maski labi en makasalanan hidi ay mahalán di en magmahal dikodi.

³³ “Sakay ni en maggamet la dikomoy ti maganda i paggamitan moyid ti maganda, ánya padi urayán moyid a piremyu? Maski labi en makasalanan hidi ay kona haán en gamet di.

³⁴ Ni en makabayad la dikomoy i paáddiman moyid, ánya padi urayán moyid a piremyu? Maski en makasalanan hidi ay magpaáddem bi ten kaparehu di a makasalanan gapu umasa hidi a mabayadan.

³⁵ Dapatid ay mahalán moy en kadima moy hidi, sakay maggamet kam ti maganda dikodi. Magpaáddem kam peru dyan kamon umasa ten ányaman a bayad. Ni magkakahud ay dikál en piremyu a matanggap moy sakay magin anak kam nen Kataasan a Diyos. Gapu en Diyos ay makákkagbiyán maski ten mágkadukás hidi a tolay, sakay ten awan hidi makabetu a tumenggi ti utang a luub.

³⁶ Dapatid ay makákkagbiyán kam a kona ten Ama moy.”

En Pághatul ten Kaparehu a Tolay

(Mt. 7:1-5)

³⁷ “Dyan kam maghatul tánni awan kam hatulan. Dyan kam magparusa tánni awan kam

parusaan nen Diyos. Patawadán moy en kaparehu moy a tolay tánni patawadán kam bi nen Diyos.

³⁸ Mangatád kam tánni átdenan kam bi nen Diyos: ti tama a takal, nadasák a tarud, natádtád, sakay magsepway pa en iyatád dikomoy. Gapu ni konya kam a mangatád ay kona labi hud pangatáddid nen Diyos dikomoy.”

³⁹ Tinanung bi hidi ni Jesus ti talinhaga, kinagi na, “Maari beman a igiyya nen burák en kaparehu na a burák? Awan! Parehu hidi a matáppduk ten ábbut ni gamitán di iyud.

⁴⁰ Awan ti disepulus a mas mataas nan ten maistu na. Peru ni matolduwan dán ti mahusay ay kona dán bi siya ten maistu na.”

⁴¹ “Bakin barángngán mu en puleng nen kapatkaka mu? Samantala siko, awan mu la mabaráng en puleng mu a gaturosu?

⁴² Konya mu a kagiyán ten kapatkaka mu a, ‘Kapatkaka, ibutan ku i puleng muwen,’ samantala siko ay awan mu ketan en gaturosu mu a puleng? Magkukunwari ka pa! Ibutan mu pa i puleng muwen a gaturosu tánni maketa ka ti maganda sakay maibutan mu en puleng nen kapatkaka mu.”

Matenggi en Kayu ten Pamamag-itan nen Bunga na

(Mt. 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ “Magandaid a kayu ay awan magbunga ti madukás. Awan bi ti madukás a kayu a magbunga ti maganda.

44 Matenggi en bawat kayu ten pamamag-itan nen bunga na. Gapu awan ka makapusi ti igos ten masaet a mula oni ubas ten dawag hidi.

45 En mabait a tolay ay maggamet ti maganda a gubwat ten pusu na a putat ti kagandaan. Peru en madukás a tolay ay maggamet ti madukás a gubwat ten pusu na a putat ti kadukássan. Gapu ni ánya en ked ten pusu na ay siya en lumuwas ten ngusu na.”

En Duwwa a Kalasi ni Tolay a Nagbilay
(Mt. 7:24-27)

46 “Bakin a dáddulawanák moy a, ‘Panginoon, Panginoon,’ peru awan moy labi gággamitán en kákkagiyán ku?

47 Kagiyán ku dikomoy ni ánya en kaparehu nen tolay a umadeni dikoku, mágsanig ten upos ku hidi, sakay mánggamet ti hidi iyád.

48 Kona siya ten tolay a naggamet ti bilay a nagkotkot ti madisalad sakay impundasyon na en bilay na ten batu. Dikona dummikál en dinom sakay dinapalis na en bilay ay awan iyud naarikad, gapu matibáng en kagagamet na.

49 Peru en mágsanig bi ten upos ku sakay awan na gamitán ay kona ten essa a tolay a naggamet ti bilay a awan nakapundasyon. Dikona dummikál en dinom sakay dinapalis na en bilay ay pagdaka iyud a natumba sakay narukat-rukat.”

7

Pinagpiyya en Alipin nen Kapitan a Romano
(Mt. 8:5-13)

¹ Nadid, káttapos ni Jesus a nagtoldu ten tolay hidi, ay ummangay siya ten banuwan a Capernaum.

² Tehud haud a essa a kapitan nen sundalu hidi a Romano. Tehud siya a alipin a mahal na a tehud a saket sakay magipepatay dán.

³ Dikona natukuyan nen kapitan en tungkul kánni Jesus, ay inutusan na en sangan a pinunu nen Judio hidi tánni ipákpágguron di kánni Jesus a angen na pagpiyyaán en alipin.

⁴ Dikona makaadeni en inutusan hidi kánni Jesus ay nákpágguron hidi ti mahusay dikona, kinagi di a, “Panginoon, nerarapat la a tulungan mu en kapitan

⁵ gapu mahal na en bansa tam. Ti katunayan na ay nagpagamet na kitam ti essa a sinagoga.”

⁶ Nákkuyug ti Jesus dikodi, peru dikona adeni dán siya ten bilay ay natagbu na en amigu hidi nen kapitan. Inutusan hidi nen kapitan para pekagi na kánni Jesus en kona háddi: “Panginoon, dyan ka dán magabala, gapu awanák karapatdapat a angayan mu ten bilay ku.

⁷ Sakay awanák pa bi karapatdapat a umatubeng dikomu, nan kagiyán mu la ay magpiyya dán en alipin ku.

⁸ Sakupák nen pinunu hidi a mas mataas nan sikán, sakay tehudák bi a nasakupan a sundalu hidi; ni kagiyán ku ten essa a, ‘Angay ka hudi!’ ay sumunud iyud. Ni kagiyán ku bi ten essa a, ‘Karon hád!’ ay umadeni iyud. Ni kagiyán ku bi ten alipin ku a, ‘Gamitán mu iddi!’ ay gamitán na iyud.”

⁹ Nagtaka ti Jesus dikona nasanig na iyud, umatubeng siya ten makpal a tolay a umunonud

dikona sakay kinagi na, “Kagiyán ku dikomoy a, maski ti Israel ay awanák naketa ti kona háddi a kadikál ni pánnampalataya.”

¹⁰ Ten kássoli nen inutusan hidi ten bilay nen kapitan, ay dinemáttan di en alipin a nagpiyya dán.

Biniyag a Ruway en Anak nen Bilu a Bábbi

¹¹ Káttapos ay ummangay ti Jesus ten essa a banuwan a nginaranan di a Nain. Nákkuyug en disepulus na hidi sakay en tunay a kakpal a tolay.

¹² Dikona adeni dán siya ten pintuwan nen banuwan, ay natagbu di en tolay hidi a angay manglábbáng ten eessa a anak a lállaki nen bilu a bábbi. Makpal a tarud en mákpanglábbáng.

¹³ Dikona netan nen Panginooon en ina nen natay ay kinagbiyan na, kaya kinagi na dikona, “Dyan ka magsanget.”

¹⁴ Káttapos ay ummadeni siya sakay tinawidan na en páppágyanan nen patay. Ummimang bi en magusung hidi ten patay, sakay kinagi ni Jesus, “Binata, kagiyán ku dikomu, umikat ka!”

¹⁵ Ummetnud en binata sakay nagupos. Sakay inyatád siya ni Jesus ten ina na.”

¹⁶ Neántingan hidi a atanan sakay nagpuri hidi ten Diyos. Kinagi di, “Dummemát dikotam en dakila a propeta! Binisita nen Diyos en banuwan na.”

¹⁷ Kummalat en bareta tungkul ten ginamet ni Jesus ten buu a Judea sakay ten banuwan hidi a ked ten palebut.

*Nagutus ti Juan a Mágbinyag
(Mt. 11:2-19)*

¹⁸ Nadid, imbareta nen disepulus hidi ni Juan dikona en atanan ni pangyayariyid a hidi iyád. Kaya dinulaw ni Juan en duwwa dikodi

¹⁹ sakay pinaangay na hidi ten Panginoon tánni itanung di ni siya dán en nepangaku a dumemát, oni maguray pa hidi ti agum.

²⁰ Káddemát di kánni Jesus ay kinagi di, “Pinaangay kami háddi ni Juan a Mágbinyag gapu petanung na ni siko dán en impangaku a dumemát, oni maguray kami pa ti iba?”

²¹ Ti odasid a iyud ay makpal en pinagpiyya ni Jesus ten tehud hidi a manga saket, mahigpit a bábbatíyán, en sináddáp hidi ni mágkadukás a ispiritu sakay makpal bi a burák en pinaketa na.

²² Kinagi ni Jesus ten disepulus hidi ni Juan, “Sumoli kamon kánni Juan sakay kagiyán moy dikona en netan moy sakay nasanig; maketa dán en burák hidi, makalakad dán en pilay hidi, nagpiyya dán en kinetong hidi, makasanig dán en bángngág hidi, nabiyag a ruway en patay hidi, sakay ipáppangaral en Maganda a Bareta ten pubri hidi.

²³ Pinagpala en tolay a awan magduda dikoku!’
”

²⁴ Kállakad nen disepulus hidi ni Juan ay tehud a kinagi ti Jesus ten tolay hidi tungkul kánni Juan, “Bakin ummangay kam ten kaparangan? Ánya beman gustu moyid a ketan? Gustu moy beman a maketa ti kugun a idáppay-dáppay ni parás?

²⁵ Ánya beman i talagaid a angen moy ilingán ten kaparangan? Essa a tolay a nakabadu ti mágkamahal? En tolay hidi a magbadu ti

mággkamahal sakay mahusay ti kalagayan ti biyag, ay mágyan ten palasyu nen hari hidi.

²⁶ Kagiyán moy dikoku ni ánya i talagaid a gustu moy a ketan? Essa beman a propeta? Tama kam. Peru kagiyán ku dikomoy a mas mataaas pa siya nan ten propeta.

²⁷ Gapu ti Juan en kinagi nen kasulatan a, ‘Siya iddi en paangayán ku a mágdipalongu dikomu, tánni ihanda na en paglakadan mu.’

²⁸ Kagiyán ku dikomoy, a awan palla ti neenak a mas mataaas nan ti Juan. Peru mas mataaas kánni Juan en kababaan ten kahariyan nen Diyos.”

²⁹ En atanan a tolay a nakasanig dikona, maski en mágsinger hidi ti buwes ay summunud ten Diyos. Bininyagan hidi a atanan ni Juan.

³⁰ Peru en Pariseo hidi sakay en tagapagtoldu hidi nen Kautusan ay inadiyan di en kaluuban nen Diyos para dikodi, awan hidi nagpabinyag kánni Juan.

³¹ Kinagi pa ni Jesus, “Ánya wád i maari kuwid a pángparehuwan ten tolay hidi nadid? Ánya kaparehu diyid?

³² Kona hidi ten anak a bábbadit a mamággetnud ten palengki. Ipáppákraw di ten balang essa a, ‘Tinugtugan mi kam ti plauta, peru awan kam nagsayaw!

Nagkansiyon kami ti panglábbáng, peru awan kam nákpagsanget!’

³³ Gapu ummangay háddi ti Juan a Mágbinayag, mággkulásyon siya sakay awan umminom ti alak, peru kinagi moy a hinayup siya.

³⁴ Dikona dummemát bi en Anak nen Tolay, ay kuman sakay uminom. Peru kinagi moy a, ‘Il-ingán moy i tolayen, maunas sakay lasinggeru! Amigu pa nen mágsinger hidi ti buwes sakay nen makasalanan hidi!’

³⁵ Peru en karunungan nen Diyos ay ketan a tama ten pamamag-itan nen gamet nen tagasunud na hidi.”

Ti Jesus ten Bilay ni Simon a Pariseo

³⁶ Nadid, inimbitaan ni Simon a Pariseo ti Jesus a angay kuman ten bilay na. Ummangay ti Jesus sakay nákpággatubeng siya a kumman.

³⁷ Ti banuwanid a iyud ay tehud a essa a bábbi a makasalanan. Ten pákkabareta na a pasiyaan a kuman ti Jesus ten bilay nen Pariseo ay ummangay siya haud. Nagtawid siya ti essa boti a putat ti mahal a págpasárrub.

³⁸ Káddemát na haud ay ummadeni siya ten áadággan ni Jesus a adeni ten básset na, sakay nagsanget, binisa na ten luwa na en básset ni Jesus. Pinahidan na ten buuk na, sakay inámmuwan na. Káttapos ay binulakan na ten págpasárrub.

³⁹ Dikona a ketan iyád nen Pariseo a nangimbita kánni Jesus ay nagisip siya ti kona háddi: ‘Ni talaga a propeta i tolayiday ay dapat nakuwan a tukoy na a essa makasalanan i bábbiyen a nagtawid ti básset naen.’

⁴⁰ Bilang katábbigan ten ked ten isip ni Simon ay kinagi ni Jesus, “Simon, tehudák a kagiyán dikomu.” “Ánya iyud, Maistu?” kagi ni Simon.

⁴¹ Tulos a kinagi ni Jesus, “Tehud a duwwa a tolay a nangáddem ti pilak ten essa a mágpautang;

en ináddem nen essa ay limma datos a pilak a silber, sakay en essa bi ay limmapulu a pilak a silber.

⁴² Dikona parehu hidi a awan nakabayad ten utang di ay pinatawad hidi nen nangutangan di. Nadid i tanung kuwid dikomu, ay deya ten duwwa en mas mangmahal ten nagpautang dikodi?”

⁴³ Tummábbig ti Simon, “Palagay kuwid ay en pinatawad ten dikál ti inutang.” “Tama ka,” kagi ni Jesus.

⁴⁴ Káttapos ay sinulig na en bábbi sakay kinagi na kánni Simon a, “Netan mu i bábbiyidi? Summáddáppák ti bilay muwidi peru awan ka dálla nangatád ti dinom a pagugasan ku ti básset kuwiday. Peru i bábbiyidi ay binisa na ten luwa na i básset kuwidi, sakay pinahidan na ten buuk na.”

⁴⁵ Awanák mu inámmuwan a binati, peru siya ay awan umimang a mággaámmuwan ti básset kuwiday sapul ten kássáddáp na.

⁴⁶ Awan mu pinahidan ti langis i ulu kuwiday, peru siya ay pinahidan na ti págpasárrub i básset kuwiday.

⁴⁷ Kaya kagiyán ku dikomu, kagi ni Jesus, “En dikál a págmahal a impeta na mangpatunayid a pinatawad dán en makpal na a kasalanan. Peru en napatawad ten sabadit la a kasalanan ay sabadit labi en págmahal a mepeta na.”

⁴⁸ Káttapos ay kinagi na ten bábbi a, “Pinatawad ka dán ten kasalanan mu hidi.”

⁴⁹ En kaguman na hidi a kumman ay magtanung dán ten sadi-sadili di, “Deya wád iyád a katolay, pati págpatawad ti kasalanan ay pangahasan na?”

⁵⁰ Peru kinagi ni Jesus ten bábbi a, “Inligtas

ka nen pánnampalataya mu, umuli ka dán a mapayapa.”

8

En Bábbi hidi a Nagserbi kánni Jesus

¹ Awan nagnalay ay linebut ni Jesus en banu-banuwan sakay ten babaryu. Impangaral na sakay intoldu en Maganda a Baretá tungkul ten pághari nen Diyos. Kaguman na en sapulu ay ti duwwa a disepulus na,

² sakay en sangan a bábbi a pinagpiyya na ten mágkadukás a ispiritu sakay ten saket di hidi: ti Maria Magdalena a nangpalakadan ni Jesus ten pittu a dimonyo,

³ ti Juana a kabinga ni Cusa a katiwala ni Herodes; ti Susana, sakay en agum pa hidi. Ginas-tus di en sadili di a ari-ariyan ten káttulung di kánni Jesus sakay ten disepulus na hidi.

En Talinhaga Tungkul ten Mágsabug (Mt. 13:1-9; Mc. 4:1-9)

⁴ Nagdemáttan pa en tolay hidi a gubwat ten iba-iba a banuwan sakay ummadeni hidi kánni Jesus. Dikona naipun-ipun dán en tunay ti kakpal a tolay ay insaysay ni Jesus i talinhagaid a iddi:

⁵ “Tehud a essa a mágsabug a ummangay ten uma na tánni magsabug. Ten págsabug na ay tehud a naragrag a bine ten dilan, nagámmakan iyud nen katolayan sakay tinoktok nen ibun hidi.

⁶ Tehud bi a bine a naragrag ten kabatuwan sakay nagtubu, peru pagdaka a nalanás gapu mamedí en kabatuwan.

⁷ Tehud bi a naragrag ten kalamonan a masaet. Dikona lumagu en kalamonan ay binurebáddan di en bine a nagtubu.

⁸ En agum ay naragrag ten maganda a luta. Nagtubu hidi iyud sakay nagbunga ti tággidatos a butil. Kinagi pa ni Jesus ti mabegsák, “Mágsanig en tehud a págsanig!”

*En Kahulugan nen Talinhaga hidi
(Mt. 13:10-17; Mc. 4:10-12)*

⁹ Nagtanung en disepulus na hidi ni ánya en kahulugan nen talinhaga a kinagi na.

¹⁰ Tummábbig ti Jesus, “Neatád dán dikomoy en karapatan a maintendiyan en lihim tungkul ten pághari nen Diyos. Peru ten agum ay magupusák ten pamamag-itan nen talinhaga tánni,

‘Maski umileng hidi ay awan hidi ti ketan,

Sakay maski ni mágsanig hidi ay awan hidi ti maintendiyan.’ ”

*Impaliwanag ni Jesus en Talinhaga nen
Mágsabug*

(Mt. 13:18-23; Mc. 4:13-20)

¹¹ “Saididi kahuluganid nen talinhaga: en bine ay en upos nen Diyos.

¹² En bine hidi a naragrag ten gilid nen dilan ay en tolay hidi a nágsanig. Peru dummemát en diyablo sakay inibutan na en Upos ten pusu nen mágsanig hidi tánni awan hidi sumampalataya sakay maligtas.

¹³ En nágkeragrag bi hidi ten kabatuwan ay en nakasanig hidi ten Upos sakay tinanggap di a masaya, peru awan iyud tummiim ten pusu di.

Awan la nalay a naniwala hidi, káddemát nen pagsubuk ay hinumiwalay hidi.

¹⁴ En nágkeragrag bi hidi ten kalamonan a masaet ay en nágsanig hidi ten upos nen Diyos, peru dikona umalay, ay nadaig hidi nen kabalisaan hidi ti biyag, kayamanan sakay ten sor di a mapagustuwan ten ányaman a magustuwan di. Kaya awan malutu en bunga di hidi.

¹⁵ Sakay en nesabug bi ten matabi a luta ay en nágsanig hidi ten upos nen Diyos sakay pinahala-gaan di ten pusu di a matapat sakay malinis, sakay magbunga hidi gapu ten tiyaga di.”

*En Talinhaga Tungkul ten Demlag
(Mc. 4:21-25)*

¹⁶ “Awan ti tolay a magtab ti simbuwan sakay taklábban na ti timba oni isarok na ten katri. Nan itupu na iyud ten talaga a págtupuwan tánni mademlagan en sumáddáp hidi ten bilay.

¹⁷ Awan ti netagu a awan melantad, sakay awan ti lihim a awan mehayag.”

¹⁸ “Kaya husayán moy en págsanig moy, gapu en tehud ay átdenan pa, peru en awan ay ibutan pa maski en inakala na a ked dikona.”

*En Ina ay ten Kákkapátkaka hidi ni Jesus
(Mt. 12:46-50; Mc. 3:31-35)*

¹⁹ Dummemát en ina sakay kákkapatkaka hidi ni Jesus, peru awan hidi makaadeni dikona gapu ten kakpal nen tolay.

²⁰ Kaya tehud a nángkagi dikona a, “Ked ti luwason a mágtaknág en ina mu sakay en kákkapatkaka mu hidi, gustu di ka a ketan.”

²¹ Peru kinagi ni Jesus, “En mágsanig hidi sakay mangsunud ten upos nen Diyos, ay hidi i ina kuwid sakay kákkapatkaka ku.”

Pinaimang ni Jesus en Bagyu

(Mt. 8:2-27; Mc. 4:25-41)

²² Nadid, ten essa a aldew ay summakay de Jesus ay ten disepulus na hidi ten abeng. Kinagi na dikodi, “Umarabes kitam dibelyu.” Kaya ummarabes ngani hidi.

²³ Dikona pasiyaan dán hidi a maggaud ay netidug ti Jesus. Nagabutan hidi ni mabegsák a bagyu, sakay sináddáp dán ni limas en abeng di, kaya ngari-ngari dán hidi a omlád.

²⁴ Kaya inadeniyan siya nen disepulus hidi sakay linukag di. Kinagi di, “Panginoon, Panginoon, marombak kitamon!” Ummikat ti Jesus sakay pinaimang na en parás ay ten dáddekál a tagmák. Ummimang ngani en parás ay ten tagmák sakay gummanda en panahun.

²⁵ Nadid ay tinanung hidi ni Jesus, “Hádya dán en pánnampalataya moy?” Peru neántengan hidi sakay nagtaka. Kagi di ten balang essa, “Deya wád iyád? Utusan na pati parás ay ti tagmák sakay sumunud dikona!”

Pinagpiyya ni Jesus en Gergeseno a Hinayup

(Mt. 8:28-34; Mc. 5:1-20)

²⁶ Dummung hidi ten lugar nen Gergeseno hidi, a ked ten dibelyu ni Galilea.

²⁷ Káawas ni Jesus ten abeng, ay tinagbu siya nen essa a lállaki a taga haud a sináddáp ni dimonyo. Nanalay dán siya a awan ti badu sakay awan dán

ummuli nan ten páglábbángngan en páppágyanan na.

²⁸ Pákketa na kánni Jesus ay pummákrav en lállaki, lummuhud ten atubengán ni Jesus sakay kinagi na ti mabegsák, “Jesus Anak nen Kataasan a Diyos, ánya i gustu muwid a gamitán dikoku? Ipákpágguron ku dikomu a dyanák mu pahirapan!”

²⁹ Kaya konahud en kinagi na ay gapu inutusan ni Jesus en madukás a ispiritu a lumuwas dikona. (Pirmi siya a sássaniban nen mágkadukás a ispiritu. Kaya maski ni pakabantayan di siya sakay punguán di ti kadena en básset na ay ten lima na ay bágsután na la iyud. Iyangay siya nen madukás a ispiritu ten kaparangan.)

³⁰ Tinanung siya ni Jesus, “Ánya i ngaran muwid?” “Batalyon,” kagi na gapu makpal en dimonyo a summanib dikona.

³¹ Nadid, nákkekagbi en dimonyo hidi kánni Jesus a dyan na hidi utusan a sumegbu ten ábbut a awan ti katapusan ti kadsalad.

³² Nadid, tehud a makpal a babuy a mamagsábbukan ten bumábbukid a adeni haud. Nákkekagbi en dimonyo hidi kánni Jesus a pasáddáppán na hidi ten kababuyan, sakay pinayagan bi hidi ni Jesus.

³³ Lummuwas ten tolay en dimonyo hidi sakay sinomdáp hidi ten kababuyan. Pagdaka a namagginanan en kababuyan a padagson sakay tulos hidi a nágkatáknig ten minalnu sakay nágkalimás.

³⁴ Pákketa nen mággalaga hidi ten kababuyan ten nangyari, ay gumminan hidi sakay imbábbareta di iyud ten banuwan sakay ten babaryu.

³⁵ Kaya lummuwas en tolay hidi gapu gustu di a ilingán en nangyari. Káddemát di kánni Jesus ay netan di en tolay a dati a sináddáp nen dimonyo hidi. Nággetnud siya ten táttaknággan ni Jesus, nakabadu dán siya sakay mahusay dán en isip na. Neántingan hidi a atanan.

³⁶ Insaysay bi nen naketa hidi ten nangyari ten katolayan ni konya a nagpiyya en lállaki a dati a sináddáp nen dimonyo hidi.

³⁷ Kinagi nen atanan nen Gergeseno hidi kánni Jesus a lumakad dán siya ten banuwan di gapu tunay en ánteng di. Kaya summakay dán ti Jesus ten abeng sakay lummakad.

³⁸ Nadid, nákkekagbi kánni Jesus en lállaki a linakadan nen dimonyo hidi a kinagi na, “Mákkuyugák pay dikomu.” Peru kinagi ni Jesus dikona,

³⁹ “Kadmudán dibilay moy sakay ibareta mu en ginamet nen Diyos dikomu.” Lummakad ngani en lállaki sakay imbábbareta na ten buu a banuwan en ginamet ni Jesus dikona.

*Biniyag ni Jesus en Anak ni Jairo a Dalagita
(Mt. 9:18-26; Mc. 5:21-43)*

⁴⁰ Dikona a nagsoli ti Jesus ten dibelyu, ay masaya siya a tinanggap nen katolayan gapu áorayán di dán siya.

⁴¹ Dummemát tenhud en essa a lállaki a Jairo en ngaran na, essa siya a pinunu ten sinagoga. Lummuhud siya ten atubengán ni Jesus, sakay nákkekagbi a umangay ti Jesus ten bilay na.

⁴² Gapu magipepatay dán en eessa a anak na a bábbi, sapulu dán ay ti duwwa a taon en idad na.

Mentras a maglakad ti Jesus a tamu ten bilay ni Jairo ay sásssánnán siya nen makpal a tolay.

43 Ked bi haud en essa a bábbi a sapulu ay ti duwwa dán a taon a mágdadigiyan sakay awan magpiyya nen deyaman. Naubus dán en atanan a kabiyagan na gapu ti págpapagamot.

44 Ummadeni siya ten áadággan ni Jesus sakay tinawidan na en garayan nen badu na. Pagdaka a ummimang en págdadigi na.

45 Tinanung hidi ni Jesus, “Deya en nangtawid ten badu ku?” Ten dikona awan ti umamin ay kinagi ni Pedro, “Panginoon, napalebutan ka ni tolayen hidi sakay sásssánnán di ka!”

46 Peru kinagi ni Jesus, “Tehud a nangtawid ten badu ku! Nabati ku a tehud a kapangyariyan a lummuwas dikoku.”

47 Dikona matukuyan nen bábbi a awan bali melihim en ginamet na, ay magpágpág siya a ummadeni kánni Jesus sakay lummuhud ten atubengán na. Sakay kinagi na ten atanan a ked haud ni bakin tinawidan na en badu ni Jesus, sakay ni konya siya a nagpiyya a pagdaka.

48 Kinagi ni Jesus dikona, “Anak ku pinagpiyya ka nen pánnampalataya mu. Umuli ka a mapayapa.”

49 Mentras a magupos ti Jesus ay tehud a dummemát a essa lállaki a gubwat ten bilay ni Jairo. “Patay dán en anak mu a bábbi dyan mu dán abalaán i Maistuwen!” kagi na kánni Jairo.

50 Dikona a nasanig iyud ni Jesus ay kinagi na kánni Jairo, “Dyan ka manteng, maniwala ka la ay magpiyya siya.”

⁵¹ Káddemát ni Jesus ten bilay, ay awan siya ti iba a ingkuyug ten sáddáp nan de Pedro, Juan, Santiago sakay en dáddikál hidi nen dalagita.

⁵² Mamagsangetan en atanan a ked haud sakay maglungkut ten patay. Peru kinagi ni Jesus, “Dyan kam magsanget. Awan patay i anaken, nan tidug la.”

⁵³ Nagtawaan di ti Jesus gapu tukoy di a patay dán en dalagita.

⁵⁴ Peru tinawidan ni Jesus en lima na sakay kinagi na, “Anak ku, umikat ka.”

⁵⁵ Summoli en angás nen dalagita sakay pagdaka a ummikát. Káttapos ay pinaatád siya ni Jesus ti makan.

⁵⁶ Naráknid en dáddikál na hidi, peru imbilin ni Jesus dikodi a dyan di kagiyán maski kándeya en nangyari.

9

Inutusan en Sapulu ay ti Duwwa a Disepulus (Mt. 10:5-15; Mc. 6:7-13)

¹ Dinulaw ni Jesus en disepulus na hidi a sapulu ay ti duwwa, sakay inátdenan na hidi ti kapangyariyan sakay karapatan a magpalayas ti dimonyo, sakay magpapiyya ten tehud hidi a saket.

² Inutusan na hidi a angay mangaral tungkul ten pághari nen Diyos sakay magpapiyya ten tehud hidi a saket.

³ Sakay imbilin na dikodi a, “Dyan kam magbalon ti maski ni ányaman ten angayan moy kona ti sarukud, hembeg, makan, pilak oni paglewasan.

⁴ Máktulos kam ten bilay nen deyman a mangtanggap dikomoy. Mágyan kam la haud mentras awan kam palla lumakad ti banuwanid a iyud.

⁵ Mara ni awan kam tanggapán nen tolay hidi ten essa a banuwan ay lumakad kam haud. Peru bagu kam a lumakad ay ipagpag moy pa en alik-abuk nen babásset moy, tanda iyud a tehud hidi a parusa ten awan di pángtanggap dikomoy.”

⁶ Sakay lummakad en disepulus na hidi. Angay hidi nangaral ten babaryu tungkul ten Maganda a Baretá sakay pinagpiyya di en tehud hidi a saket ten atanan a lugar.

Naguluwan en Isip ni Herodes

(Mt. 14:1-12; Mc. 6:14-29)

⁷ Nadid, nabareta ni Herodes a pinunu ti Galilea en atanan a nangyari. Naguluwan en isip na, gapu tehud a sangan a nagkagi a nabiyag a ruway ti Juan a Mágbinyag.

⁸ Tehud bi a sangan a nagkagi a lummitaw ti Elias, sakay kagi bi nen agum ay nabiyag a ruway en essa ten propeta hidi tenhud pa a panahun.

⁹ Kaya kinagi ni Herodes, “Pinaputol ku dán en ulu ni Juan, peru deya wád nabareta kuwiday? Makpalák a nasanig tungkul dikona.” Kaya pinilit ni Herodes a ketan ti Jesus.

Pinakan ni Jesus en Limmang Libu

(Mt. 14:13-21; Mc. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Nadid, dikona nagsoli en apostol hidi ay kinagi di kánni Jesus en atanan a ginamet di. Káttapos ay ingkuyug hidi ni Jesus a ummangay ten banuwan a Betsaida.

¹¹ Ummunud en tolay hidi dikona matukuyan di, sakay masaya hidi a tinanggap ni Jesus. Tinolduwan na hidi tungkul ten pághari nen Diyos, sakay pinagpiyya na en tehud hidi a saket.

¹² Dikona a mágsasasarám dán en aldew ay um-madeni kánni Jesus en disepulus na hidi a sapulu ay ti duwwa, sakay kinagi di dikona, “Palakadán mu dán i tolayen hidi tánni umangay hidi ti a babaryuwen sakay uma, tánni makaaryok hidi ti makan di sakay matidugan. Ked kitam ti adeyuwidi a lugar a awan ti tolay.”

¹³ Peru kinagi ni Jesus, “Sikam i mangatáddid ti makan dikodi.” Kagi di ay, “Awan kitam ti balon, lilimma la iddi a mommon a tinapay, sakay duwwa a ikan. Mamali kami beman para ti atanan diyen?”

¹⁴ Peru kinagi na ten disepulus na hidi, “Paet-nudán moy hidi a atanan ti táglalimmapulu balang essa a grupu.” Tehud a limmang libu en lálaki hidi a ked haud.

¹⁵ Pinággetnud di ngani hidi a atanan.

¹⁶ Kátapos ay inalap ni Jesus en limma a mommon a tinapay sakay en duwwa a ikan. Tumman-gad siya dilanget sakay nagpasalamat ten Diyos. Tináppeng-táppeng na iyud sakay inyatád na ten disepulus na hidi tánni itagtag di ten katolayan.

¹⁷ Nakakan hidi a atanan sakay náγκabássug. Kátapos ay pinuron nen disepulus hidi en nabu-ray sakay nakaputat hidi ti sapulu ay ti duwwa a lákba.

*Impakapospos ni Pedro en Tungkul kánni Jesus
(Mt. 16:13-19; Mc. 8:27-29)*

18 Nadid, dikona a pasiyaan a magdasal ti Jesus a mággeessa ay ummadeni dikona en disepulus na hidi. Tinanung hidi ni Jesus, “Ánya en palagay nen tolay hidi tungkul dikoku? Deyaák kan?”

19 Tummábbig hidi, “Tehud a sangan a nagkagi a ti Juan a Mágbinyag ka kan. Tehud bi a nagkagi a ti Elias ka kan, sakay kagi bi nen agum a nabiyag kan a ruway en essa ten propeta tenhud pa a panahun.”

20 Tinanung dámman hidi ni Jesus, “Sikam, ánya bi i makagi moyid tungkul dikoku?” Kinagi ni Pedro, “Siko en Cristo a impangaku nen Diyos!”

Impakapospos ni Jesus en Tungkul ten Kákkatay Na
(Mt. 16:20-28; Mc. 8:30-9:1)

21 Impakebibilin ni Jesus ten disepulus na hidi a dyan di iyud kagiyán maski kándeaya.

22 Sakay kinagi na pa dikodi, “Magtiis pa ti dikál a hirap en Anak nen Tolay. Itakwil siya nen pinunu hidi nen lahi ni Israel, nen pinunu hidi nen padi hidi, sakay nen mágtoldu hidi ten Kautusan. Pabunu di siya peru ten katállu a aldew ay biyagán siya a ruway nen Diyos.”

23 Nadid, kinagi pa ni Jesus ten atanan a tolay, “Ni deyaman en masor a sumunud dikoku ay kailangan a limunán na en para ten sadili na. Báklayán na en kudas na aldew-aldew sakay sumunud dikoku.

24 Gapu en tolay a maghangad a mángligtas ten sadili na a biyag ay siya i mawanamid ti biyag. Peru ni deyaman en máng-alay ten biyag na alang-alang dikoku ay magkahud ti biyag.

25 Ánya beman i pakinabangid nen tolay ni makao na man i buuwid a mundu, ni mepahamak labi en sadili na?

26 Ni ikasanikiyák moy sakay en upos ku hidi ay ikasaniki kam bi nen Anak nen Tolay ten kássoli na haád a tehud a karangalan, sakay karangalan nen Ama sakay nen banal hidi a anghel.

27 Saiddi kagiyán kuwid dikomoy, tehud a sanggan háddi dikomoy a awan matay mentras a awan di ketan en pághari nen Diyos.”

*Nagbagu en Idsura ni Jesus
(Mt. 17:1-8; Mc. 9:2-8)*

28 Kállipas nen sasimba káttapos na a kagiyán i bagayid a hidi iyád ay summangkay ti Jesus ten bukid tánni magdasal. Ingkuyug na de Pedro, Juan sakay ti Santiago.

29 Dikona pasiyaan siya a magdasal ay nagbagu en rupa na, sakay tunay ti pudew en sulot na a badu a magbanaag, sakay magdemlag.

30 Káttapos ay bigla la a lummitaw en duwwa a lállaki, a de Moises ay ti Elias,

31 dumáddemlagan bi hidi a pummeta. Nákpágguron hidi kánni Jesus tungkul ten adeni dán a kákkatay na ti Jerusalem.

32 Nadid, mahusay en tidug ni Pedro pati en kakagumanan na hidi, peru bigla hidi a nalukag. Netan di ti Jesus a magdemlag ti makasili, kaguman en duwwa a lállaki a mákpágtaknág dikona.

33 Dikona palakad dán en duwwa a lállaki ay kinagi ni Pedro, “Panginoon, maganda ta ked kami háddi. Paggamet mi kam ti tállu a sarong: essa para dikomu, essa para kánni Moises, sakay

essa bi kánni Elias.” Peru i tatarudanid ay awan kabetuwan ni Pedro en kákkagiyán na.

³⁴ Pasiyaan palla a magupos ti Pedro ay nataklábban dán hidi nen panganurin, kaya neántingan en disepulus hidi.

³⁵ Sakay tehud a essa a boses a gubwat ten panganurin a kona háddi en kinagi na, “Iyád en Anak ku a pinili ku, sanigán moy siya.”

³⁶ Dikona awan dán en boses ay netan di a mággeessa dálla ti Jesus. Awan kinagi nen disepulus hidi en netan di maski kándeya.

Pinagpiyya ni Jesus en Lállaki a Hinayup
(Mt. 17:14-18; Mc. 9:14-27)

³⁷ Ten ruway a aldey ay dummagson dán hidi a gubwat ten bukid, sakay tinagbu nen tunay a kakpal a tolay ti Jesus.

³⁸ Ten kakpalaan nen tolay hidi ay tehud a lállaki a pummákraw a, “Maistu, kagbiyan pay a ilingán i eessa kuwiday a anak a lállaki.

³⁹ Hinayup siya, sakay bigla dálla siya a mágpapákrawán. Pagpágpággán siya nen dimonyo hanggan magruru en ngusu na. Páppahirapan na siya sakay awan na gustu a lakadan.

⁴⁰ Nákkékagbiyák ten disepulus mu hidi a paibután di en madukás a ispiritu, peru awan di kaya.”

⁴¹ Tummábbig ti Jesus, “Tunay kam ti dukás a tolay, awan kam ti pánniwala! Hanggan nikan takam a págtatiisan?” Sakay kinagi ni Jesus ten lállaki, “Iyangay mu háddi en anak mu.”

⁴² Dikona a paadeni en anak ay inlugmuk siya nen dimonyo sakay pinagpágpág na. Inutusan ni

Jesus en madukás a ispiritu a lumakad ten anak, pinagpiyya na sakay tulos na inyatád ten ama na.

⁴³ Nagtaka ti hustu en tolay hidi ten kapangyariyan nen Diyos.

Kinagi a Ruway ni Jesus en Tungkul ten Kákkatay Na

(Mt. 17:22-23; Mc. 9:30-32)

Tunay palla en págtaka nen tolay hidi ten ginamet ni Jesus dikona kagiyán na ten disepulus na hidi a,

⁴⁴ “Dyan moy kalimunan i kagiyán kuwiday, itokyon en Anak nen Tolay sakay mepabahala ten kapangyariyan nen tolay hidi.”

⁴⁵ Peru awan iyád naintendiyen nen disepulus na hidi, gapu awan palla impakapospos nen Diyos dikodi. Sakay manteng hidi a magtanung ni ánya en kahulugan nen kinagi na.

En Kataasan

(Mt. 18:1-5; Mc. 9:33-37)

⁴⁶ Mensan, namagtalutalu en disepulus na hidi ni deya i kataasanid dikodi.

⁴⁷ Tukoy ni Jesus ni ánya en ked ten isip di kaya dinulawan na en essa a anak a badit sakay pinatakán na ten wares na.

⁴⁸ Sakay kinagi na dikodi, “Ni deya en mangtanggap ti anakidi gapu maniwala siya dikoku ay sikán en tinanggap na, sakay ni deya en mangtanggap dikoku ay tinanggap na en nangutus dikoku a umangay háddi. Ni deyaman en kababaan dikomoy ay siya i kataasanid.”

En Umayun Dikotam ay Kaguman Tam

(Mc. 9:38-40)

⁴⁹ Kinagi ni Juan, “Maistu, netan mi en essa a tolay a magpalayas ti dimonyo ten pamamag-itan nen ngaran mu. Sinaway mi siya gapu awan tam siya kaguman.”

⁵⁰ Peru kinagi ni Jesus, “Dyan moy siya sawayán, gapu kaguman moy en umayun dikomoy.”

Awan Tinanggap ti Jesus ten Essa a Lugar ti Samaria

⁵¹ Dikona a adeni dán en panahun a idisunu ti Jesus dilanget ay naisip na a angay ti Jerusalem.

⁵² Tehud siya a pinágdipalongu a ummangay ten essa a lugar ti Samaria tánni maghanda ti tulusan na.

⁵³ Peru awan siya tinanggap nen Samaritano hidi gapu malinaw a paangay siya ti Jerusalem.

⁵⁴ Dikona natukuyan iyád nen disepulus hidi a de Santiago ay ti Juan ay kinagi di dikona, “Panginon, masor ka beman a mangpadibábbi kami ti apoy a gubwat dilanget tánni mapuksa hidi?”

⁵⁵ Peru liningat hidi ni Jesus sakay sinaway na hidi. *

⁵⁶ Sakay ummangay hidi ten agum a lugar.

*En Págsunud kánni Jesus
(Mt. 8:19-22)*

⁵⁷ Dikona a maglakad dán hidi ay tehud a tolay a nagkagi kánni Jesus, “Maistu, mákkuyugák dikomu, maski hádyá en angayan mu.”

⁵⁸ Kinagi ni Jesus dikona, “Tehud a ábbut a páppágyanan en asu hidi ti talon sakay tehud a

---

* **9:55** Ten iba a salin ay tehud a dagdag a, “Awan moy tukoy ni ánya a ispiritu i keden dikomoy. Kaya a ummangay háddi en Anak nen Tolay ay para iligtas en tolay hidi, bakán a para ipahamak.”

lobun en ibun hidi. Peru en Anak nen Tolay ay awan dálla ti lugar a mapátdugan oni maimangan.”

⁵⁹ Káttapos ay kinagi ni Jesus ten essa a tolay, “Mákkuyug ka dikoku.” Peru kinagi nen tolay a, “Panginoon, pabayanák mu pa a umuli ta angay ku pelábbáng en ama ku.”

⁶⁰ Peru kinagi ni Jesus dikona, “Pebahala mu ten patay hidi en páglábbáng ten patay di. Peru siko, angen mu ipakapospos ten tolay hidi en tungkul ten pághari nen Diyos.”

⁶¹ Kinagi bi nen essa a lállaki a, “Mákkuyugák dikomu Panginoon, peru payaganák mu a angayák pa magpaalam ten pamilya ku.”

⁶² Kona bi háddi en tábbig ni Jesus dikona, “Ni deyaman en magariadu a mágsasulig-suligán, ay awan maari ten kahariyan nen Diyos.”

10

Inutusan ni Jesus en Pittu a Pulu ay ti Duwwa a Disepulus

¹ Nadid, káttapos ay nangpili en Panginoon ti pittu a pulu ay ti duwwa a lállaki. Tágdaduwwa hidi a inutusan na a umangay ten balang banuwan sakay lugar a angayan na.

² Kinagi na, “Makpal en gapasán, peru kulang en maggapas. Idasal moy ten makákkaon ten gapasán a mánngaangay pa siya ti mággapas.

³ Kadmoy dán! Utusan takam a kona ten tupa ten ditángnga nen asu hidi ti talon.

⁴ Dyan kam magtawid ti pilak, hembeg, oni sandalyas. Dyan kam magabala a umimang a mákpágguron ten matagbu moy hidi ten dilan.

⁵ Kássáddáp moy ten balang bilay a angayan moy ay kagiyán moy dikodi a, ‘Maghari nakuwan en kapayapaan ti bilayid a iddi.’

⁶ Nadid ni mahal nen mágyan hidi ten bilay en kapayapaan ay magkahud ngani hidi ti kapayapaan. Peru ni awan ay soli dikomoy en kapayapaan moy.

⁷ Ni hádyá en bilay a págyanan moy ay haud kam la, dyan kam mággaagton-agtonán. Ni ányaman en ihayin di dikomoy ay kanán moy sakay inumán moy en ipenom di dikomoy. Gapu en tarabahador ay tehud a karapatan mangtanggap ten hornal na.

⁸ Ni tanggapán di kam ten hádyaman a banuwan, ay kanán moy ni ányaman en ihayin di dikomoy.

⁹ Pagpiyyaán moy en tehud hidi a saket haud, sakay kagiyán moy dikodi a, ‘Adeni dán a dumemát en pághari nen Diyos dikomoy.’

¹⁰ Peru ni awan di kam tanggapán ten banuwan a angayan moy ay lumuwas kam ten dilan sakay kagiyán moy a,

¹¹ ‘Ipagpag mi en alikabuk nen banuwan moy a ked ti babásset miyiday, iyád ay tanda a tehud kam a parusa gapu ten awan moy pángtanggap dikomi. Peru tandaan moy ummadeni dán nakuwan en pághari nen Diyos dikomoy!’

¹² Siguradu a káddemát nen Aldew nen Pághatul ay mas madággi en parusa ten tolay hidi ti banuwanid a iyud, nan ten dinanas nen taga-Sodoma hidi!”

*Babala ten Banuwan hidi a Umád a Magsisi
(Mt. 11:20-24)*

13 “Kahabaghabag kam a taga-Corazin hidi! Kahabaghabag kam a taga-Bethsaida hidi! Makpalák dán a impeta dikomoy a himala peru awan kam la sibu-sibulan a magsisi. Ni ti Tiro sakay ti Sidon i nángpetaan kuwid ten himala hidi a impeta ku háddi, ay nanalay dán nakuwan hidi a nagsulot ti kostal, sakay nággetnud ten abu, tanda a nagsisi dán hidi ten kasalanan di.

14 Ten Aldew nen Pághatul ay mas madággi i parusa moyid nan ten parusa nen taga-Tiro hidi sakay nen taga-Sidon hidi.

15 Sakay sikam a taga Capernaum hidi, gugustu moy a itaas i sadili moyen a hanggan dilanget, peru mebaba kam a hanggan ti impiyerno!”

16 Káttapos ay kinagi pa ni Jesus ten disepulus na hidi, “Ni deyaman mangsanigid dikomoy ay sikán i sinanig diyid, en awan mangtanggap dikomoy ay sikán i awan diyid tinanggap. Sakay en awan mangtanggap dikoku ay en nangutus dikoku i awan diyid tinanggap.”

Nagsoli en Pittu a Pulu ay ti Duwwa

17 Tunay ti saya a nagsoli en pittu a pulu ay ti duwwa. Kinagi di, “Panginoon maski en dimonyo hidi ay summunud dikomi ni utusan mi hidi ten ngaran mu.”

18 Kinagi ni Jesus, “Netan ku ti Satanas a natáknig a gubwat dilanget a kumán a kilat.

19 Tandaan moy, inátdenan takam ti kapangyariyan tánni awan kam maaánya, maski yudakán moy en biklat hidi sakay ánnepet, sakay maski kontraán moy en kapangyariyan nen kadima.

²⁰ Peru dyan kam masaya gapu ten kásunud nen mágkadukás hidi a ispiritu dikomoy, nan dapat moyid a kasayaan ay nelista dán en ngaran moy dilanget.”

Minasaya ti Jesus

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ti odasid a iyud ay pinutat nen Banal a Ispiritu ti Jesus ti kasayaan. Kinagi na, “Magpasalamaták dikomu Ama a Panginoon dilanget sakay ti lutaiday, gapu awan mu impakapospos hidi iyád a bagay ten mágkarunung hidi. Impakapospos mu la hidi iyád ten kaparehu nen anak hidi a bábbadit. Opo Ama, magpasalamaták gapu iyád en kaluuban mu.”

²² “Inyatád dán nen Ama ku dikoku en atanan a bagay. Awan ti iba a makatukoy ni deya en Anak ni awan en Ama la. Kona labi hud ten Ama awan ti iba a makatukoy ni deya siya ni awan en Anak la, sakay en pinili hidi nen Anak a pángpakapospusan na tungkul ten Ama.”

²³ Káttapos ay ummatubeng ti Jesus ten disepulus na hidi sakay kinagi na ti palihim, “Pinagpala kam, gapu netan moy en bagay hidi a netan moy nadid!

²⁴ Tandaan moy, makpal a propeta sakay hari en masor a maketa ten netan moy nadid, peru awan di netan. Gustu di bi a masanig en nasanig moy peru awan di nasanig.”

En Makákkagbiyán a Samaritano

²⁵ Tehud a ummadeni kánni Jesus a essa a tagapagtoldu nen Kautusan, gapu gustu na siya a purbaan. Kinagi na, “Maistu ánya dapat kuwid

a gamitán tánni magkahudák ti biyag a awan ti katapusan?”

²⁶ Tummábbig ti Jesus, “Ánya beman en nakasulat ten Kautusan? Ánya nabasa muwid haud?”

²⁷ Tummábbig siya, “‘Mahalán mu en Panginoon mu a Diyos ti buu a puso, buu a kaluluwa, buu a begsák, sakay ti buu a isip,’ sakay ‘Mahalán mu en kaparehu mu a tolay a kona ten págmahal mu ten sadili mu.’ ”

²⁸ “Tama en tábbig mu,” kagi ni Jesus. “Ni masunud mu iyád ay magkahud ka ti biyag a awan ti katapusan.”

²⁹ Para pangbura na ten kákkatagama na ay tinanung na a ruway ti Jesus, “Deya beman kaparehu kuwid a tolay?”

³⁰ Tummábbig ti Jesus, “Tehud a essa a tolay a patamu ti Jerico, gubwat siya ti Jerusalem. Hinarang siya nen tulisan hidi, inalap di pati sulot na a badu. Binálbág di siya a ngari-ngari dán a matay dikona lakadan di.

³¹ Sakay netaun a nagtalib haud en essa a padi. Peru ten pákketa na ten tolay a bumábbangtud ten dilan ay lummisi siya sakay nágpagilid ten dilan.

³² Nagtalib bi en essa a Levita, peru inileng na la en tolay a nabálbág sakay tulos-tulos la en lakad na ten gilid nen dilan.

³³ Peru tehud a Samaritano a magbiyahi a nagkon haud. Pákketa na ten bumábbangtud ay kinagbiyan na. ³⁴ Ummadeni en Samaritano dikona sakay binulakan na ti langis ay ti alak en talingu na hidi, sakay binádbáddan na. Káttapos ay insakay na ten págkabayuan na a asno. Inyangay na siya

ten essa a págkaseruwan, tánni maalagaan na haud.

³⁵ Ten ruway a aldew ay nangalap en Samari-tano ti duwwa a dinaryo ten bulsa na sakay in-yatád na ten makákkaao ten bilay a págkaseruwan sakay imbilin na a, ‘Alagaan mu siya, sakay ni sangan i kulang kuwid ay bayadan ku la kássoli ku.’

³⁶ Sakay nagtanung ti Jesus, “Deya ti palagay muwid ten tállu a nagtalib ten bumábbangtad i tatarudanid a tehud a pákpággagum?”

³⁷ “En nangágbi ten tolay a bumábbangtad.” Kagi nen tagapagtoldu nen Kautusan. Kaya kinagi ni Jesus dikona, “Kammudán, kona bi hud i dapat muwid a gamitán.”

Bummisita ti Jesus kánde Marta ay ti Maria

³⁸ Nadid, de Jesus ay ten disepulus na hidi ay nagtulos la ten lakad dí, ummangay hidi ten essa a baryu. Tehud haud a mágyan a essa a bábbi a Marta en ngaran na, masaya siya a nangtanggap dikodi ten bilay na.

³⁹ Tehud siya a kapatkaka a Maria en ngaran na. Nággetnud ti Maria ten atubengán nen Panginoon sakay nágsanig ten itáttoldu na.

⁴⁰ Peru nabalisa ti Marta ten pághanda na kaya ummadeni siya kánni Jesus sakay kinagi na, “Panginoon, bali-awan beman la dikomu a páppabayanák la ni kapatkaka kuwen? Kagiyan mu pay dikona a tulunganák na.”

⁴¹ Peru kinagi nen Panginoon dikona, “Marta, Marta, masiyadu ka a balisa a mágpapospusán ten makpal a bagay,

42 Peru essa la i talagaid a kailangan. Pinili ni Maria en tama a bagay, kaya awan iyád maibutan dikona.”

11

Intoldu ni Jesus en Tama a Págdasal (Mt. 6:9-13; 7:7-11)

1 Nadid, ten essa a aldew ay nagdasal ti Jesus ten essa a lugar. Káttapos na ay kinagi nen essa a disepulus na, “Panginoon, tolduwan mu kami pay a magdasal a kona ten págtoldu ni Juan ten disepulus na hidi.”

2 Kinagi ni Jesus, “Ni magdasal kam ay kona háddi i kagiyán moyid,
‘Ama, sambaán nakuwan en ngaran mu.

Maghari ka nakuwan dikomi.

3 Átdenan mu kami ti makan mi ti aldew-aldew.

4 Sakay patawadán mu kami ten kasalanan mi hidi, gapu patawadán mi en balang magkasala dikomi.

Sakay dyan mu kami pabayan a matoksu.’ ”

5 Káttapos ay kinagi pa ni Jesus dikodi, “Ipalagay tam a essa a hatinggabi, essa dikomoy ay um-mangay ten amigu moy a nákkekagbi sakay kinagi na, ‘Amigu ku, paáddimanák pay ti tállu a balut a tinapay.

6 Rummoyot biyay en essa a amigu ku a mag-biyahi, awanák ti mepakan dikona!’

7 Kona háddi en intábbig nen amigu mu, ‘Dyanák mu pay istorbuwán! Nekalang dán i pintuwanen sakay mágkatdug kami dán ay ti anak kuwiday

hidi. Awanák dán makaikat a mangatád dikomu ti kailangan muwen.’

⁸ Peru kagiyán ku dikomoy, maski umád siya a umikat, gapu magamigu kam ay umikat labi siya a mangatád ten atanan a kailangan mu gapu ten págpapilit mu.

⁹ Kaya tandaan moy, ni agidán mu ten Diyos en kailangan mu ay iyatád na iyád dikomu, ni magaryok ka ay maketa ka, sakay ni tumoktok ka ay bukasan na ka.

¹⁰ Gapu en atanan nen magagid ay makatang-gap, en atanan nen magaryok ay maketa, sakay en atanan nen tumoktok ay mabukasan.

¹¹ Sikam a ama hidi, mara ni mággid dikomoy en anak moy ti ikan, átdenan moy beman siya ti biklat?

¹² Oni mara ni mággid en anak moy ti bunay, átdenan moy beman siya ti ánnepet?

¹³ Syempre awan, gapu maski mágkadukás kam a ama ay kabetuwan moy a mangatád ti mágkaganda a bagay ten anak moy hidi. Iyud pa beman ni en Ama tamon dilanget! Iyatád na en Banal a Ispiritu ten mággid hidi dikona!”

*Awan Gubwat ti Jesus kánni Beelzebul
(Mt. 12:22-30; Mc. 3:20-27)*

¹⁴ Nadid, pinalayas ni Jesus en essa a dimonyo ten essa a lállaki a bulol sakay dikona a lummayas en dimonyo ay makapagupos dán siya sakay hinu-manga en tolay hidi kánni Jesus.

¹⁵ Peru kinagi nen sangan a tolay, “En nang-atád dikona ti kapangyariyan a mangpaibut ti

dimonyo ay ti Beelzebul, en pinunu nen dimonyo hidi.”

¹⁶ Tehud bi a sangan a masor a mangpurba kánni Jesus, kaya kinagi di, “Mángpeta ka benid ti himala a mangpatunay a ked dikomu en Diyos.”

¹⁷ Peru tukoy ni Jesus en ked ten isip di, kaya kinagi na dikodi, “Mara ni mahati-hati en tolay hidi ten essa a banuwan sakay mamágdadema ay awan hidi magmalay. Kona labi hud en sabilay a mamágdadema, mamágsasena hidi.

¹⁸ Ni tehud a grupu-grupu a mamaglaban-laban ten kahariyan ni Satanas, ay konya a tumatag en kahariyan na? Kagi moy a magpalayasák ti dimonyo ten pamamag-itan nen kapangyariyan ni Beelzebul.

¹⁹ Ni gubwat kánni Beelzebul en kapangyariyan ku a magpalayas ten dimonyo hidi, ay kándeya bi a kapangyariyan en págpalayas nen tagasunud moy hidi? Hidi dán i makapangpatunayid a liwat kam.

²⁰ Magpalayasák ti dimonyo ten pamamag-itan nen kapangyariyan nen Diyos, gustu naíd a kagiyán ay dummemát dán en kahariyan nen Diyos dikomoy.”

²¹ Ni en essa a tolay a mabegsák ay magbantay ten bilay na sakay tawid na en armas na, ay awan ti makapangagew ten ari-ariyan na.

²² Peru ni sunggaban nen essa a tolay a mas mabegsák nan en makábbilay, ay agiwán na en armas hidi a inasaan nen makábbilay sakay ipagatád na en ari-ariyan hidi a naagew na.”

²³ “En awan ku kakampi ay kalaban ku, sakay en awan ku kaguman a magipun ay mágkakatán.”

*En Kássoli nen Madukás a Ispiritu
(Mt. 12:43-45)*

²⁴ Kinagi pa ni Jesus, “Ni lumuwas en essa a madukás a ispiritu ten bággi nen essa a tolay ay máglalebután iyud ten lugar a kamadiyan, gapu magaryok ti maimangan na. Ni awan siya ti ketan ay kagiyán na ten sadili na a, ‘Sumoliyák dálla a ruway ten bilay a ginubwatan ku.’

²⁵ Kássoli na ay demáttan na en bilay a malinis dán sakay maayus.

²⁶ Kaya lumuwas siya a ruway a magakit pa ti pittu a ispiritu a mas mabagsik pa nan siya, sakay somdáp hidi haud a mágyan. Kaya, mas dumukás pa ten dati en kalagayan nen tolay, gapu makpal dán en madukás a ispiritu a ked dikona.”

En Tatarudan a Kasayaan

²⁷ Dikona pasiyaan a magupos ti Jesus ay tehud a essa a bábbi a pummákraw ten katolayan. Kinagi na, “Pinagpala en bábbi a náng-enak dikomu sakay nangpadikál!”

²⁸ Peru tummábbig ti Jesus, “Mas pinagpala en mágsanig sakay sumunud ten upos nen Diyos!”

*Nággid en Tolay hidi ti Himala
(Mt. 12:38-42)*

²⁹ Dinarupodupan nen tolay hidi ti Jesus, kinagi na, “Madukás a tarud i tolayid nadid a panahun! Magaryok hidi ti himala, peru awan ti ipeta a tanda dikodi, maliban ten tanda a nangyari kánni Jonas.

³⁰ Ni konya a ti Jonas ay nagin tanda nen Diyos ten taga-Ninive hidi ay kona labi hud ten Anak nen

Tolay a tanda nen Diyos para ten tolay hidi nadid a panahun.

³¹ Ten Aldew nen Pághatul ay magpatunay kontra ten tolay hidi nadid en Raina ti Sheba gapu maski ked siya ten adeyu a banuwan ay ummangay padi siya nágsanig ten karunungan ni Solomon. Peru sikam, ked dán ngani háddi nadid en mas mataas nan ti Solomon ay awan kam la maniwala!

³² Ten Aldew nen Pághatul ay magpatunay kontra ten tolay hidi nadid a panahun en taga-Ninive hidi gapu dikona nangaral dikodi ti Jonas ay nagsisi hidi. Peru kagiyán ku dikomoy a mas mataas nan ti Jonas en ked háddi nadid.”

En Demlag nen Essa a Tolay
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Kinagi bi ni Jesus, “Awan ti magtab ti simbuwan sakay taklábban na ti timba. Nan en simbuwan ay idátton ten talaga a págtupuwan tánni mademlagan en tolay hidi a sumáddáp ten bilay.

³⁴ En mata ay pinakasimbu nen tolay ten bággi na. Mara ni mahusay en mata mu ay mademlagan en buu mu a bággi. Peru ni maraburab en mata mu ay madiklámman en buu mu a bággi.

³⁵ Kaya siguraduwán mu la, bakay i demlagen a tukoy mu a ked dikomu ay diklám bali.

³⁶ Ni ked ten demlag en buu mu a bággi sakay awan ti bahagi a ked ten kadiklámman ay magdemlag iyád a kumán a essa a simbuwan a mangdemlag dikomu.”

*Nagsarantaan ni Jesus en Pariseo hidi sakay en
Tagapagtoldu hidi nen Kautusan
(Mt. 23:1-36; Mc. 12:38-40)*

³⁷ Káttapos ni Jesus a nagupos ay inakit siya nen essa a Pariseo a kuman ten bilay na. Nákkuyug siya sakay nákpággetnud dikodi a kinuman.

³⁸ Nagtaka en Pariseo dikona netan na ti Jesus a kinuman a awan nagugas ten lima na.

³⁹ Kaya kinagi nen Panginoon dikona, “Sikam a Pariseo hidi, ugasan moy en luwas nen tasa sakay penggan, peru ten disalad nen bággi moy ay putat ti mágkadukás a gamet.

⁴⁰ Sikam a mangmang hidi! Awan beman en Diyos nanglalangid ten disalad ay ten luwas nen essa a tolay?

⁴¹ Iyatád moy pa ten mágkahirap hidi en lasán nen tasa moy sakay nen penggan moy, tánni magin malinis en atanan a bagay para dikomoy.”

⁴² “Kakakagbi kam a Pariseo hidi! Iyatád moy en kasapulu a bahagi nen mula-mula moy hidi a pangrikadu, peru linimon moy bi en katarungan sakay en págmahal ten Diyos. Tama a gamitán moy en purumeru, peru awan moy dapat a limunán en kaduwwa.

⁴³ “Kakakagbi kam a Pariseo hidi! Gapu gugustu moy a mággetnud ten pággetnudan nen mágkataas hidi a tolay ten sinagoga, sakay igalang, sakay batiyán ten sentru nen banuwan.

⁴⁴ Kakakagbi kam gapu kumán kam a en lábbáng hidi a awan ti tanda kaya táppakan la nen tolay hidi gapu awan di mahalata.”

45 Kinagi dikona nen essa a tagapagtoldu nen Kautusan, “Maistu, ti kinagi muwen ay pati sikami ay ininsultu mu bi.”

46 Kaya tummábbig ti Jesus, “Sikam a tagapagtoldu hidi nen Kautusan, kakakagbi kam bi! Gapu pabáklay moy ten tolay hidi en mágkadággi hidi a karga, peru maski ni guramát moy ay awan moy iyarikad para tulungan hidi.

47 Kakakagbi kam! Gapu mággagamitán kam ti mágkaganda a páglábbángngan para ten propeta hidi a binábbunu nen dáddikál moy hidi tenhud.

48 Gapu ti ginamet moyid a iyud ay sikam labi i nangpatunayid a ummayun kam ten ginamet nen ninunu moy hidi, gapu hidi en nangbunu ten propeta hidi sakay sikam en nangpaganda ten nánglábbángngan dikodi.

49 Iyád mangpatunayid a tatarudan en kinagi ayun ten Karunungan nen Diyos, ‘Mángpaangayák dikodi ti propeta sakay apostol hidi; en agum ay bunuwán di sakay en agum ay pahirapan di.

50 Kaya maparusaan en tolay hidi nadid a panahun, gapu binunu nen ninunu di hidi en propeta hidi sapul dikona a linalang i munduwi-day,

51 sapul ten pángbunu ni Cain kánni Abel hanggan kánni Zacarias a binunu di ten sállat nen banal a lugar ay ten altar a págtutudan di ti alay. Kaya gapu ten ginamet di, en tolay hidi nadid a panahun ay maparusaan.

52 “Sikam a tagapagtoldu hidi nen Kautusan, kakakagbi kam! Gapu inlihim moy ten tolay hidi en susi nen kaalaman. Sala moy dán ngani a

sumáddáp ay harangán moy pa en tolay hidi a masor a sumáddáp.”

⁵³ Kállakad ni Jesus ti lugarid a iyud ay nagsapul dán a naiyamut dikona en tagapagtoldu hidi nen Kautusan sakay en Pariseo hidi. Pirmi di siya a tanungán tungkul ten sari-sari a bagay,

⁵⁴ gapu gustu di siya a madikáp ni tehud siya a kagiyán a maari di a idahilan tánni mahatulan di siya.

12

Mangilag ten Magkukunwari hidi a Pariseo (Mt. 10:26-27)

¹ Dikona nagdemáttan en libu-libu a katolayan ay mágketáppakan di dán en balang essa gapu ten kakpal di. Kinagi ni Jesus ten disepulus na hidi, “Mangilag kam ten págpaalsa nen Pariseo hidi, gustu kuwid a kagiyán ay en págkukunwari di.

² Awan ti netagu a awan ketan, sakay awan ti sekretu a awan matukuyan.

³ En kagiyán moy ten diklám ay masanig ten demlag, sakay en iyanasas moy ten disalad nen kuwartu ay masanig ten matolay a lugar.”

En Diyos Kantingan Moyid Bakán a Tolay (Mt. 10:28-31)

⁴ “Kagiyán ku dikomoy a amigu ku hidi, a dyan kam manteng ten mágbabonu hidi ta maari di laid a bunuwán ay en bággi sakay awan dán hidi ti agum a magamet.

⁵ Kagiyán ku dikomoy a en dapat moy a kantingan ay en Diyos, gapu káttapos na a mangbunu ay tehud pa siya a kapangyariyan a máng-angay ten

tolay ti impiyerno. Tandaan moy, en Diyos la en dapat moy a katingan!

⁶ “Awan beman, en limma a dignás ay ilaku la ti duwwa a sentabos? Peru kagiyán ku dikomoy, maski tunay iyud ti kamuraan ay awan pabayan nen Diyos maski essa dikodi.

⁷ Maski i buuk moyen ay nabilang na dán a atanan. Kaya dyan kam manteng gapu mas mahalaga kam ten Diyos nan en dignás hidi.”

En Págkilala kánni Jesus

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Kagiyán ku dikomoy, a ni deyaman en mangkilala dikoku ten atubengán nen katolayan ay kilalanán bi nen Anak nen Tolay ten atubengán nen anghel hidi nen Diyos.

⁹ Peru ni deyaman en awan mangkilala dikoku ten atubengán nen katolayan ay awan ku bi kilalanán ten atubengán nen anghel hidi nen Diyos.

¹⁰ “Ni deya en magupos ti kontra ten Anak nen Tolay ay mapatawad. Peru en magupos ti madukás kontra ten Banal a Ispiritu ay awan mapatawad.

¹¹ Mara ni iyangay di kam ten sinagoga hidi, oni ten atubengán nen pinunu hidi, sakay ten tehud hidi a kapangyariyan a tol原因 para bistaán, ay dyan kam mabalisa ni konya moy a dipensaan en sadili moy oni ánya i itábbig moyid.

¹² Gapu ti odasid a iyud ay itoldu dikomoy nen Banal a Ispiritu ni ánya i dapat moyid a itábbig.”

En Mayaman a Hangal

¹³ Tehud a essa a lállaki ten katolayan a nagkagi kánni Jesus ti kona háddi, “Maistu, kagbiyan pay a

iyutus ten kaka ku a iyatád na dán dikoku en mana ku.”

¹⁴ Tummábbig ti Jesus, “Deya beman i nangatáddid dikoku ti karapatan a magin huwes oni manghati ten mana moy?”

¹⁵ Káttapos ay kinagi ni Jesus dikodi a atanan, “Mangilag kam ten atanan a kalasi ni kasakiman; gapu en biyag nen tolay ay bakán a ten kakpal nen kayamanan na.”

¹⁶ Káttapos ay inyistorya ni Jesus en essa a talinhaga. Kinagi na, “Tehud a essa a mayaman a lállaki a tummama ten uma na.

¹⁷ Sakay kinagi na ten sadili na, ‘Ánya wád gamitán kuwid? Awanák dán ti pángdáttonan ti naani kuwidi!

¹⁸ Kona bál háddi i gamitán kuwid! Rukatán ku en budega ku, sakay mángpataknággák ti mas dikál, sakay idátton ku haud en naani ku pati en ari-riyan ku hidi.

¹⁹ Káttapos ay kagiyán ku ten sadili ku a makpalák dán a kayamanan! Awanák dán kulangán ti malay a panahun. Mágpakahusayák dálla ten biyag ku a kuman, uminom, sakay mágsasayaán!’

²⁰ Peru kinagi nen Diyos dikona, ‘Mangmang! Nadid bi a gibi ay bawiyán ku dán i biyag muwen. Kándeya nadid a meangay en atanan a inhanda mu?’

²¹ Káttapos ay kinagi ni Jesus, “Kona haán mangyariyid ten mágpapuronán ti kayamanan para ten sadili na. Peru pubri siya ten pangileng nen Diyos.”

*En Pánnampalataya ten Diyos
(Mt. 6:25-34)*

²² Kinagi ni Jesus ten disepulus na hidi, “Kaya kagiyán ku dikomoy, a dyan kam mabalisa tungkul ten makan a kailangan moy para mabiyag kam, oni tungkul ten badu a isulot moy.

²³ Gapu mas mahalaga en biyag nan ten makan, sakay en bággi moy nan ten badu moy.

²⁴ Isipán moy dálla en wawkak hidi, awan hidi magmula oni magani, sakay awan bi hidi ti budega a págtambakan. Peru ilingán moy maski kona la hidi haud ay páppakanán hidi nen Diyos. Mas mahalaga kam nan ten ibun hidi!

²⁵ Deya beman dikomoy en makapangpaatak-dug ten biyag na maski essa la a odas ten pamamag-itan nen kákkabalisa na?

²⁶ Ni awan moy makaya a gamitán i sakona laid haud a bagay ay bakin kabalisaan moy pa en tungkul ten agum hidi a bagay?

²⁷ Ilingán moy en bulaklak hidi ten parang, awan hidi magtarabahu sakay awan bi hidi maggamet ti badu di. Maski ni mayaman ti Solomon ay awan palla siya nakapagbadu ti kaparehu ti ganda nen essa ten bulaklak hidi ten parang.

²⁸ Ni en lamon hidi a biyag nadid, sakay ni ilaw ay tutudán ay pospusán nen Diyos, sikam pa beman en awan na pospusán a baduwan? Tunay ti kabadit en pánnampalataya moy dikona!

²⁹ Kaya dyan kam la mabalisa ten pággaryok moy ten makan moy sakay ten inumán moy.

³⁰ Gapu hidi iyád en bagay hidi a páppospusán nen tolay hidi a awan ti pánniwala ten Diyos. Tukoy nen Ama moy dilanget a kailangan moy hidi iyád a atanan.

³¹ Kaya bagu en atanan a bagay ay pagsikapan moy pa a paghariyan kam nen Diyos, sakay iyatád na en atanan a kailangan moy.”

En Kayamanan Dilanget
(Mt. 16:2-3)

³² “Dyan kam manteng, sikam a sasangan a disepulus ku hidi, gapu gugustu a tarud nen Ama a iyatád dikomoy en kahariyan.

³³ Ilaku moy en ari-ariyan moy sakay iyatád moy ten pubri hidi en naglakuwan moy. Ni kona hád i gamitán moyid ay magkahud kam ti pitaka a awan masisida, gapu en kayamanan moy ay mapuron dilanget. Awan ti mágtakaw a makasáddáp haud sakay awan ti insektu a mangsida.

³⁴ Gapu ni ked hádya en kayamanan moy ay ked bi haud en pusu moy.”

En Alipin hidi a Pirmi a Nakahanda

³⁵ “Pirmi kam a humanda sakay tulos-tulos moy a paggitángngán en simbuwan moy.

³⁶ Arigán moy en utusan hidi a maguray ten káddemát nen amu di a gubwat ten kasalan. Káddemát na sakay magtoktok ay pagdaka di a mabukasan en pintuwan.

³⁷ Pinagpala en utusan hidi a demáttan a lukag sakay nakahanda ten káddemát nen amu di. Kagiyan ku dikomoy, páglewas na ay paetnudán na hidi ten lamisaan sakay tulos na hidi a serbiyan a pakanán.

³⁸ Pinagpala hidi ni demáttan na hidi a nakahanda maski ni dumemát siya ten hatinggabi dán oni kaldiwan dán.

³⁹ Kagiyan ku dikomoy, a ni tukoy la nen makákkaw ten bilay en odas a káddemát nen mágtakaw, ay awan na pabayan a masáddáp en bilay na.

⁴⁰ Kaya, dapatid ay pirmi kam a nakahanda gapu dumemát en Anak nen Tolay ten odas a awan moy tukoy.”

En Tapat sakay en Awan Tapat a Utusan

(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Nagtanung ti Pedro, “Panginoon, kinagi mu beman i talinhagaid a iyád para dikomi oni para ten atanan?”

⁴² Tummábbig en Panginoon, “Deya beman en tapat sakay marunung a utusan? Deya en katiwala a pamahalaán nen amu na ten kasabilay na hidi tánni siya en mangatád ti makan ten agum hidi a utusan ten tama a odas?”

⁴³ Pinagpala utusanid a iyád ni demáttan siya nen amu na a gággamítan na en atanan a utus dikona.

⁴⁴ Kagiyan ku dikomoy, siya en pagentregaan nen amu na ten atanan nen ari-ariyan na.

⁴⁵ Peru ni kagiyan na ten sadili na a, ‘Malay padi bagu magsoli en amu ku,’ kaya sapulan na dán a pahirapan en kaparehas na hidi a utusan bábbi ay ti lállaki, sakay mággakanán sakay máglalasingán.

⁴⁶ Sakay dumemát en amu na ten aldew a awan na akalaán sakay ten odas a awan na tukoy. Parusaan siya nen amu na ti mahigpit sakay ipisan na siya ten tolai hidi a masássuwayán.

⁴⁷ “En utusan a makatukoy ni ánya gustuwid nen amu na a gamítan, peru awan na ginamet ay maparusaan ti mahigpit.

48 Peru en utusan a awan palla nakatukoy ten gustu a pagamet nen amu na, magkulang man siya ten tungkulin na ay maparusaan, peru awan mahigpit. En inatáddan ti makpal a bagay ay aryokan bi ti makpal a bagay; sakay en pinagkati-walaan ti mas makpal a bagay ay tehud a sagutin ten mas makpal a bagay.”

Mamágsasena en Sabilay

(Mt. 10:34-36)

49 “Kayaák a ummangay ti munduwiday ay tánni magtawid ti parusa a kumán a apoy, gustu ku nakuwan a maggerab dán iyád.

50 Peru bagu iyud ay kailangan a magdanasák pa ti dikál a hirap. Mabalisaák dán hanggan a awan iyád matupad.

51 Ti palagay moy bemanid kayaák ummangay ti lutaiday ay tánni mangatád ti kapayapaan? Kagiyan ku dikomoy, bakán a kapayapaan i tawid kuwid nan en pamágsasena nen tolay hidi.

52 Sapul nadid ni tehud a limma a tolay ten sabilay ay mamágsasena hidi, tállu kontra ten duwwa sakay duwwa kontra ten tállu.

53 En ama ay kontra ten anak na a lállaki,
sakay en anak a lállaki ay kontra ten ama na;
en ina ay kontra ten anak na a bábbi,
sakay en anak na a bábbi ay kontra ten ina na;
sakay en magkatugngan a bábbi ay magkakontra.”

Pakatukuyan ten Tanda hidi

(Mt. 16:2-3)

54 Káttapos ay kinagi ni Jesus ten tolay hidi, “Ni ketan moy dán a mabagál en diklám ti sarámman

ay kagiyán moy dán a maguden, kona ngani haud i mangyariyid.

⁵⁵ Ni magabagat dán ay kagiyán moy a magsinag dán, sakay kona ngani haud i mangyariyid.

⁵⁶ “Sikam a mágwariwari hidi! Tukoy moy a intendiyán en tanda ti lutaiday sakay dilanget, bakin awan moy matukuyan en tanda hidi a mangyari dán nadid a panahun?”

Mápagkasundu Kam ten Kadima Moy
(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ Bakin a awan moy tukoy a gamitán en tama?

⁵⁸ Ni tehud a masor a mángkasu dikomu ay sikapán mu a mápagkasundu dikona bagu na ka a medimanda. Gapu ni awan ay bakay pilitán na ka a iyatubeng ten huwes. Káttapos ay ipapulis ka nen huwes sakay ipepiresu na ka.

⁵⁹ Tandaan mu i kagiyán kuwiday, awan ka makaluwas ten págpiresuwan hanggan ni awan mu mabayadan en atanan nen multa mu.”

13

Magsisi Tánni Awan Mepahamak

¹ Nadid dummemát en sangan a tolay sakay imbareta di kánni Jesus a pinabunu ni Pilato en sangan a taga-Galilea mentras a magalay hidi ten Diyos.

² Kinagi ni Jesus dikodi, “Nadid gapu beman a konahud nangyariyid dikodi ay isipán moy dán a mas makasalahan hidi nan ten agum hidi a taga-Galilea?”

³ Awan! Kagiyan ku dikomoy, a ni awan kam magsisi ten kasalanan moy hidi ay mepahamak kam bi a kona dikodi.

⁴ Tungkul bi ten sapulu ay ti walu a natay dikona a natáppelan hidi nen malangkaw a bilay ti Siloe, ti isip moy bemanid ay mas makasalanan hidi nan ten agum hidi a mágyan ti Jerusalem?

⁵ Awan! Kagiyan ku dikomoy, a ni awan moy pagsisiyan en atanan a kasalanan moy ay mepahamak kam bi a kona dikodi.”

En Talinhaga nen Kayu a Igos

⁶ Káttapos ay inyistorya ni Jesus dikodi i talinhagaid a iddi, “Tehud a essa a lállaki a tehud a mula a kayu a igos ten kaubasan na. Nadid, dikona panahun dán nen págbunga na ay angay na inileng ni tehud dán a bunga, peru awan siya ti netan.

⁷ Kaya kinagi na ten págtarabahuwán na ten kaubasan na, ‘Tálluwák dán a taon a mágsasolisoliyan háddi tánni ilingán ku ni magbunga dán, peru awan bela magbunga-bunga. Mas mapiyya pa wád ni pukanán dálla! Gapu makasiwal la ti agumidi a mula.’

⁸ Peru tummábbig en págtarabahuwán na, ‘Dyan ta pala pukanán, palipasán ta pa en sataon. Kotkotan ku i lebut ni ponan naen sakay dáttonan ku ti págpaoya.

⁹ Mara ni magbunga ti tamuwan nidi a taon ay maganda, peru ni awan ay papukan mu dán!’ ”

Pinagpiyya ni Jesus en Bábbi a Kábbung

¹⁰ Nadid, ten Aldew nen Káimang ay nagtoldu ti Jesus ten sinagoga.

11 Tehud a bábbi haud a sapulu ay ti walu dán a taon a tehud a saket gapu tehud a madukás a ispiritu a summáddáp dikona. Kábbung siya a tarud sakay awan na dán meolnat en bággi na.

12 Ten pákketa ni Jesus ten bábbi ay dinulawan na sakay kinagi na, “Nagpiyya ka dán, awan ka dán ti saket!”

13 Intupu ni Jesus en lima na ten bábbi, sakay pagdaka na dán a neolnat en bággi na sakay nagpuri siya ten Diyos.

14 Peru nagsaranta en pinunu ten sinagoga gapu nagpapiyya ti Jesus ten Aldew nen Káimang, kaya kinagi na ten tolay hidi, “Tehud kitam a ánnám a aldew a págtarabahu, angay kam háddi ti aldewid a hidi iyud para pagamot, bakán a ten Aldew nen Káimang?”

15 Peru tinábbig siya nen Panginoon, “Sikam a mágwariwari hidi! Awan beman angen moy iyula en baka moy oni en asno moy, sakay angen moy painomán maski ni Aldew nen Káimang?”

16 Nadid ked háddi i bábbiyiday a gubwat ten lahi ni Abraham a pinahirapan siya ni Satanas ten sapulu ay ti walu a taon, awan beman dapat la a pagpiyyaán siya maski ten Aldew nen Káimang?”

17 Gapu ten intábbig ni Jesus ay napasani en atanan nen kontra hidi dikona, sakay minasaya en katolayan gapu ten ginamet hidi ni Jesus a mágkaganda a bagay.

*En Talinhaga Tungkul ten Bukál nen Mustasa
(Mt. 13:31-32; Mc. 4:30-32)*

18 Káttapos ay kinagi ni Jesus, “Ánya kaparehuwid nen pághari nen Diyos? Hádyá ku iyád a

iparehu?

¹⁹ Kona iyád ten kabaditan a bukál nen mustasa a immula nen essa a tolay ten uma na. Dummikál iyud sakay naging kona ten essa a kayu sakay naglobunan nen ibun hidi en pingge-pinget na.”

*En Talinhaga ten Págpalsa
(Mt. 13:33)*

²⁰ Kinagi pa ni Jesus, “Ánya i pángparehuwan kuwid ten pághari nen Diyos?

²¹ I kaparehuwid ni iyád ay kona ten págpalsa a inhalu nen essa a bábbi ten tállu a takal ni arina, kaya ummalsa en buu a namasa.”

*En Mapiit a Pintuwan
(Mt. 7:13-14, 21-23)*

²² Dikona a ummangay ti Jesus ti Jerusalem ay nagtoldu siya ten banuwan hidi sakay ten babaryu a dinamanan na.

²³ Sakay tehud a nagtanung dikona, “Panginoon, sasangan beman la i maligtasid?”

²⁴ Kinagi ni Jesus, “Mapiit en pintuwan a patamu ten kahariyan nen Diyos, kaya pilitán moy a makasáddáp gapu makpal pumilitid a somdáp peru awan hidi makasáddáp.”

²⁵ “Ni insiradu dán nen makábbilay en pintuwan ay awan na kamon pasáddáppán maski mágtatoktokán kam a mákkekagbi, maski pa kagiyán moy a, ‘Panginoon, kagbiyan mu kami pay a pasáddáppán.’ Peru tábbigán na kam ti kona háddi, ‘Awan takam mágkatenggi.’

²⁶ Káttapos ay kagiyán moy a, ‘Kaguman mu kami a kumman sakay umminom. Sakay nagtoldu ka bi ten banuwan mi.’

27 Peru tumábbig siya a ruway, ‘Awan takam mágkatenggi! Adeyuwanák moy, sikam a mággamet hidi ti madukás!’

28 Mamagsangetan kam sakay mággaaduyán haud ni ketan moy dán ten kahariyan nen Diyos de Abraham, Isaac, ti Jacob sakay en atanan a propeta hidi, mentras a paadeyuwán na kam.

29 Dumemát en tolay hidi a magipun-ipun a gubwat ti sikatan, ti sarámman, ti amiyanan, ti abagatan, sakay angay hidi mákpággatubeng a kuman ten lamisaan ten kahariyan nen Diyos.

30 Talaga a tehud a dimudyan a medipalongu, sakay tehud a dipalongu a medimudyan.”

*En Págmahal ni Jesus ti Jerusalem
(Mt. 23:37-39)*

31 Ti odasid a iyud ay tehud a sangan a Pariseo a ummadeni kánni Jesus sakay kinagi di, “Lumakad ka dán háddi sakay umangay ka ti iba a lugar, gustu ka a pabunu ni Herodes.”

32 Tummábbig ti Jesus, “Kagiyán moy ti abusadorid a iyán a tolay a magpalayasák pa ti dimonyo sakay magpapiyyaák ten tehud hidi a saket nadid a aldew hanggan ni ilaw, sakay ten katállu pa a aldew ay tapusán ku gamet kuwiday.

33 Peru dapat ku a itulos en lakad ku nadid, ni ilaw sakay puwera ni ilaw, gapu awan dapat a matay en essa a propeta ten iba a banuwan, dapatid ay ti Jerusalem la!

34 “Sikam a taga-Jerusalem hidi, binábbunu moy en propeta hidi, sakay binábbatu moy en inutusan hidi nen Diyos dikomoy. Pumensangan takamon a

gustu a lákkáppan a kona ten páglákkáp nen manok ten sepsep na hidi, peru umád kam.

³⁵ Kaya nadid ay mapabayan dán en Templo moy. Kagiyán ku dikomoy, a awanák moy dán keketan a hanggan a awan dumemát en odas a kagiyán moy a, ‘Pagpalaán en mágdadedemát ten ngaran nen Panginoon!’ ”

14

Pinagpiyya ni Jesus en Lállaki a tehud a Lábbig

¹ Nadid ten Aldew nen Káimang ay inimbitaan nen essa a pinunu nen Pariseo hidi ti Jesus a angay kuman ten bilay na, sakay bábbantayan di en atanan nen ararikad na haud.

² Tehud haud a essa a lállaki a ummadeni kánni Jesus a tehud a lábbig.

³ Kaya tinanung ni Jesus en Pariseo hidi sakay en tagapagtoldu hidi nen Kautusan, “Kontra beman ten Kautusan i magpapiyyaid ten Aldew nen Káimang oni awan?”

⁴ Peru awan hidi ti kákkagi, kaya tinawidan ni Jesus en tehud a saket, pinagpiyya na sakay pinauli na dán.

⁵ Káttapos ay kinagi ni Jesus dikodi, “Mara ni tehud kam a anak oni baka a matáknig ten balung, awan beman alapán moy iyud maski Aldew ni Káimang?”

⁶ Awan hidi nakatábbig ten intanung ni Jesus.

Págmataas sakay Págpakababa

⁷ Nahalata ni Jesus en agum a bisita ten bilay nen Pariseo a nagpili hidi ti pággetnudan di a pang-marangal, kaya kinagi na dikodi i talinhagaid a iddi.

⁸ “Mara ni tehud a mangakit dikomoy ten essa a kasalan ay dyan moy piliyán en pang-marangal a pággetnudan ta bakay tehud hidi a nánghandaan a mas marangal a tolay nan sikam ten pággetnudan a pinili moy.

⁹ Gapu mapasaniki kam ni kagiyán nen nagakit dikomoy a, ‘Kagbiyan pay a paetnudán i tolayiday ti pággetnudan muwen.’ Kaya i mangyariyid ay mapasaniki kam sakay meangay kam ten pang-mababa a pággetnudan.

¹⁰ Magandaíd ay mággetnud kam pa ten pang-mababa a pággetnudan tánni umadeni en nangimbita dikomoy ay kagiyán na a, ‘Amigu ku, háddi ka a mággetnud ti pang-marangalidi a pággetnudan.’ Ni kona haád i mangyariyid ay ketan nen agum a tolay a marangal kam.

¹¹ Gapu en magpakataas ay mebaba, sakay en magpakababa ay metaas”

¹² Káttapos ay kinagi ni Jesus ten nangakit dikona, “Mara ni maghanda ka ay dyan ka mangakit ten makapangakit bi dikomu a kona ten amigu mu hidi, kapatkaka mu hidi, kapartidu mu hidi oni en mágkayaman hidi a kadatigan mu. Gapu akitán di ka bi ay magantiyan dán en ginamet mu.

¹³ Peru ni maghanda ka ay akitán mu en kakak-agbi hidi a kona ten pubri hidi, pengkaw, pilay, sakay en burák.

¹⁴ Gapu awan hidi ti anggen a mangakit bi dikomu, kaya magin pinagpala ka gapu en Diyos

manggantiyid dikomu ten aldew nen kákkabiyag a ruway nen tolay hidi a matuwid.”

En Talinhaga nen Dikál a Handaan
(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Dikona a nasanig iyád nen essa ten katubeng de Jesus ay kinagi na, “Pinagpala en makaguman a mákpággatubeng ten handaan ten kahariyan nen Diyos!”

¹⁶ Peru tummábbig ti Jesus, “Tehud a essa a lállaki a naghanda ti dikál a handaan, sakay makpal en inakit na.

¹⁷ Dikona a dummemát dán en odas nen handaan ay inutusan na en utusan na hidi. Angay na impekagi ten inakit na hidi a angay dán hidi haud gapu nakahanda dán en atanan.

¹⁸ Peru nagdahilan en atanan nen inakit na hidi. Kinagi nen purumeru, ‘Kagiyán mu dálla dikona a awanák makaangay, gapu nakabaliyák ti luta, kailangan a angen ku iyud ilingán.’

¹⁹ Sakay kinagi nen essa, ‘Gustu ku nakuwan a umangay peru namaliyák biyay ti sapulu a baka, kailangan a purbaan ku hidi tánni matukuyan ku ni maganda hidi a pagaradu.’

²⁰ Kinagi bi nen essa a, ‘Awanák makaangay gapu biguwák a kasal.’

²¹ Kaya nagsoli en utusan sakay imbareta na ten panginoon na en kinagi nen inakit na hidi. Káttapos ay nagsaranta en panginoon na, kinagi na, ‘Nay, alistu ka, angay mu akitán en kakakagbi hidi ten buu a banuwan, akitán mu en pubri hidi, pengkaw, burák sakay en pilay hidi.’

²² Summunud en utusan sakay nagsoli a kinagi na ten panginoon na a dummemát dán en inakit na hidi. Peru awan palla naputat en bilay ti tolay.

²³ Kaya kinagi nen panginoon ten utusan na, ‘Lumuwas ka a ruway, sakay angay ka ten mas adeyu hidi a lugar, pilitán mu en tolay hidi a angay háddi tánni maputat i bilay kuwiday.

²⁴ Kagiyán ku dikomoy, maski essa ten purumeru ku hidi a inakit ay awan makaennam ten inhanda ku!’ ”

En Kássunud ten Panginoon
(Mt. 10:37-38)

²⁵ Nadid, nákkuyug kánni Jesus en katolayan hidi kaya ummatubeng siya dikodi sakay kinagi na,

²⁶ “Awan maari a magin disepulus ku en deya-man a mangmahal ten ama ay ten ina na, kabinga na ay ten anak na hidi, kákkapatkaka na sakay en sadili na a biyag ti mas higit nan dikoku.

²⁷ Sakay ni deyaman en awan mangbáklay ten sadili na a kodus sakay sumunud dikoku ay awan maari a magin disepulus ku.

²⁸ Ni tehud a essa dikomoy a magbalak a magpabilay ti malangkaw a bilay, awan beman umetnud pa siya sakay kuwentaán na ni sakonya magastus naid para matukuyan na ni tehud siya a pilak a pangpatapos na ten ipabilay na?

²⁹ Bakay ni kákkedátton nen pundasyon ay hanggan dálla haud. Pagtawaan la iyud nen atanan a maketa.

³⁰ Kona háddi i kagiyán diyid, ‘Sinapulan ni tolayiday a magpabilay ti dikál peru awan na labi kaya a tapusán.’

³¹ Kona labi iyád ten essa a hari a tehud a sapulu a libu a sundalu, awan beman adalán na pa ti mapiyya ni konya na a kalabanán en essa a hari a tehud a duwapulu a libu a sundalu?

³² Sakay ni ketan na a awan na kaya, ay adeyu palla en kalaban ay mangutus dán siya ti angay mákpagkasundu dikodi.

³³ Kona labi hud, awan maari a magin disepulus ku en deyaman ni awan na adággan en atanan ten biyag na.”

En Matablala a Asen
(Mt. 5:13; Mc. 9:50)

³⁴ “Maganda en asen, peru ni mawan en lasa na, ay konya dán a mapaasen a ruway?

³⁵ Awan dán iyud ti pakinabang maski ten luta, oni maski ten págsapwagan, kaya ibut dálla. Mágsanig en tehud págsanig!”

15

En Nawan a Tupa
(Mt. 18:12-14)

¹ Nadid, ten essa a aldew ay en mágsinger hidi ti buwes sakay en makasalanan hidi ay angay nágsanig kánni Jesus.

² Dikona netan hidi nen Pariseo hidi sakay nen tagapagtoldu hidi nen Kautusan ay nama-greklamuwan hidi. Kinagi di, “I tolalayid a iyán ay mákpággagum ten makasalanan hidi sakay mákpággatubeng siya a kuman dikodi.”

³ Kaya kinagi ni Jesus dikodi en essa a talinhaga.

⁴ Kinagi na, “Ni en essa dikomoy ay tehud a datos a tupa sakay mawan en essa, ánya i gamitán

naid? Awan beman iwarak na en siyam a pulu ay ti siyam ten parang sakay angen na aryokán en nawan a hanggan metan na iyud?

⁵ Nadid, ni metan na dán iyud ay báklayán na sakay sumoli siya a masaya.

⁶ Káddemát na ten bilay na ay akitán na en amigu na hidi sakay en kadatigan na hidi. Kagiyán na dikodi a, ‘Mákpagsaya kam dikoku, gapu netan ku dán en tupa ku a nawan!’

⁷ Kagiyán ku dikomoy, a magkahud ti dikál a kasayaan dilanget gapu ten essa a makasalanan a nagsisi nan ten siyam a pulu ay ti siyam a matuwid a awan kailangan a magsisi.”

En Nebut a Pilak

⁸ Kinagi pa ni Jesus, “Ni tehud a sapulu a silber a pilak en essa a bábbi sakay nebut en essa, ánya wád i gamitán naid? Awan beman taban na en simbuwan sakay walisán na en buu a bilay, sakay pakaaryokán na, hanggan metan na?

⁹ Nadid, pákketa na ay dulawán na en amigu na hidi sakay en kadatigan na hidi, sakay kagiyán na, ‘Mákpagsaya kam dikoku gapu netan ku dán en nebut ku a silber a pilak!’

¹⁰ Kagiyán ku dikomoy, a kona bi hud en kasayaan nen anghel hidi nen Diyos gapu ten essa a makasalanan a nagsisi.’ ”

En Nawan a Anak

¹¹ Kinagi pa ni Jesus, “Tehud a essa a tolay a tehud a anak a duwwa a lálaki.

¹² Nadid ay kinagi nen dipos, ‘Ama ku, iyatád mu dán pay dikoku en mana ku!’ Kaya binunong nen ama dikodi en ari-ariyan na hidi.

13 Kállipas nen sangan a aldew ay inlaku nen dipos en mana na. Sakay ummangay siya ten adeyu a lugar, tawid na en atanan a kayamanan na sakay ginasta na haud en pilak na ti awan maganda a kákkabiyag.

14 Nadid, dikona a naubus na dán en pilak na ay nagkahud ti mahigpit a aláp ti lugarid a iyud, hanggan a naghirap siya.

15 Kaya summáddáp siya a utusan ten essa a lállaki a taga haud. Pinaangay na siya ten uma na a magalaga ten babuy na hidi.

16 Nadid gapu ten aláp na dán, sakay awan bi ti mangatád dikona, ay ngari-ngari a mákkan dán siya ten bunga nen kayu a ipáppakan na ten babuy hidi.

17 Kaya naisipan na en ginamet na sakay kinagi na ten sadili na a, 'En utusan hidi nen ama ku ay awan hidi magala-aláp, kompletu hidi ti makan sakay magsusubra pa. Peru sikán ay kedák háddi a matay dán ti aláp!'

18 Soliyák dán ten ama ku, sakay kagiyán ku dikona a, 'Ama ku, nagkasalaák ten Diyos sakay dikomu.

19 Awanák mu dán dapat a dulawán a anak, ibilangák mu dálla a essa ten utusan mu hidi.'

20 Káttaknág na ay lakad na dán a summoli ten ama na.

“Adeyu palla siya ten bilay di ay netan-awan dán siya nen ama na, kinagbiyan na siya ti hustu. Kaya gumággenan en ama na a tummagbu dikona sakay kinábkábban na siya sakay inámmuwan na.

21 Káttapos ay kinagi nen anak ten ama na, 'Ama ku, nagkasalaák ten Diyos, sakay dikomu. Awanák

mu dán dapat a dulawán a anak!’

²² Peru dinulawan nen ama en utusan na hidi, sakay kinagi na dikodi, ‘Alistu kam! Iyangay moy háddi en kagandaan a badu sakay isulot moy dikona. Sulutan moy bi siya ti sangkalan sakay sandalyas.

²³ Alapán moy bi en pinatabi ku a baka, sakay bunuwán moy ta kuman kitam sakay magsaya!

²⁴ Gapu kumán dán a natay i anak kuwiday, peru nabiyag a ruway, nawan siya peru netan a ruway.’ Kaya nagsaya hidi.

²⁵ Nadid, en panganay ay awan palla haud, ked palla siya ten uma di. Ten káuli na, dikona a adeni dán siya ten bilay di ay nasanig na en tugtugan sakay sayawan.

²⁶ Kaya dinulaw na en essa ten utusan di hidi, sakay tinanung na ni bakin a tehud a kasayaan ten bilay di.

²⁷ Kinagi nen utusan dikona, ‘Dummemát en wadi mu! Kaya pinabunu ni ama mu en pinatabi na a baka, gapu nagsoli en wadi mu a biyag sakay awan ti saket!’

²⁸ Nagsaranta en panganay, awan na gustu a somdáp ten bilay di. Kaya lummuwas en ama na sakay inangon-angon na siya.

²⁹ Peru kinagi na ten ama na, ‘Ama ku, nagserbíyák dikomu ti makpal a taon, sakay awan taka sinuway, peru maski pumensan ay awanák mu inátdenan ti maski essa la a bul-u a kambing para pagkasayaanan mi ay ten amigu ku hidi.

³⁰ Peru nadid a dummemát i anak muwen a nággagastaán ten kayamanan mu ten pággaibábbi na ay nagbunu mu pa siya ten pinatabi mu a

baka!

³¹ Kinagi nen ama na, ‘Anak ku, pirmi taka a kaguman, kao mu en atanan a ari-ariyan ku.

³² Peru dapat kitam a magkasayaan gapu kuwenta a natay dán en wadi mu, peru nabiyag a ruway, nawan peru netan a ruway.’ ”

16

En Talinhaga Tungkul ten Loku a Katiwala

¹ Káttapos ay kinagi ni Jesus ten disepulus na hidi, “Tehud a essa a lállaki a mayaman, impabaha na en ari-ariyan na ten katiwala na. Tehud a nagpilet dikona a gággastaán nen katiwala na en ari-ariyan na hidi.

² Kaya pinadulaw na siya sakay tinanung na, ‘Ánya ben i nabareta kuwiday tungkul dikomu? Iyatád mu dikoku en listaan nen pinamahalaan mu a ari-ariyan ku. Sapul nadid ay ibutan taka dán ten tarabahu mu.’

³ Kinagi nen katiwala ten sadili na, ‘Ánya wád i dapat kuwid a gamitán gapu ibutanák dán nen amu ku? Awan ku pa bi tukoy a magtarabahu ti luta sakay masanikiyák bi a máklimu-limus.

⁴ Tukoy ku dán! Kona háddi i gamitán kuwid tánni maski maibutanák ten tarabahu ku ay tehudák palla a amigu a mangakit dikoku ten bilay di!’

⁵ Kaya dinulaw na en balang essa a tehud a utang ten amu na. Tinanung na en purumeru, ‘Sakonya i utang muwid ten amu ku?’

⁶ Tummábbig siya, ‘Datos a tapayan a langis.’ ‘Salaid en kasulatan nen utang mu. Mággetnud ka,

alistuwan mu a isulat gamitán mu dálla a limmapulu.’

⁷ Káttapos ay tinanung na bi en kaduwwa, ‘Siko, sakonya i utang muwid?’ ‘Datos a kostal a trigo,’ kagi na. ‘Salaíd en kasulatan nen utang mu. Isulat mu a walu a pulu dálla.’

⁸ Pinuri nen amu en katiwala na a madaya gapu ten impeta na a karunungan. Gapu mas malalaki a maggamet ti paraan en makamundu hidi a tolay ten biyag di nan en tolay hidi a maka-diyos.”

⁹ Káttapos ay kinagi ni Jesus, “Kaya kagiyán ku dikomoy, gamitán moy en kayamanan ni munduwiday ten pággamet ti maganda ten kaparehu moy a tolay tánni ni maubus dán iyud ay tanggapán kam bi ten bilay a awan ti katapusan.

¹⁰ En tolay a maari a pagkatiwalaan ten badit a bagay ay maari bi a pagkatiwalaan ten dikál a bagay, sakay en mangdaya ten badit a bagay ay mangdaya bi ten dikál a bagay.

¹¹ Gapu ni awan kam mapagkatiwalaan ten kayamanan ti munduwiday, ay deya i magtiwalaid dikomoy ten tatarudan a kayamanan?

¹² Sakay ni awan kam mapagkatiwalaan ten kayamanan nen agum a tolay, ay deya i mangatáddid ti talaga a para dikomoy?

¹³ Awan maari a sabay a pagserbiyan nen essa a utusan en duwwa a amu gapu kaiyamutan na en essa sakay mahalán na en kaduwwa. Pagserbiyan na ti tapat en essa sakay en essa ay awan na pagtapatan. Awan moy maari a pagsabayán a serbiyan en Diyos sakay en kayamanan.”

*En Iba pa hidi a Intoldu ni Jesus
(Mt. 11:12-13; 5:31-32; Mc. 10:11-12)*

¹⁴ Dikona a nasanig iyud nen Pariseo hidi en kinagi ni Jesus kaya nagtawaan di gapu masásorán hidi ti pilak.

¹⁵ Peru kinagi ni Jesus dikodi, “Magkukunwari kam a matuwid ten atubengán nen tolay hidi, peru tukoy nen Diyos en ked ten pusu moy. Gapu en bagay hidi a pahalagaan nen tolay ay sasala nen Diyos.”

¹⁶ “En Kautusan ni Moises sakay en insulat nen propeta hidi ay tehud la iyád a bisa hanggan ten panahun ni Juan a Mágbinayag. Sapul haud ay impangaral dán en Maganda a Bareta tungkul ten pághari nen Diyos. Kaya magpumilit en atanan a makaangay haud.

¹⁷ Alistu pa a mawan en langet ay ten luta, peru maski en sabadit la a bahagi ten Kautusan nen Diyos ay awan mawanan ti bisa.”

¹⁸ “Ni pinalakad nen lállaki en kabinga na sakay mákkabinga ti iba ay nagkasala siya ti pángngalunya. Sakay en mangkabinga bi ten bábbi a hiniwalayan ay nagkasala bi ti pángngalunya.”

En Mayaman sakay ti Lazaro

¹⁹ Kinagi pa ni Jesus, “Tehud a essa a mayaman a lállaki a mágbabaduwán ti mágkamahal sakay sagana ti pagkain a aldew-aldew.

²⁰ Tehud bi a essa a pubri a Lazaro en ngaran na, makpal siya a talingu ten babággi na. Iyángay di siya ten pintuwan nen bilay nen mayaman.

²¹ Umasa ti Lazaro a makakan ten maski mágkeragrag a mumu ten lamisaan nen mayaman.

Adeniyan siya nen kaasuwan sakay dáddeldelan di en talingu na hidi.

²² Natay en pubri sakay inyangay nen anghel hidi ten páppágyanan ni Abraham dilanget. Natay bi en mayaman sakay nelábbáng.

²³ Mentras a mágtatiisán en mayaman ten lugar nen patay hidi, ay natan-aw na ti Lazaro a ked ten páppágyanan ni Abraham.

²⁴ Kaya pummákraw siya, ‘Ama ku a Abraham, kagbiyan pay a utusan ti Lazaro a ilábláb na i guramát naen ti dinomen, sakay ipaturug na ti dila kuwiday tánni malamiganák, gapu mahirapanák dán háddi a tarud ti apoyiday!’

²⁵ Peru kinagi ni Abraham dikona, ‘Anak ku, alalahanán mu a nagpakasawa ka ten biyag mu ten dibabew nen luta. Peru ti Lazaro ay nágtatiisán ti hirap. Nadid ay masaya dán en biyag na háddi, peru siko ay ked ka haán a mágdadusaán.

²⁶ Bakán la a iyán, tehud pa a madsalad a peng-peng ten pag-itan nen págyanan tam kaya en ked háddi ay awan makaangay haán, sakay en ked haán ay awan bi makaangay háddi.’

²⁷ Kinagi nen mayaman, ‘Ni konahud, ama ku a Abraham, mákkekagbiyák pay dikomu a paangayán mu ti Lazaro ten bilay nen ama ku.

²⁸ Tehudák a limma a kákkapatkaka a lálaki haud, utusan mu siya a angay na hidi pagkagiyan tánni awan bi hidi meangay ti lugaridi a pagdusaan ku.’

²⁹ Peru kinagi ni Abraham dikona, ‘Ked dán dikodi en insulat ni Moises sakay nen propeta hidi. Saiyud dán i sunudán diyid.’

³⁰ Tummábbig en mayaman, ‘Bakán la a basta

konahud, peru ni umangay dikodi en essa a natay dán sakay nabiyag a ruway ay magsisi hidi sakay adággan di en kasalanan di.’

³¹ Peru kinagi ni Abraham, ‘Ni awan di paniwalaan en insulat ni Moises sakay nen propeta hidi ay awan di bi paniwalaan en kagiyán nen essa a natay a nabiyag a ruway.’ ”

17

En Dahilan nen Pággkasala
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mc. 9:42)

¹ Nadid, kinagi ni Jesus ten disepulus na hidi, “Pirmi a tehud a dahilan para magkasala en tolay, peru makaánteng en keangayan nen tolay a magin dahilan nen pággkasala!

² Magandaid dikona ay báttenan ti dikál a gilingan a batu en állig na sakay ibator ditaw a diget, nan ni magin dahilan nen pággkasala ni bábbadit palla iday hidi.

³ Kaya mangilag kam!

“Ni magkasala dikomu en kapatkaka mu ay kagiyán mu sakay ni magsisi siya ay patawadán mu.

⁴ Ni pumenpittu siya a nagkasala dikomu ten saldew, sakay pumenpittu bi a umadeni dikomu a magkagi a, ‘Magsisiyák dán’ ay kailangan a patawadán mu.”

⁵ Káttapos ay kinagi nen apostol hidi kánni Jesus, “Panginoon, dagdagan mu pay en pánnampalataya mi!”

⁶ Tummábbig en Panginoon, “Ni kumona nakuwan dálla ti kadikál nen bukál ni mustasa en pánnampalataya moy ay maari moy dán a kagiyán

ti kayuwen a sikomoro a, ‘Mabagut ka haán sakay memula ka ti digitud,’ ay sumunud iyád dikomoy.”

En Tungkulin nen Utusan

⁷ “Ipalagay tam a tehud kam a utusan a magaradu, oni magula ti tupa. Nadid kággubwat na ten uma ay kagiyán moy beman dikona a, ‘Karon dán, angay ka dán kuman?’

⁸ Awan beman i kagiyán moyid ay, ‘Maglewas ka dán sakay paghandaák mu ti pangapon ku, sakay serbiyanák mu mentras a kumanák. Káttapos ku a kuman ay maari ka dán a kuman.’

⁹ Kailangan beman a pasalamatan en utusan gapu ten kássunud na ten inyutus dikona?

¹⁰ Kumán labi iyád a kona dikomoy, ni magamet moy dán a atanan a inyutus dikomoy ay iddi i kagiyán moyid, ‘Utusan kami la sakay ginamet mi la en tungkulin mi.’ ”

Pinagpiyya ni Jesus en Sapulu a Kinetong

¹¹ Dikona patamu dán ti Jesus ti Jerusalem ay nagkon siya ten pag-itan ni Samaria sakay Galilea.

¹² Nadid, dikona a adeni dán siya ten essa a baryu ay tummagbu en sapulu a kinetong peru awan hidi ummadeni kánni Jesus.

¹³ Sakay impákraw di, “Jesus a Panginoon, kagbiyan mu kami pay!”

¹⁴ Pákketa ni Jesus dikodi ay kinagi na, “Kammoy dán tulos kamon a magpaileng ten padi hidi.” Mentras a maglakad hidi ay nagpiyya hidi sakay kinuminis.

¹⁵ Dikona nabati nen essa a nagpiyya dán siya ay nagsoli a ipáppákraw na a magpuri ten Diyos.

16 Káttapos ay lummuhud siya ten atubengán ni Jesus sakay nagpasalamat, siya ay taga-Samaria.

17 Kinagi ni Jesus, “Awan beman sapulu kam a nagpiyya? Hádyá dán en siyam?”

18 Bakin bakán pa a Judio i nagsoliyid a nagpuri ten Diyos?”

19 Sakay kinagi ni Jesus dikona, “Tumaknág ka sakay umuli ka dán! Nagpiyya ka gapu ten pánnampalataya mu.”

*En Káddemát nen Kahariyan nen Diyos
(Mt. 24:23-28, 37-41)*

20 Tinanung nen Pariseo hidi ti Jesus ni nikan en pághari nen Diyos ti munduwiday. Tummábbig ti Jesus, “En sapul nen pághari nen Diyos ay awan kam ti ketan a tanda.

21 Kaya awan ti mangkagi a nagsapul dán háddi oni hudi. Gapu i tatarudanid ay maghari dán en Diyos dikomoy.”

22 Káttapos ay kinagi na ten disepulus na hidi, “Gustuwán moy a ketan en essa ten aldew hidi nen Anak nen Tolay, peru awan moy ketan.

23 Tehud a mángkagi dikomoy a, ‘Ked siya hudi!’ oni ‘Ked siya háddi!’ Peru dyan kam umangay sakay dyan maniwala dikodi.

24 Gapu káddemát nen netakda a aldew ay dumemát en Anak nen Tolay a kumán a kilat a magdemlag dilanget.

25 Peru kailangan a magtággád pa siya ti makpal a hirap sakay itakwil siya nen tolai hidi nadid a panahun.

²⁶ En káddemát nen Anak nen Tolay ti munduwi-day ay magkakona ten nangyari dikona panahun ni Noe.

²⁷ En tolai hidi tenhud ay mamagkainan, mamaginoman sakay mamágkabingaan a hanggan dikona a dummemát en aldew a summakay ti Noe ten barku. Dummemát en dilobyu sakay nágkalimás hidi a atanan.

²⁸ Kona labi hud ten panahun ni Lot, mamagkainan en tolai hidi, mamaginoman, mamagbaliyan, mamaglakuwan, mamagmulaan, sakay mamagbilayan.

²⁹ Peru dikona a lumakad ti Lot ti Sodoma ay naguden ti apoy sakay asupre kaya natutud hidi a atanan.

³⁰ Kona labi hud i mangyariyid káddemát nen Anak nen Tolay.

³¹ “Ti aldiwid a iyud, en ked ten atáp ay dyan dán magabala a umugsad sakay somdáp ten bilay na a mangalap ten kasangkapan na hidi. En ked ten uma na ay dyan dán magabala a umuli.

³² Isipán moy dálla en nangyari ten kabinga ni Lot.

³³ Ni deyaman en magsikap a mánngligtas ten sadili na a biyag ay mawanan ti biyag. Peru ni deyaman en mawanan ti biyag ay siya en makapángligtas ten biyag na.

³⁴ Kagiyan ku dikomoy, a ti gibiyid a iyud ay tehud a duwwa a tolai a tidug ten essa a katri, maalap en essa sakay mawarak en essa.

³⁵ Tehud bi a duwwa a bábbi a magkaguman a maggiling, maalap en essa sakay mawarak bi en essa.

³⁶ [Tehud bi a duwwa a lállaki a magtarabahu ten uma di, maalap en essa sakay mawarak bi en essa.”]

³⁷ Nagtanung en disepulus na hidi, “Hádyá iyád a mangyari, Panginoon?”

Tummábbig ti Jesus, “Ni hádyá a tehud a bangkay ay ked bi haud a maipun en wakwak hidi.”

18

En Bábbi a Bilu ay ten Huwes

¹ Nadid, kinagi ni Jesus ten disepulus na hidi en essa a talinhaga tánni itoldu na dikodi a dapat a pirmi hidi a magdasal, sakay dyan mawanan ti pag-asa.

² Kinagi ni Jesus, “Ten essa banuwan, ay tehud a huwes a awan ti ánteng ten Diyos sakay awan siya ti igagalang a tolay.

³ Ti banuwanid a iyud ay tehud a bábbi a bilu. Pirmi siya a mágsasoli-soliyán ten huwes a mákkekagbi a pesurug. Kákkagiyán na a, ‘Kagbiyan pay a atáddan ti katarungan i kasu kuwiday.’

⁴ Nanalay dán a awan pospusán nen huwes en bilu. Peru dummemát en odas a kinagi na ten sadili na, ‘Maski pa ni awanák ti ánteng ten Diyos sakay awanák ti igagalang a tolay,

⁵ ay mas mapiyya pa ni isurug ku dálla i biluwiday, gapu pirmiyák na a istorbuwán bakay maiyamuták pa ti págsasoli-soli na en.’ ”

⁶ Káttapos ay kinagi nen Panginoon, “Nasanig moy en naisipan nen madukás a huwes.

⁷ Iyud pa beman en Diyos a awan mángsurug dikomoy? Tulungan na en pinili na a pirmi a mákkekagbi dikona aldew ay ti gibi.

⁸ Kagiyan ku dikomoy, a iyatád na a pagdaka dikodi en katarungan. Peru ten káddemát a ruway nen Anak nen Tolay ti munduwiday, ay tehud wád siya a demáttan a mánnampalataya dikona?”

En Talinhaga Tungkul ten Pariseo sakay ten Mágsinger ti Buwes

⁹ Nadid, kinagi bi ni Jesus iddi a talinhaga ten tolay hidi a nagisip a matuwid dán hidi, peru imemenos di labi en agum a tolay.

¹⁰ Kinagi ni Jesus, “Tehud a duwwa a lálaki a summáddáp ten Templo para magdasal. En essa ay Pariseo, sakay en essa ay mágsinger ti buwes.

¹¹ Tummaknág en Pariseo sakay nagdasal ti kona háddi tungkul ten sadili na, ‘Magpasalamaták dikomu Diyos ku, gapu awanák kaparehu nen agum a mágkatakaw, mágdaya, mángngalunya, oni kona ti lállakiyidi a mágsinger ti buwes.

¹² Pumenduwwaák a magkuláson ti sasimba sakay mággikapuwák ten atanan nen kitaán ku.’

¹³ Nadid, en mágsinger ti buwes a mágtaknág ten adeyu ay awan na maalap a tumangad dilanget, táttepdagán na en rakaw na, sakay kinagi na, ‘Diyos ku, kagbiyanák mu pay, essaák a makasalanan!’ ”

¹⁴ “Kagiyan ku dikomoy, ummuli en mágsinger bi buwes ten bilay na a napatawad dán en kasalanan na hidi. Peru en Pariseo ay awan napatawad. Gapu ni deyaman en magpakataas ay mebaba, sakay en magpakababa ay metaas.”

*Pinagpala ni Jesus en Bábbadit a Anak
(Mt. 19:13-15; Mc. 10:13-16)*

¹⁵ Inyadeni nen sangan a tolay kánni Jesus en anak di hidi a bábbadit tánni itupu ni Jesus dikodi en lima na. Dikona a netan iyud nen disepulus hidi ay nagsarantaan di en tolay hidi.

¹⁶ Peru dinulaw ni Jesus en anak hidi sakay kinagi na ten disepulus na hidi, “Pabayan moy i anaken hidi a umadeni dikoku. Dyan moy hidi sawayán, gapu kona dikodi i paghariyanid nen Diyos.

¹⁷ Tandaan moy; ni deyaman en awan mangtanggap ten pághari nen Diyos a kona ten essa a anak ay awan paghariyan nen Diyos.”

En Mayaman a Lállaki
(Mt. 19:16-30; Mc. 10:17-31)

¹⁸ Nadid, nagtanung kánni Jesus en pinunu nen Judio hidi, “Mahusay a maistu ánya i dapat kuwid a gamitán tánni mágkahudák ti biyag a awan ti katapusan?”

¹⁹ Tummábbig ti Jesus, “Bakin dinulawák mu a mahusay? Awan ti agum a mahusay nan en Diyos la!

²⁰ Tukoy mu dán en utus hidi nen Diyos, ‘Dyan ka mangalunya, dyan ka mamunu, dyan ka magtakaw, dyan ka magtistigu ti kakabuliyán, sakay igalang mu en ama mu ay ten ina mu.’ ”

²¹ Tummábbig en lállaki, “Sinássunud ku dán hidi iyán a atanan sapul pa dikona a anakák.”

²² Dikona nasanig iyud ni Jesus ay kinagi na, “Essa pa a bagay en kulang dikomu, ilaku mu en atanan a ari-ariyan mu sakay iyatád mu ten pubri hidi en naglakuwan mu tánni mágkahud ka ti

kayamanan dilanget. Káttapos ay sumoli ka sakay mákkuyug ka dikoku.”

²³ Nalungkut en lállaki dikona nasanig na iyud gapu tunay siya ti yaman.

²⁴ Netan ni Jesus a malungkut siya, kaya kinagi na, “Mahirap a talaga a makasáddáp en mayaman ten kahariyan nen Diyos!

²⁵ Mas alistu pa a makasáddáp en kamelyo ten ábbut nen digum, nan ten essa a mayaman a makasáddáp ten kahariyan nen Diyos.”

²⁶ Nagtanung en nakasanig hidi, “Ni konahud ay deya i maligtasid?”

²⁷ Tinábbig hidi ni Jesus, “En bagay hidi a awan kaya gamitán nen tolay ay kaya a gamitán nen Diyos.”

²⁸ Nadid, kinagi ni Pedro, “Ay konya mi dán? Linakadan mi dán en bilay mi hidi para mákkuyug dikomu.”

²⁹ Kaya kinagi ni Jesus dikodi, “Tandaan moy kagiyán kuwiday, en tolay a manglakad ten bilay na, kabinga na, kákkapatkaka na, dáddikál na hidi, oni en anak na hidi alang-alang ten kahariyan nen Diyos,

³⁰ ay makatanggap siya ti mas makpal ten biyag nadid, sakay magkahud siya ti biyag a awan ti katapusan ten dumemát a panahun.”

*En Kapentállu a Pággkagi ni Jesus ten Kákkatay Na
(Mt. 20:17-19; Mc. 10:32-34)*

³¹ Nadid, imbukud ni Jesus en sapulu ay ti duwwa a disepulus na, sakay kinagi na dikodi, “Mágsanig kam, angay kitam nadid ti Jerusalem

sakay haud dán a matupad en atanan nen insulat nen propeta hidi tungkul ten Anak nen Tolay.

³² Iyentrega di siya ten Hentil hidi sakay ses-tiyán di siya, insultuwán, sakay loktaban.

³³ Bálbággán di siya, sakay tulos di a bunuwán. Peru ten katállu a aldew ay mabiyag siya a ruway.”

³⁴ Peru awan ti naintendiyan en sapulu ay ti duwwa a disepulus ten nasanig di. Awan di tukoy en kahulugan na, sakay awan di naintendiyan en kinagi ni Jesus.

*Pinagpiyya ni Jesus en Lállaki a Burák
(Mt. 20:29-34; Mc. 10:46-52)*

³⁵ Nadid, dikona a adeni dán ti Jesus ti Jerico ay tehud a essa a lállaki a burák, mággetnud ten gilid nen dilan a máklimus.

³⁶ Dikona nasanig na a magtalib en makpal a tolay ay intanung na ni ánya iyud.

³⁷ Kinagi di dikona a, “Magtalib ti Jesus a taga-Nazaret.”

³⁸ Kaya pummákray siya, “Jesus, anak ni David! Kagbiyanák mu pay!”

³⁹ Sinaway siya nen tolay hidi a ked ten dipa-longu, peru inyondug na pa a impákray a, “Anak ni David, kagbiyanák mu pay!”

⁴⁰ Kaya ummimang ti Jesus, sakay inyutus na a iyangay di dikona en burák. Dikona a ked dán en burák ay tinanung na siya.

⁴¹ “Ánya beman i gustu muwid a gamitán ku dikomu?” Kinagi na, “Panginoon, gustu ku nakuwan a maketaák a ruway.”

⁴² Kinagi ni Jesus dikona, “Maketa ka dán! Nag-piyya ka gapu ten pánnampalataya mu.”

⁴³ Ti odas biyid a iyud ay naketa dán en burák, sakay tulos siya a ummunonud kánni Jesus a nágpapuriyán ten Diyos. Dikona a netan iyud nen tolay hidi ay atanan di ay nagpuri ten Diyos.

19

Nakilala ni Zaqueo ti Jesus

¹ Nadid, summáddáp ti Jesus ti Jerico sakay naglakad ten banuwan.

² Tehud haud a essa a lállaki a mayaman a Zaqueo en ngaran na. Siya en pinunu nen mágsinger hidi ti buwes.

³ Nasanig na a dummemát ti Jesus, sakay gustu na a ketan ni deya siya. Peru gapu ten kakpal nen tolay ay awan na ketan gapu marenggád siya a tolay.

⁴ Kaya nagginan siya a dummipalongu sakay ummunek ten kayu a sikomoro tánni ketan na ti Jesus a magtalib haud.

⁵ Káttapat ni Jesus ten sarok nen kayu ay tinangad na siya sakay kinagi na, “Zaqueo, umugsad ka dán, alistu ka gapu angayák nadid ten bilay mu.”

⁶ Kaya nagalistu siya a ummugsad ten kayu, sakay tunay siya ti saya a nangtanggap kánni Jesus ten bilay na.

⁷ Nágganasasan en atanan nen naketa hidi ten nangyari sakay kinagi di, “Angay ben siya ten bilay nen makasalanan?”

⁸ Nadid, tummaknág ti Zaqueo sakay kinagi na, “Panginoon, iyatád ku ten pubri hidi en kalahati nen kayamanan ku. Sakay ni deyaman en nadaya ku ay pumen-áppat ku a bayadan.”

⁹ Káttapos ay kinagi ni Jesus, “En kaligtasan ay dummemát dán ti bilayid a iddi, gapu tolayid a iddi ay lahi bi ni Abraham.

¹⁰ Ummangay háddi en Anak nen Tolay tánni aryokán na en nágketawtaw hidi sakay iligtas na.”

En Talinhaga Tungkul ten Pilak a Gintu
(Mt. 25:14-30)

¹¹ Mentras a mágsanig en tolay hidi, ay insaysay ni Jesus dikodi en essa pa a talinhaga. Adeni dán ti Jesus ti Jerusalem sakay akalaid nen tolay hidi ay magsapul dán en pághari nen Diyos.

¹² Kaya kinagi na, “Tehud a essa a lállaki a mataas en katungkulan na, ummangay siya ten adeyu a lugar tánni magin hari haud. Káttapos ay nagsoli labi siya.

¹³ Bagu siya a lummakad ay dinulaw na en sapulu a utusan na, sakay inátdenan na en balang essa dikodi ti pilak a gintu. Sakay kinagi na, ‘Inigosyu moy iyán a hanggan ten kássoli ku.’

¹⁴ Peru tunay ti iyamut en kabanuwan na hidi, kaya nangutus hidi ti angay mángkagi ten kataasan a pinunu nen banuwan a umád hidi a magin hari di siya.

¹⁵ “Peru nagin hari labi siya. Nadid, kássoli na ay pinadulaw na en atanan nen utusan a inátdenan na ti pilak a gintu, tánni matukuyan na ni sakonya i ganansiyaid nen balang essa.

¹⁶ Ummadeni dikona en essa sakay kinagi na, ‘Panginoon, en pilak mu a gintu ay nakaganansiya ti sapulu a pilak a gintu.’

17 Kinagi nen hari, ‘Mahusay ka a utusan! Nadid, gapu matapat ka ten inyentrega ku a badit a bagay ay pamahalaán taka ten sapulu a siyudad.’

18 Ummadeni en kaduwwa sakay kinagi na, ‘Panginoon, en pilak mu a gintu ay nakaganansiya ti limma.’

19 Sakay kinagi na dikona, ‘Pamahalaán taka ten limma a siyudad.’

20 Nadid, ummadeni bi en essa pa a utusan sakay kinagi na, ‘Panginoon, saránnid en pilak mu a gintu. Binalutan ku ti panyu sakay intagu ku.

21 Mantingák biyay bi dikomu gapu tunay ka ti kahigpitan. Tukoy ku a alapán mu en bakán mu a kao, sakay anyán mu en bakán mu a immula.’

22 Káttapos ay kinagi nen hari dikona, ‘Madukás ka a utusan! Hatulan taka ten kinagi mu. Tukoy mu bál a mahigpiták, sakay kinagi mu dikoku a alapán ku en bakán ku a kao sakay anyán ku en bakán ku a immula.

23 Bakin awan mu indipositu ten bangku i pilak kuwen? Tehud nakuwan iyán a ganansiya baguwák a dummemát’

24 Káttapos ay kinagi nen hari ten atanan nen ked hidi haud, ‘Alapán moy dikona en pilak a gintu. Sakay iyatád moy ten tehud a sapulu.’

25 Peru kinagi di, ‘Panginoon, tehud dán siya a sapulu a pilak a gintu?’

26 Kagiyan ku dikomoy, a en tehud dán ay átdenan pa, peru en awan maski en sabadit a ked dikona ay alapán pa.

27 Kona bi ten kadima ku hidi a umád dikoku a magin hari di, iyangay moy hidi háddi sakay bunuwán moy hidi ti atubengán kuwidi!’ ”

En Matagumpay a Kássáddáp ni Jesus ti Jerusalem

(Mt. 21:1-11; Mc. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Nadid, káttapos na a nagupos ten tolay hidi ay nagrektat dán siya a patamu ti Jerusalem.

²⁹ Dikona adeni dán siya ti Betfage sakay ti Betania, ten bukid a ngángngaranan di a Olibo ay pinágdipalngu na en duwwa na a disepulus.

³⁰ Kinagi na dikodi, “Kammoy dán, angay kam ti sumunuden a baryu. Káddemát moy haud ay ketan moy en essa a bul-u a asno a umáegut, awan palla iyud nasaka-sakayan. Okbisán moy sakay iyangay moy háddi.

³¹ Ni tehud a magtanung dikomoy ni bakin okbisán moy ay kagiyán moy a, ‘Kailangan nen Panginoon.’ ”

³² Kaya lummakad dán en inutusan na a duwwa a disepulus sakay netan di ngani en asno a kinagi ni Jesus.

³³ Mentras a okbisán di en asno ay tinanung hidi nen makákkao, “Bakin okbisán moy iyán?”

³⁴ Kaya kinagi di, “Kailangan nen Panginoon.”

³⁵ Inyangay di kánni Jesus en asno, sakay sinapinan di ten alikábkáb di, káttapos ay pinasakay di ti Jesus.

³⁶ Nadid, ten kássakay na a patamu ti Jerusalem ay inlatag nen tolay hidi en alikábkáb di hidi ten paglakadan na.

³⁷ Dikona a adeni dán siya ti Jerusalem, ten dilan a padagson ten bukid a nginaranan di a Olibo ay nagpákrawan en atanan nen disepulus na hidi

gapu ten saya di. Sakay nagpuri hidi ten Diyos gapu ten himala hidi a netan di a ginamet ni Jesus.

³⁸ Kinagi di, “Pinagpala en hari a mágdadedemát ten ngaran nen Panginoon! Kapayapaan dilanget! Puriyán en Kataasan!”

³⁹ Nadid, tehud a sasangan a Pariseo a kaguman ten katolayan, kinagi di, “Maistu, sawayán mu pay i disepulus muwen hidi.”

⁴⁰ Tummábbig ti Jesus, “Kagiyán ku dikomoy, a ni tumahimik hidi ay lumewas i batuwen hidi a magpákraw.”

Nagsanget ti Jesus Gapu ten Habag Na ti Jerusalem

⁴¹ Nadid, dikona a adeni dán siya ti Jerusalem sakay dikona natan-aw na en siyudad ay nagsanget siya.

⁴² Kinagi na, “Ni tukoy mu la ni ánya i maka-pangatáddid dikomu ti kapayapaan nadid a aldew! Kaya la ay awan mu iyád ketan nadid.

⁴³ Dumemát en aldew a magkampu en kadima mu hidi ti lebut muwen. Palebutan di ka sakay bantayan ti mahigpit a magdili-dilipot.

⁴⁴ Puksaán di ka pati en anak mu hidi, awan hidi ti ibura-buray, maski en batu hidi ay awan ti maburay a magkatupu, gapu awan mu pinospos en odas a káddemát nen Diyos a mánngligtas dikomu.”

En Págmalasakit ni Jesus ten Templo

(Mt. 21:12-17; Mc. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Káddemát de ti Jesus ti Jerusalem ay summáddáp siya ten Templo, sakay pinalakad na en atanan a tolay a maglaku haud.

⁴⁶ Kinagi na dikodi, “Nakasulat, ‘En bilay ku ay ngaranan di a bilay a págdasalan.’ Peru ánya i ginamet moyiday? Ginamet moy a bilay nen mágtakaw hidi.’ ”

⁴⁷ Aldew-aldew ay magtoldu ti Jesus ten Templo. Peru gustu siya a bunuwán nen pinunu hidi nen padi hidi, nen tagapagtoldu hidi nen Kautusan sakay nen pinunu hidi nen banuwan.

⁴⁸ Peru awan hidi ti netan a paraan ni konya di siya a mabunu gapu en atanan nen tolay ten banuwan ay mágsanig ti mapiyya ten atanan nen kákkagiyán na.

20

En Tanung ten Kapangyariyan ni Jesus (Mt. 21:23-27; Mc. 11:27-33)

¹ Nadid, ten essa a aldew ay ked ti Jesus ten disalad nen Templo, nangaral siya tungkul ten Maganda a Bareta. Ummadeni dikona en pinunu hidi nen padi hidi, en tagapagtoldu hidi nen Kautusan, sakay en pinunu hidi nen banuwan.

² Kinagi di dikona, “Kagiyán mu benid dikomi ni ánya karapatan muwid a maggamet ti bagayid a hidi iyád? Deya i nangatáddid dikomu ti karapatan?”

³ Tummábbig ti Jesus, “Tanungán takam bi nadid. Kagiyán moy dikoku,

⁴ háya gubwatid nen kapangyariyan ni Juan a magbinyag, ten Diyos beman oni ten tolay?”

⁵ Nadid, namágguron hidi sakay kinagi di, “Ni kagiyán tam a, ‘Ten Diyos,’ ay kagiyán na dikotam a, ‘Bakin awan moy pinaniwalaan ti Juan?’

⁶ Peru ni kagiyán tam bi a gubwat ten tolay, ay batuwán kitam ni tolaven hidi gapu maniwala hidi a essa a propeta ti Juan.”

⁷ Kaya tummábbig hidi, “Awan mi tukoy!”

⁸ Kaya kinagi ni Jesus dikodi, “Ni konahud ay awan ku bi kagiyán dikomoy ni háya i gubwatid nen karapatan ku a maggamet ti bagayid a hidi iyád.”

En Talinhaga Tungkul ten Katiwala hidi ten Kaubasan

(Mt. 21:33-46; Mc. 12:1-12)

⁹ Nadid, kinagi ni Jesus i talinhagaid a iddi ten tolay hidi, “Tehud a essa a tolay a nagmula ti ubas ten uma na sakay impabahala na iyud ten katiwala na hidi. Káttapos ay ummangay siya ti adeyu a lugar sakay nagnalay pa haud.

¹⁰ Dikona sákburas dán ti ubas ay pinaangay na en essa na a alipin tánni mángngay ten kabunong na a ubas. Peru pákketa nen katiwala hidi ten alipin ay binálbág di sakay pinauli di a awan ti tawid.

¹¹ Kaya nangutus siya a ruway ten essa na pa a alipin, peru binálbág di bi siya ti mas mahigpit nan ten dipalangu, ininsultu di siya sakay pinauli di bi a awan ti tawid.

¹² Nadid, inutusan na en katállu, peru tinalinguwan di siya sakay pinalakad di.

¹³ Kinagi nen makákkao ten kaubasan, ‘Ánya wád i dapat kuwid a gamitán? Maganda wád ni en mahal ku a anak i paangayán kuwid haud. Siguradu a igalang di siya.’

¹⁴ Peru dikona a ketan nen katiwala hidi en anak nen makákkakao ay namágguron hidi, kinagi

di, ‘Iddi i magmanaid, bunuwán tam siya tánni makao tam en mana na.’

¹⁵ Inluwas di siya ten kaubasan, sakay tulos di a binunu.” Káttapos ay kinagi ni Jesus, “Ánya wád gamitánnid dikodi nen makákkaao ten kaubasan?”

¹⁶ “Angay siya haud tánni bunuwán na en katiwala hidi ten kaubasan na, sakay iyatád na ten agum en kaubasan.”

Pákkasanig nen tolay hidi ten kinagi ni Jesus ay kinagi di, “Dyan nakuwan iyud ipagkaluub nen Diyos!”

¹⁷ Inileng hidi ni Jesus sakay tulos na hidi a tinanung, “Ni konahud ay ánya kahuluganid nen nakasulat ten kasulatan a kona háddi:

‘En batu a inadiyan nen mágbilay hidi
ay siya bali en pinakamahalaga a pamireng?’
*

¹⁸ Ni deyaman en matáknig ti batuwid a iyud ay maritu-ritu sakay ni deyaman en matáppugan na ay mapapárset.”

Tungkul ten Págbayad ti Buwes

(Mt. 22:15-22; Mc. 12:13-17)

¹⁹ Naintendiyan nen tagapagtoldu hidi nen Kautusan sakay nen pinunu hidi nen padi hidi a hidi en patamakan ni Jesus ten talinhaga na. Kaya pinurbaan di siya a dikáppán ti odasid a iyud, peru nanteng hidi ten tolay hidi.

²⁰ Kaya sinapulan di siya a manmanan. Nang-suhul hidi ti sangan a tolay tánni magkukunwari a magaryok ti katutuhanan. Ginamet di iyud tánni

---

* **20:17** Pamireng: En adigi ten áppat a kantu nen bilay.

madikáp di siya ten pággupos na tánni tehud hidi a meatubeng a kasu ten gobernador.

²¹ Nadid, kinagi nen espiyya hidi kánni Jesus, “Maistu, tukoy mi a tama i kákkagiyán muwen, sakay itáttoldu muwen. Tukoy mi bi a awan ka manuyu ten mataas hidi a tolay, nan itoldu mu en tatarudan a kagustuwan nen Diyos a gamitán nen tolay hidi.

²² Ánya ti palagay muwid, tama beman a magbayad kitam ti buwes ten Emperador ti Roma, oni awan?”

²³ Tukoy ni Jesus en madukás a ked ten isip di, kaya kinagi na dikodi,

²⁴ “Kotam benid ti pilak a dinaryo. Kándeya a rupa sakay ngaran i kedid ti pilakidi?”

“Ten Emperador ti Roma,” kagi di.

²⁵ Kaya kinagi ni Jesus dikodi, “Ni konahud ay iyatád moy ten Emperador en para ten Emperador. Sakay en para ten Diyos ay iyatád moy bi ten Diyos.”

²⁶ Awan ti nangyari ten planu di a madikáp ti Jesus ten pággupos na ten atubengán nen tolay hidi. Sakay awan hidi ti nakagi gapu nabigla hidi ten intábbig na.

*En Tanung Tungkul ten Kákkabiyag a Ruway
(Mt. 22:23-33; Mc. 12:18-27)*

²⁷ Nadid, tehud a sangan a Saduseo a umman-gay kánni Jesus. Hidi iyád en grupu nen Judio hidi a awan maniwala a mabiyag a ruway en nágkatay dán a tolay.

²⁸ Kinagi di, “Maistu, insulat ni Moises ten kautusan en kona háddi, ‘Ni matay en essa a lállaki a

awan hidi ti anak ay ten kabinga na ay kailangan a pakasalan nen wadi nen lállaki en bilu tánni magkahud hidi ti anak para ten natay.’

²⁹ Nadid, tehud a pittu a matátkaka a lállaki. Nákkabinga en kaka peru natay siya a awan ti anak.

³⁰ Káttapos ay pinakasalan nen wadi na en bilu, peru natay bi a awan bi ti anak.

³¹ Kona bi hud en nangyari ten katállu hanggan ten kapittu. Naessa-essa a nakabinga nen bábbi en pittu a matátkaka. Peru nágkatay hidi a atanan a awan ti anak.

³² Ten katapusan ay natay bi en bábbi.

³³ Nadid, ten kákkabiyag a ruway, ay deya ten pittu i tenggiyánnid nen bábbi a kabinga na ta hidi a atanan ay nakabinga na?”

³⁴ Tinábbig hidi ni Jesus, “Ti biyagid a iddi ay mákkabinga en tolay hidi.

³⁵ Peru en tolay hidi a karapatdapat a mabiyag a ruway ay awan dán mákkabinga.

³⁶ Kumán dán hidi a en anghel hidi a awan matay, sakay anak hidi nen Diyos gapu kabilang hidi ten nabiyag hidi a ruway.

³⁷ Maski ti Moises ay pinatunayan na bi a mabiyag a ruway en nágkatay dán hidi. Gapu ten nangyari a tungkul ten maggerab a marenggád a kayu, ay nginaranan na en Panginoon a Diyos ni Abraham, Diyos ni Isaac sakay Diyos ni Jacob.”

³⁸ Kaya en Diyos ay bakán a Diyos nen patay hidi, nan Diyos nen biyag hidi, gapu ten Diyos en atanan a tolay ay biyag.”

³⁹ Kinagi nen sangan a tagapagtoldu nen Kautusan, “Maistu, mahusay en intábbig mu!”

⁴⁰ Kaya awan dán ti nangahas a magtanung a ruway.

En Tanung Tungkul ten Cristo
(Mt. 22:41-46; Mc. 12:35-37)

⁴¹ Káttapos ay nagtanung ti Jesus dikodi, “Konya a makagi nen tolay a en Cristo ay anak ni David?”

⁴² Ti David dán a mismu nagkagiid ten Libro nen Kansiyon hidi a,

‘Kinagi nen Panginoon ten Panginoon ku,

“Mággetnud ka ti kawanan kuwiday,

⁴³ mentras awan ku mapasuku dikomu en atanan nen kalaban mu hidi.” ’

⁴⁴ Nadid, ti David dán en nangdulaw ten Cristo a Panginoon, konya a makagi nen tolay a siya ay anak ni David?”

En Babala ten Tagapagtoldu hidi nen Kautusan
(Mt. 23:1-36; Mc. 12:38-40)

⁴⁵ Mentras a mágsanig en tolay hidi kánni Jesus ay kinagi na ten disepulus na hidi,

⁴⁶ “Mangilag kam ten tagapagtoldu hidi nen Kautusan gapu gugustu di a magsulot ti mágkaganda a badu a malayon tánni mapansin hidi nen katolayan. Sakay gugustu di bi a igalang hidi. Kona labi hud gugustu di bi a mággetnud ten pang-marangal a pággetnudan ten sinagoga hidi sakay ten handaan hidi.

⁴⁷ Sássamantalaán di en ari-ariyan nen bilu hidi, mágdadasalán hidi ti atakdug peru wari-wari la. Kaya lalu pa a dumággi en magin parusa di.

21

En Kaluub nen Bábbi a Bilu (Mc. 12:41-44)

¹ Ummileng ti Jesus ten disalad nen Templo sakay netan na en mágkayaman hidi a magtábbung ten kaluub di.

² Netan na bi en essa a bábbi a bilu a pubri, nángtábbung siya ti duwwa a sentabos.

³ Kaya kinagi ni Jesus, “Kagiyán ku dikomoy, a i pubriyen a bábbi a bilu ay nángtábbung ti mas makpal nan ten agum hidi.

⁴ Gapu en intábbung di ay susubra di la, peru i biluwen a tunay ti kapubriyan ay inyatád na pa en kasiya-siya a kabiyagan na.”

En Kákkasida nen Templo (Mt. 24:1-2; Mc. 13:1-2)

⁵ Nadid, págguronan nen sangan a tolay en tungkul ten Templo, gapu nadikurásyonan ti batu hidi a mágkaganda sakay ten agum a dikurásyon a inyalay nen tolay hidi ten Diyos. Kaya kinagi ni Jesus,

⁶ “Dumemát en panahun a atanan ni ketan moyen ay maduray, sakay awan ti maburay a batu a magkatupu.”

En Kahirapan hidi sakay Pággusig a Dumemát (Mt. 24:3-14; Mc. 13:3-13)

⁷ Tinanung di ti Jesus, Maistu, nikan iyád a mangyari? Sakay ánya i senyalid ni dumemát dán iyád?”

⁸ Tummábbig ti Jesus, “Mangilag kam tánni awan kam metawtaw nen deyaman. Makpal a dumemát a magkagi a hidi en Cristo. Sakay

kagiyán di bi a, ‘Dummemát dán en katapusan ni munduwiday.’ Dyan kam maniwala dikodi.

⁹ Mara ni makasanig kam ti gera sakay kaguluwan ay dyan kam mabalisa. Talaga a mangyari i atananid a iyád, peru bakán palla iyád en katapusan ni munduwiday.”

¹⁰ Kinagi na pa, “Mamaggera en bansa ti bansa, sakay en kahariyan laban ti kahariyan.

¹¹ Magkahud ti mágkabegsák a linug, sák-aláp, sakay ti makeares a saket ti iba-iba a lugar ti munduwiday. Tehud bi a lumitaw a makaánteng a bagay, sakay makataka hidi a senyal a gubwat dilanget.

¹² “Peru bagu a mangyari i atananid a iyád ay padikáp di kam sakay pahirapan. Imbistigaan di kam ten sinagoga hidi sakay pepiresu. Iyatubeng di kam a ikasu ten hari hidi sakay ten gubernador hidi gapu maniwala kam dikoku.

¹³ Iyád dán i pagkakataun moyid a mángbahagi ten Maganda a Bareta tungkul dikoku.

¹⁴ Begsákan moy la i isip moyen. Dyan kam mabalisa ni konya moy a dipensaan i sadili moyen.

¹⁵ Gapu átdenan takam ti karunungan ten káttábbig moy, tánni awan dán ti mekagi en kalaban moy hidi.

¹⁶ Itokyon kam nen dáddikál moy hidi, kákkapatkaka, kapartidu, sakay nen amigu moy hidi, sakay pabunu di en sangan dikomoy.

¹⁷ Kaiyamutan kam nen atanan gapu ten págsunud moy dikoku.

¹⁸ Peru awan ti mawan maski essa a waget ti buuk moyen.

19 Ni magpakatatag kam ay meligtas moy en biyag moy.”

En Kákkarábba ni Jerusalem
(Mt. 24:15-21; Mc. 13:14-19)

20 “Nadid, ni ketan moy a napalebutan dán ni makpal a sundalu i Jerusalemiday ay tukoy moy a adeni dán a marábba i siyudadid a iyád.

21 Kaya dapatid ay guminan dán ten bukid en ked hidi ti Judea, sakay en ked hidi ten banuwan ay dapat a lumakad dán hidi haud, sakay dyan dán umangay ten banuwan en ked hidi ten uma.

22 Gapu iyád dán en aldew hidi a págparusa, tánni matupad en nakasulat ten Kasulatan.

23 Kakakagbi en mabuktet hidi sakay en magpasusu hidi ti panahunid a iyud! Gapu dumemát en mahigpit a parusa ti bansaid a iyád.

24 En agum hidi ay matay ti ispada, sakay en agum ay dikáppán di hidi a bilang piresu ten atanan a bansa. Sakupán nen Hentil hidi en Jerusalem hanggan matapos en panahun a ne-takda.”

En Káddemát nen Anak nen Tolay
(Mt. 24:29-31; Mc. 13:24-27)

25 “Tehud kam a ketan a tanda ten aldew, bulan, sakay ten biton hidi. Maligalig en bansa hidi ti lutaiday, sakay keántingan hidi gapu ten tánnug nen diget sakay ten tunay ti káddekál a tagmák.

26 Kaya makpal a pumatay a tol原因 gapu ten ánteng di a mággaisipán ten mangyari ti munduwiday; gapu mayanág en kapangyariyan hidi dilanget.

²⁷ Ti panahunid a iyud ay ketan di en Anak nen Tolay a magdibábbi ten panganurin a gubwat dilanget, tehud siya a kapangyariyan sakay kaluwalhatian.

²⁸ Nadid, ni magsapul dán a mangyari i bagayid a hidi iyád ay dyan kam manteng, magsaya kam gapu adeni dán a dumemát en kaligtasan moy.”

*En Adal a Gubwat ten Kayu a Igos
(Mt. 24:32-35; Mc. 13:28-31)*

²⁹ Nadid, kinagi ni Jesus en essa a talinhaga, “Ilingán moy en kayu a igos sakay en agum hidi a kayu.

³⁰ Ni magduun dán hidi iyád ay tukoy moy a adeni dán a kássinag.

³¹ Kona labi hud, ni ketan moy a mangyari dán a atanan i bagayid a hidi iyád ay matukuyan moy a adeni dán en panahun a maghari en Diyos.

³² Tandaan moy, mangyari i atananid a iyád bagu a matay en atanan nen tolai a biyag nadid.

³³ Mawan en langet sakay lutaiday, peru en upos ku ay manatili a awan ti katapusan.”

Mangilag Kam

³⁴ “Mangilag kam a dyan masiyaan a mágkakanán, máglalasingán, sakay mágsasayaán sakay dyan kam mabalisa ten pággaryok moy ten kabiyanan moy. Bakay bigla a dumemát en Anak nen Tolay a awan moy maandaman.

³⁵ Gapu dumemát siya ti lutaiday ten odas a awan asaan nen atanan a tolai.

³⁶ Kaya pirmi kam a nakahanda ten atanan a odas. Pirmi moy a idasal a magkahud kam ti begsák tánni matággád moy en atanan a hirap a

dumemát, sakay nakahanda kam la a umatubeng ten Anak nen Tolay.”

³⁷ Aldew-aldew ay nagtoldu ti Jesus ten Templo, peru ti gibi ay angay siya mátdug ten Bukid nen Olibo hidi.

³⁸ Dimadimang palla ay angay dán en tolay hidi ten Templo a mágsanig dikona.

22

En Planu a Pángbunu kánni Jesus

(Mt. 26:1-5; Mc. 14:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Nadid adeni dán a dumemát en Piyesta nen Tinapay a awan ti Págpalsa, a kákkagiyán di bi a Piyesta nen Aldew nen Págtalib.

² En pinunu hidi nen padi hidi sakay en tagapagtoldu hidi nen Kautusan ay manteng ten tolay hidi, kaya namágguron hidi ni konya di a pabunu ti Jesus ti sekretu.

³ Káttapos ay sinomdáp ti Satanas kánni Judas a Iscariote, essa ten sapulu ay ti duwwa a Apostol.

⁴ Kaya angay nákpágguron ti Judas ten pinunu hidi nen padi hidi sakay ten pinunu hidi nen mágbantay hidi ten Templo ni konya na a metokyon ti Jesus.

⁵ Nasaya en pinunu hidi sakay nagpangaku hidi kánni Judas a átdenan di siya ti pilak.

⁶ Nador siya, kaya sapul haud ay nagaryok dán siya ti pagkakataun a metokyon na ti Jesus ten paraan a awan matukuyan nen katolayan.

En Pághanda ten Pangapon para ten Piyesta nen Aldew nen Págtalib

(Mt. 26:17-25; Mc. 14:12-21; Jn. 13:21-30)

⁷ Nadid, dummemát dán en aldew nen Piyesta nen Tinapay a awan ti Págpaalsa, sakay aldew nen págbunu ti tupa para ten Piyesta nen Aldew nen Págtaalib.

⁸ Inutusan ni Jesus de Pedro ay ti Juan. Kinagi na, “Kammoy dán, maghanda kam ti pangapon tam a para ten Piyesta nen Aldew nen Págtaalib.”

⁹ Tinanung di siya, “Hádyá i gustu muwid a paghandaan mi?”

¹⁰ Kinagi ni Jesus, “Angay kam ti Jerusalem. Tehud kam a matagbu haud a essa a lállaki, tehud a tawid a binga a tehud a lasán a dinom. Unonudán moy siya ten bilay a sáddáppan na.

¹¹ Sakay kagiyán moy ten makákkaao ten bilay, ‘Petanung ben nen Maistu mi ni hádyá kan i kuwartuwid a pangapunan mi káddemát nen Piyesta nen Aldew nen Págtaalib.’

¹² Káttapos ay itoldu na dikomoy en essa a dikál a kuwartu ten disunu a tehud dán a nakahanda a gamit. Haud kam a maghanda ti pangapon tam.”

¹³ Lummakad en apostol hidi sakay netan di en atanan a kinagi ni Jesus. Kaya inhandá di dán en pangapon di a para ten Piyesta nen Aldew nen Págtaalib.

En Katapusan a Pángngapon ni Jesus

(Mt. 26:26-30; Mc. 14:22-26; 1 Cor. 11:23-25)

¹⁴ Dikona dumemát dán en odas a mangapon dán hidi ay nákpággatubeng ti Jesus ten apostol na hidi. ¹⁵ Káttapos ay kinagi na dikodi, “Gugustu ku a makatubeng takam a mangapon ti kona hádday a Piyesta nen Aldew nen Págtaalib baguwák a maghi-rap.

16 Kagiyan ku dikomoy, awanak dan kuman a ruway ti kona haddi hanggan awan mangyari en kahulugan ni iyad ten kahariyan nen Diyos.”

17 Inalap ni Jesus en tasa a tehud a lasan a alak sakay nagpasalamat siya ten Diyos. Kattapos ay kinagi na dikodi, “Paghati-hatiyan moy iddi a inuman.”

18 Tandaan moy, sapul nadid ay awanak dan uminom a ruway ti tabbug ni ubas mentras a awan palla dumemat en paghari nen Diyos.”

19 Inalap na en tinapay, sakay nagpasalamat ten Diyos, kattapos ay tinappeng-tappeng na sakay intagtag na dikodi. Kinagi na, “Iddi en baggi ku a neatad para dikomoy. Gamitan moy iyad bilang paggala-ala moy dikoku.”

20 Kattapos di a kumman ay kona labi hud en ginamet na, inalap na en tasa sakay kinagi na, “Saiyad en tanda nen bigu a pakpagkasundu nen Diyos ten tolay a pinatunayan nen digi ku. Mebuhus en digi ku para dikomoy.

21 Kinagi ni Jesus, “Peru ilingan moy, katubeng tam haddi nadid en mangtokyon dikoku.

22 Matay en Anak nen Tolay ayun ten intakda nen Diyos, peru makaanteng en sapitan nen mangtokyon dikoku.”

23 Kattapos iyud a masanig nen apostol hidi ay namagtanungan hidi ni deya dikodi en mangtokyon kanni Jesus.

En Kataasan

24 Namagtalutalu en disepulus hidi ni deya dikodi tenggiyannid nen tolay hidi a kataasan.

²⁵ Kaya kinagi ni Jesus ten disepulus na hidi, “En hari hidi nen Hentil hidi ay tehud a kapangyariyan ten katolayan a sakup di, sakay en tehud hidi a kapangyariyan ay gustu di a mangaranan a, ‘Amigu nen katolayan.’

²⁶ Peru, bakán a kona haán i dapat moyid a gamitán. Nan dapatid ay en kataasan i kababaanid, sakay en pinunu hidi i dapatid a tagapagserbi.

²⁷ Deya beman kataasanid, en mággetnud beman a kuman oni en utusan a maghayin? Awan beman mas mataasid ay en mággetnud a hayinan? Sikán ay Panginoon moy peru magserbiyák dikomoy a kona ten essa a utusan.

²⁸ “Nanatili kam a kakaguman ku maski ten pagsubuk hidi a dinanas ku.

²⁹ Ni konyaák a inátdenan nen Ama ku ti karapatan a maghari ay kona labi hud iyatád ku dikomoy i karapatanid a iyád.

³⁰ Kapisan takam a kuman sakay uminom ten kahariyan ku. Sakay mággetnud kam ten trono a mamunu ten sapulu ay ti duwwa a lahi ni Israel.”

*Kinagi ni Jesus a Ipamen Siya ni Pedro
(Mt. 26:31-35; Mc. 14:27-31; Jn. 13:36-38)*

³¹ Káttapos ay kinagi ni Jesus, “Simon! Simon! Mágсанig ka! Napakultadan ti Satanas a purbaan kam a kona ten pánghiwalay ten lupás ten paray.

³² Peru indasal taka dán tánni awan humina en pánnampalataya mu. Sakay ni sumoli ka dán ten pánnampalataya mu ay pabegsákkán mu en kákkapatkaka mu.”

³³ Kinagi ni Pedro, “Panginoon, nakahandaák a mepiresu sakay matay a kaguman mu.”

³⁴ Peru kinagi ni Jesus, “Sanigán mu kagiyán kuwiday Pedro, bagu a magtarakket en manok nadid a aldew ay pentalluwák mu a ipamen.”

En Panahun nen Pagsubuk

³⁵ Káttapos ay tinanung hidi ni Jesus, “Dikona inutusan takam a awan ti tawid a pitaka, hembeg oni sandalyas ay kinulang kam beman ti ányapaman haán?”

Kinagi di a, “Awan.”

³⁶ Kinagi ni Jesus, “Peru nadid ni tehud kam a pitaka oni hembeg ay tawidán moy. Sakay ni deyaman en awan ti ispada ay dapat a ilaku na en alikábkáb na tánni tehud siya a pamali ti ispada.

³⁷ Kagiyán ku dikomoy, a kailangan a matupad dán nadid en nakasulat ten Kasulatan tungkul dikoku a, ‘Imbilang di siya a essa ten makasalanan hidi.’ ”

³⁸ Káttapos ay kinagi nen disepulus hidi, “Panginoon, tehud dán a duwwa a ispada.” “Tama dán iyán!” kagi ni Jesus.

Nagdasal ti Jesus

(Mt. 26:36-46; Mc. 14:32-42)

³⁹ Lummakad dán ti Jesus ti Jerusalem sakay ummangay ten bukid nen Olibo hidi, kona ten dati na a gággamitán. Nákkuyug dikona en disepulus na hidi.

⁴⁰ Dikona a dumemát dán hidi haud ay kinagi ni Jesus dikodi, “Magdasal kam tánni awan kam madaig nen toksu.”

41 Káttapos ay ummadeyu ti Jesus dikodi ti saobasan ti batu sakay lummuhud siya a nag-dasal.

42 Kinagi na, “Ama, ni maari ay iyadeyu pay dikoku en tasa nen pághirap. Peru bakán a en kaluuban ku en masunud nan en kaluuban mu.”

43 [Káttapos ay tehud a essa a anghel a pummeta dikona a gubwat dilanget sakay pinabegsák na en isip na.

44 Nadid, gapu ten subra a hirap a nabati na ten isip na ay nagdasal siya ti taimtim. Tummákták ten luta en inet na a kumán a dádekál a turug ni digi.]

45 Dikona a natapos dán siya a magdasal ay nag-soli siya ten disepulus na hidi, sakay nedemáttan na hidi a pasiyaan a tidug gapu ten lungkut di.

46 Kinagi ni Jesus, “Bakin mágtatidugán kam? Umikat kamon sakay magdasal kam, tánni awan kam madaig nen toksu.”

En Págdikáp kánni Jesus

(Mt. 26:47-56; Mc. 14:43-50; Jn. 18:3-11)

47 Nadid, dikona pasiyaan palla a magupos ti Jesus ay tehud a dummemát a makpal a tolay. Ti Judas en nánggiya dikodi, essa siya ten sapulu ay ti duwwa. Ummadeni siya kánni Jesus tánni ámmuwan na siya. 48 Peru kinagi ni Jesus dikona, “Judas, ámmu beman iyád nen pángtokyon mu dikoku?”

49 Nadid, dikona netan iyád nen disepulus hidi ay kinagi di, “Panginoon, tigpasán mi dán beman hidi!”

⁵⁰ Pagdaka a tinigpas nen essa a disepulus en kawatan a bángbáng nen utusan nen kapunuwan nen padi hidi.

⁵¹ Peru kinagi ni Jesus, “Tama dán iyán!” Tinaw-
idan na en bángbáng nen utusan kaya nagpiyya.

⁵² Káttapos ay kinagi ni Jesus ten pinunu hidi nen padi hidi, ten pinunu hidi nen mágbantay hidi ten Templo, sakay ten pinunu hidi nen banuwan a dummemát a mangdikáp dikona, “Bakin? Madukassák beman a tolay kaya kailangan pa a angay kam háddi a te manga armas a ispada sakay garoti?”

⁵³ Aldew-aldey ay magtolduwák ten Templo sakay ked kam bi haud, peru awanák moy dinikáp. Peru nadid ay odas moy dán sakay nen kapangyariyan nen kadiklámman a maghari.”

Impamen ni Pedro ti Jesus

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mc. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Káttapos ay dinikáp di ngani ti Jesus sakay inyangay di ten bilay nen kapunuwan nen padi hidi. Ummunonud ti Pedro dikodi peru adeyu la siya.

⁵⁵ Nadid, nagnamu hidi ten ditángnga nen laguwerta sakay nággetnud hidi ten palebut nen apoy, sakay angay nákpággetnud ti Pedro dikodi.

⁵⁶ Dikona netan siya nen essa a bábbi a utusan ay minámmalas na siya ti hustu. Sakay kinagi na, “Kaguman bi ni Jesus i tolayid a iddi!”

⁵⁷ Peru impamen ni Pedro, kinagi na ten bábbi, “Awan! Awan ku siya matenggi.”

58 Mamaya-maya ay tehud a essa a lálaki a nakatenggi kánni Pedro, kaya kinagi na, “Awan beman essa ka bi ten kakagumanan na hidi?” Peru tummábbig ti Pedro, ‘Awan, nagkamali kam.’ ”

59 Nadid, kállipas nen manga essa a odas ay impilit a kinagi nen essa a tolay, “Talaga a kaguman ni Jesus i tolayid a iyán gapu essa bi siya a taga-Galilea.”

60 Peru tummábbig ti Pedro, “Awan ku tukoy i kákkagi-kagiyán muwen!” Pasiyaan palla siya a magupos ay bigla a nagtarakket en manok.

61 Sinulig nen Panginoon ti Pedro sakay ináeleng na siya. Naisip nadid ni Pedro en kinagi ni Jesus a, ‘Bagu a magtarakket en manok nadid a aldew ay pentálluwák mu a ipamen.’

62 Lummuwas ti Pedro sakay nágsasangitán ti hustu.

Sinesti Di sakay Binálbág Di ti Jesus

(Mt. 26:67-68; Mc. 14:65)

63 Nadid, sinesti sakay binálbág nen magbantay hidi ti Jesus.

64 Pinángngássan di siya sakay tinanung di, “Nay! Tukuyan benid ni deya i nangsuntukid dikomu.”

65 Makpal pa hidi a kinákkagi a págsesti dikona.

Inyatubeng Di ti Jesus ten Sanedrin

(Mt. 26:59-66; Mc. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Nadid, ten dimadimang ay nagipun-ipun en Sanedrin kabilang háddi en pinunu hidi nen banuwan, en pinunu hidi nen padi hidi, sakay en tagapagtoldu hidi nen Kautusan. Inyatubeng di ti Jesus dikodi sakay tinanung di.

⁶⁷ Kinagi di, “Kagiyán mu dikomi, siko beman en Cristo?”

Tummábbig ti Jesus, “Maski ni kagiyán ku dikomoy ay awan kam labi maniwala.

⁶⁸ Ni tanungán takam bi ay awan kam bi tumábbig.

⁶⁹ Peru kagiyán ku dikomoy, a sapul nadid ay mággetnud en Anak nen Tolay ten kawanán a trono nen Makapangyariyan a Diyos.”

⁷⁰ Nagtanung hidi a atanan, “Gustu muwid a kagiyán ay siko en Anak nen Diyos?”

Tummábbig siya, “Sikamon i nangkagiyid.”

⁷¹ Káttapos ay kinagi di, “Ánya pa beman i kailangan tamid a pangpatunay? Nasanig tamon a mismu en atanan a kinákkagi na.”

23

Inyatubeng Di ti Jesus kánni Pilato

(Mt. 27:1-2; 11:14; Mc. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Tummaknág en buu a Sanedrin sakay inyangay di ti Jesus kánni Pilato.

² Káddemát di kánni Pilato ay sinapulan di siya a bintangán. Kinagi di, “Nadikáp mi i tolayidi a magsulsul ten kabanuwan mi hidi a magribeldi. Kinagiyan na hidi a dyan hidi magbayad ti buwes ten Emperador, sakay kinagi na bi a siya en Cristo, a siya ay hari.”

³ Káttapos ay tinanung ni Pilato ti Jesus, “Siko beman en hari nen Judio hidi?”

“Siko dán nangkagiyen,” kagi ni Jesus.

⁴ Kaya kinagi ni Pilato ten pinunu hidi nen padi hidi sakay ten katolayan, “Awanák ti ketan a kasalanan ni tolayid a iddi.”

⁵ Peru impilit di a kinagi a, “Gapu ten págtoldu na ay inggiyya na a manggulu en tolay hidi ti buu a Judea. Nagsapul siya ti Galilea sakay hanggan dán háddi.”

Inyatubeng Di ti Jesus kánni Herodes

⁶ Dikona nasanig iyud ni Pilato ay intanung na ni taga-Galilea ti Jesus.

⁷ Sakay dikona natukuyan na a gubwat ti Jesus ten lugar a sakup ni Herodes ay impeangay siya ni Pilato kánni Herodes. Tama bi a ti panahunid a iyud ay ked ti Herodes ti Jerusalem.

⁸ Tunay en saya ni Herodes dikona a netan na ti Jesus, gapu makpal dán siya a nabareta tungkul dikona sakay nanalay na dán siya a gustu a ketan. Inasaan ni Herodes a ketan na ti Jesus a maggamet ti himala.

⁹ Kaya nágtatanungán siya kánni Jesus, peru awan na siya tinatábbig.

¹⁰ Ked haud en pinunu hidi nen padi hidi sakay en tagapagtoldu hidi nen Kautusan, awan di imangan a bábbintangán ti Jesus.

¹¹ Kátapos ay sinesti siya ni Herodes pati nen sundalu na hidi sakay ininsultu di siya. Binaduhan di siya ti mamahalin a damit, kátapos ay pinasoli di siya kánni Pilato.

¹² Sapul ti aldiwid a iyud ay nagin magamigu dán de Herodes ay ti Pilato a dati a magkadima.

Nahatulan a Matay ti Jesus

(Mt. 27:15-26; Mc. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Nadid, pinadulaw ni Pilato en pinunu hidi nen padi hidi, en pinunu hidi nen banuwan sakay en katolayan.

14 Káttapos ay kinagi na dikodi, “Ingkasu moy dikoku i tolaiyid a iddi ten kasalanan a pággiyya ten tolaiyid a manggulu. Peru nasanig moy dikona a imbigtigan ku siya sakay natukuyan ku a awan tatarudan en bintang moy hidi dikona.

15 Kona bi hud ti Herodes, awan siya ti netan a kasalanan ni Jesus kaya impesoli na siya háddi. Awan siya dapat a bunuwán gapu awan siya ti kasalanan.

16 Kaya pabálbág ku siya sakay paluwasán.”

17 Kinagi na iyád gapu ugali di dán a kada aldew nen Piyesta nen Aldew nen Págtalib ay kailangan a mángpaluwas en gubernador ti essa a piresu para dikodi.

18 Peru sabay-sabay a impákraw nen atanan a tolaiyid a, “Bunuwán i tolaiyid a iyán! Sakay palayaán mu ti Barrabas!”

19 Nepiresu ti Barrabas gapu ten pággiyya na ten págribeldi ten banuwan sakay pámmunu.

20 Nadid, nagupos a ruway ti Pilato dikodi gapu gustu na a palayaán ti Jesus.

21 Peru impákraw nen katolayan a, “Ipaku siya ten kudos! Ipaku siya ten kudos!”

22 Káttapos ay pentállu a kinagi ni Pilato dikodi a, “Bakin? Ánya beman i ginamet naid a madukás? Awan ti dahilan para pabunu ku siya. Kaya pabálbág ku dálla siya sakay paluwasán.”

23 Peru lalu di a impáppákraw a kailangan a ipaku ti Jesus ten kudos. Sakay nagtagumpay en ipáppákraw di.

24 Kaya nagdisisyon ti Pilato a pagastuwan na en kagastuwan nen tolay hidi.

25 Pinaluwas ni Pilato en tolay a nepiresu a namunu sakay nagsapulan ni kaguluwan. Káttapos ay inyatád ni Pilato ti Jesus dikodi tánni magamet di dikona en gustu di.

Impaku ti Jesus ten Kudus

(Mt. 27:32-44; Mc. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Nadid, ti Jesus ay tinawid nen sundalu hidi. Mentras a maglakad hidi ay natagbu di ti Simon a taga-Cirene a gubwat ti baryu, pinilit di a pin-abáklay dikona en kudas sakay pinaunonud di kánni Jesus.

27 Makpal a tolay en umunonud kánni Jesus, kaguman bi en sangan a bábbi a mamagsangetan sakay malungkut gapu ten habag di dikona.

28 Peru sinulig hidi ni Jesus sakay kinagi na, “Sikam a bábbi hidi ti Jerusalem, dyanák moy sangitan, dapat moyid a sangitan ay i sadili moyen sakay en anak moy hidi.

29 Gapu dumemát en aldew a kagiyán nen tolay hidi a, ‘Pinagpala en baug hidi, en awan hidi nagbuktet sakay en awan hidi nagpasusu!’

30 Iyud bi en panahun a kagiyán nen tolay hidi ten bukid hidi a, ‘Taporan moy kami!’ sakay ten marenggád hidi a bukid, ‘Itagu moy kami!’

31 Gapu ni kona haád en gamitán ten sariwa a kayu, ay ánya wád i mangyariyid ni mamadi dán?

32 Nadid, tehud bi a tinawid en sundalu hidi a duwwa a tolay a mágbabonu, para bunuwán di bi a kasabay ni Jesus.

³³ Káddemát di ten lugar a nginaranan di a Bungu ay impaku di dán ti Jesus ten kodus. Sakay impaku di bi en duwwa a tolay a mágbabonu, essa ten danág ten kawatan, sakay essa bi ten danág ten kawiri.

³⁴ Kinagi ni Jesus, “Ama, patawadán mu hidi gapu awan di tukoy i gagamitán diyen.”

Nagbunutan en sundalu hidi tánni matukuyan di ni hádya ten badu hidi ni Jesus en meangay ten balang essa dikodi.

³⁵ Nágtaknág en tolay hidi haud a mággeleng; mentras a en pinunu hidi nen banuwan ay mágsasestiyán dikona. Kinagi di, “Inligtas na en agum, nadid, ni talaga a siya en Cristo a pinili nen Diyos ay bakin awan na iligtas i sadili naen?”

³⁶ Sinesti bi siya nen sundalu hidi. Ummadeni dikona en essa a sundalu sakay painomán na siya ti maapsot a alak.

³⁷ Sakay kinagi di, “Ni siko en hari nen Judio hidi ay iligtas mu i sadili muwen!”

³⁸ Insulat di ten áoluwan na en, “Iddi en hari nen Judio hidi.”

³⁹ Ininsultu siya nen essa a mágbabonu a impaku di bi ten kodus. Kinagi na, “Awan beman siko en Cristo? Iligtas mu i sadili muwen, pati sikami!”

⁴⁰ Peru nagkagiyan siya nen kaguman na, “Awan ka la manteng ten Diyos? Parehu kitam la a tállu a pinarusaan!”

⁴¹ Dapat la a parusaan di kita a duwwa gapu ten mágkadukás a ginággamet ta, peru i tolayid a iyán ay awan ti ginamet a ányaman a madukás.”

⁴² Sakay kinagi na kánni Jesus, “Alalahanánnák mu pay, Jesus, ni maghari ka dán.”

⁴³ Tummábbig ti Jesus, “Kagiyán ku dikomu, ti aldew biyid a iyád ay kuyugán taka ti Paraiso.”

En Kákkatay ni Jesus

(Mt. 27:45-56; Mc. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Dikona a tanghali dán ay nagdiklám i buwid a luta hanggan ten alas tres ten apon. Sakay napsad en ditángnga nen kortina ten kadisaladan nen Templo.

⁴⁶ Káttapos ay pummákraw ti Jesus, “Ama, iyen-trega ku dán dikomu ispiritu kuwidi.” Káttapos na a kinagi iyud ay nabágsutan dán siya ti angás.

⁴⁷ Dikona a netan nen kapitan nen sundalu hidi en nangyari ay nagpuri siya ten Diyos. Kinagi na, “Tatarudan ngani a matuwid i tolayid a iddi!”

⁴⁸ Makpal en katolayan a naipun a mággeleng haud, ummulu hidi a tunay en lungkut di gapu ten netan di a nangyari.

⁴⁹ En atanan nen kákkagumanán hidi ni Jesus ay ked hidi haud a mágtaknág ten adeyu, pati en bábbi hidi a ummunonud dikona sapul ti Galilea. Netan di en atanan nen nangyari haud.

Inlábbáng Di ti Jesus

(Mt. 27:57-61; Mc. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Tehud a essa a lállaki a Jose en ngaran na, taga-Arimatea a essa a banuwan ti Judea. Mabait siya sakay matuwid a tolai, essa siya ten tolai hidi a maguray ten káddemát nen pághari nen Diyos. Sakay maski kaguman siya ten Sanedrin ay awan siya ummayun ten madukás a ginamet di kánni Jesus.

⁵² Ummangay siya kánni Pilato sakay inagid na en bangkay ni Jesus.

⁵³ Indibábbi na en bangkay, sakay binalutan na ti tela a lino. Káttapos ay inyangay na ten páglábbángngan a kumán a kuweba a batu, a awan palla nagamit.

⁵⁴ Ti aldiwid a iyud ay Aldew nen Pághanda di gapu magsapul dán en Aldew nen Káimang.

⁵⁵ Nákkuyug kánni Jose en bábbi hidi a nákkuyug kánni Jesus sapul ti Galilea, kaya netan di en páglábbángngan sakay en kákkedátton nen bangkay na haud.

⁵⁶ Káttapos ay ummuli hidi sakay tulos hidi a naghanda ti págpasárrub sakay mira a idátton di ten bangkay ni Jesus. Ten káddemát nen Aldew nen Káimang ay ummimang hidi gapu iyud utus nen Kautusan.

24

En Kákkabiyag a Ruway ni Jesus

(Mt. 28:1-10; Mc. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Nadid, págdemlag palla ten Simba ay umman-gay dán en bábbi hidi ten nánglábbángngan di kánni Jesus, tawid di en págpasárrub a inhanda di.

² Káddemát di haud ay netan di a negulung dán en batu a sumássiradu ten páglábbángngan.

³ Peru dikona a summáddáp hidi haud ay awan dán en bangkay nen Panginoon a Jesus.

⁴ Nadid mentras a isipán di ni bakin konahud en nangyari ay tehud a bigla a pummeta a duwwa a lállaki a makasili en badu di.

⁵ Tunay en ánteng di kaya lummuhud hidi. Kinagi nen lállaki hidi dikodi, “Bakin aryokán moy en biyag ten lugar nen patay hidi?”

⁶ Awan háddi ti Jesus, nabiyag dán siya a ruway! Nalimunan moy dán beman en kinagi na dikomoy dikona a ked palla siya ti Galilea?

⁷ Awan beman kinagi na a, ‘En Anak nen Tolay ay kailangan a itokyon ten makasalanan hidi sakay ipaku ten kudos, peru mabiyag siya a ruway ten katállu a aldew?’ ”

⁸ Nadid, naisip nen bábbi hidi en kinagi hidi ni Jesus tenhud.

⁹ Kaya nagsoli hidi gubwat ten páglábbángngan sakay angay di imbareta en atanan nen nangyari ten sapulu ay ti essa a apostol sakay ten agum pa a kakagumanan di.

¹⁰ En bábbi hidi ay de Maria Magdalena, ti Juana, sakay ti Maria a ina ni Santiago, sakay en agum pa hidi a kaguman di a bábbi en nagbareta ten apostol hidi.

¹¹ Peru awan naniwala en apostol hidi gapu isip diyid ay binubuu la iyud nen bábbi hidi.

¹² Peru tummaknág ti Pedro sakay nagginan a patamu ten nánglábbángngan di kánni Jesus. Káddemát na ten lábbáng ay dummukug siya a summedip ten disalad. Awan siya ti netan, basta en damit a lino. Kaya ummuli siya a mággaisipán ten nangyari.

*En Nangyari ten Duwwa a Naglakad Ti Emaus
(Mc. 16:12-13)*

¹³ Ti aldewid a iyud ay naglakad en duwwa a disepulus ni Jesus, patamu ten baryu a nginaranan di a Emaus, manga sapulu ay ti essa a kilumetru en kadeyu na ti Jerusalem.

¹⁴ Mágguron hidi a duwwa tungkul ten atanan a nangyari.

15 Nadid, mentras a mágguron hidi ay ummadeni ti Jesus dikodi sakay náksabay.

16 Netan di siya peru awan di siya natenggi.

17 Tinanung hidi ni Jesus, “Ánya ben i págguronan moyen?”

Ummimang hidi ten páglakad di, sakay malungkut a tarud en rupa di.

18 Tummábbig en essa dikodi a Cleopas en ngaran na, “Siko wád la i dayuwid ti Jerusalem a awan nakabareta ten nangyari hidi haud ti nakalipasudi a sangan a aldew.”

19 Kinagi ni Jesus, “Ánya beman nangyariyid haud?” Tummábbig hidi, “En tungkul ten nangyari hidi kánni Jesus a taga-Nazaret. Essa siya a propeta a makapangyariyan ten upos sakay gamet maski ten atubengán nen Diyos sakay nen tolay hidi.

20 Peru dinikáp siya nen pinunu hidi nen padi mi hidi, sakay nen pinunu hidi nen banuwan para mahatulan a matay, sakay impaku di siya ten kudas.

21 Siya pa beman i asaan miyid a mángligtas ti Israel. Sakay bakán la a iyán, katállu dán nadid a aldew sapul dikona a nangyari iyud.

22 Naráknid kami ten imbareta nen sangan a bábbi a kakagumanan mi. Págdemlag palla ay ummangay hidi bummisita ten lábbáng ni Jesus.

23 Peru awan di netan en bangkay na haud. Nagsoli hidi sakay kinagi di a tehud hidi a netan a pangitain a tehud a duwwa a anghel a nagkagi dikodi a biyag ti Jesus.

24 Kaya angay inileng nen agum mi hidi a kak-

agumanan en lábbáng na sakay kinagi di a tatarudan en kinagi nen bábbi hidi, peru awan di netan ti Jesus.”

²⁵ Kinagi ni Jesus dikodi, “Ánya kam dán ben ti alay a makaintendi! Bakin awan moy paniwalaan en atanan nen kinagi nen propeta hidi

²⁶ a kailangan a magtággád ti hirap en Cristo, bagu siya umangay ten marangal a páppágyanan na?”

²⁷ Káttapos ay impaliwanag ni Jesus dikodi en atanan nen nakasulat ten Kasulatan a tungkul dikona, sinapulan na ten libru hidi ni Moises hanggan ten insulat nen propeta hidi.

²⁸ Nadid, dikona a adeni dán hidi ten baryu a tamuwan nen duwwa a disepulus, ti Jesus ay kumán a magtulós ten lakad na a tamu ti mas adeyu a lugar.

²⁹ Peru pinugád di siya a kagi di, “Máktulos ka dálla háddi dikomi, gapu sumarám dán i aldiwen sakay mágdadidiklám dán.” Kaya náktulos ti Jesus dikodi.

³⁰ Dikona katubeng di dán siya a kuman ay inalap na en tinapay, sakay nagpasalamat ten Diyos. Káttapos ay tináppeng-táppeng na sakay inyatád na dikodi.

³¹ Sakay nabukasan en pangileng di sakay natenggi di ti Jesus, peru bigla dán siya a nawan.

³² Kinagi di, “Kaya bali a tunay ti saya en bábbatíyán ta mentras a mákpágguron siya dikota ten dilan sakay impaliwanag na dikota en nakasulat ten Kasulatan.”

³³ Tummaknág hidi a pagdaka sakay nagsoli hidi ti Jerusalem. Dinemáttan di a naipun en

sapulu ay ti essa a apostol sakay en agum pa hidi a kakagumanan di.

³⁴ Kinagi di ten duwwa, “Tatarudan a nabiyag en Panginoon, pummeta siya kánni Simon!”

³⁵ Káttapos ay inyistorya bi nen duwwa a disepulus en nangyari ten dilan, sakay ni konya di a natenggi en Panginoon dikona a táppeng-táppengán na en tinapay.

Pummeta ti Jesus ten Disepulus Na hidi

(Mt. 28:16-20; Mc. 16:14-18; Jn. 20:19-23; Gamet 1:6-8)

³⁶ Nadid, mentras a págguronan di en nangyari ay bigla a lummitaw ti Jesus a tummaknág ten ditángnga di, sakay kinagi na dikodi, “Mághahud kam ti kapayapaan!”

³⁷ Naráknid en disepulus hidi sakay neántingan hidi gapu inisip di a anitu en netan di.

³⁸ Peru kinagi ni Jesus dikodi, “Bakin manteng kam? Sakay bakin magduda kam?”

³⁹ Ilingán moy i lima kuwiday sakay i básset kuwiday, sikán dán ngani iddi. Tawidanák moy sakay pakailingánák moy. Awan ti pilas sakay tulang en anitu, peru sikán ay tehud a kona ti ketan moyidi.

⁴⁰ Káttapos na a kinagi iyád ay impeta na dikodi en lima na sakay en básset na.

⁴¹ Nagtaka hidi ti hustu sakay tunay hidi ti saya. Peru awan palla hidi makapaniwala, kaya tinanung hidi ni Jesus, “Tehud kam a makan haán?”

⁴² Inátdenan di siya ti kakáttol a neapoy a ikan.

⁴³ Inalap na iyud sakay kinan na ten atubengán di.

⁴⁴ Káttapos ay kinagi na dikodi, “Saiyád en kinagi ku dikomoy dikona a kakagumanák moy palla. Dapat a matupad en atanan a nesulat ten Kautusan ni Moises, ten libru nen propeta hidi sakay ten libru nen Kansiyon hidi tungkul dikoku.”

⁴⁵ Káttapos ay binukasan na en isip di tánni maintendiyan di en Kasulatan.

⁴⁶ Kinagi na dikodi, “Kona háddi en nakasulat, ‘Kailangan a maghirap en Cristo sakay matay. Káttapos ay mabiyag siya a ruway ten katállu a alded.’

⁴⁷ Kaya ten pamamag-itan nen ngaran na ay dapat a ipangaral en págsisi, sakay págpatawad ten kasalanan sapul ti Jerusalem hanggan ten atanan a bansa.

⁴⁸ Sikam i makapangpatunayid ti bagayid a hidi iyád.

⁴⁹ Tandaan moy, paangayán ku dikomoy en impangaku nen Ama ku. Kaya dyan kam lumakad ti Jerusalem mentras a awan moy matanggap en kapangyariyan a gubwat dilanget.”

En Káangay ni Jesus Dilanget

(Mc. 16:19-20; Gamet 1:9-11)

⁵⁰ Káttapos ay ingkuyug hidi ni Jesus ten luwas ti Jerusalem, káddemát ti Betania ay indisunu na en lima na sakay pinagpala na hidi.

⁵¹ Mentras a pagpalaán na hidi ay mággade-adeyu siya a padisunu a patamu dilanget.

⁵² Sinamba di siya sakay káttapos ay nagsoli hidi ti Jerusalem a masaya a tarud.

⁵³ Pirmi hidi a mággangay ten Templo a magpuri ten Diyos.

En Maganda A Bareta Biblia New Testament in Paranan (RP:prf:Paranan)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Paranan)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9789712910227

The New Testament

in Paranan

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

cxl

2014-05-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

66e06b73-4ffa-576e-b764-3197aa73a74e